

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL TASARIMI ANABİLİM DALI
TEKSTİL VE MODA TASARIMI ANASANAT DALI

**YUNAN TARİHİNDE HELENİSTİK DÖNEM YAPITLARININ
GÜNÜMÜZ TEKSTİL VE MODA TASARIMINDA
KULLANILMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Seda KESKİN

İSTANBUL,2019

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL TASARIMI ANABİLİM DALI
TEKSTİL VE MODA TASARIMI ANASANAT DALI

**YUNAN TARİHİNDE HELENİSTİK DÖNEM YAPITLARININ
GÜNÜMÜZ TEKSTİL VE MODA TASARIMINDA
KULLANILMASI**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Seda KESKİN

Öğrenci No:

165583010

Danışman:

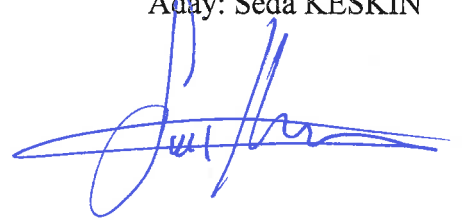
Prof. Esin SARIOĞLU

İstanbul, 2019

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Yunan Tarihinde Helenistik Dönem Yapıtlarının Günümüz Tekstil ve Moda Tasarımında Kullanılması” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım(22.01.2019).

Aday: Seda KESKİN

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

22/01/2019

Enstitümüz *Tekstil Tasarımı* Anabilim Dalı *Tekstil ve Moda Tasarımı* Programı yüksek lisans öğrencilerinden **165583010** numaralı **Seda KESKİN'in** "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Yunan Tarihinde Helenistik Dönem Yapıtlarının Günümüz Tekstil Ve Moda Tasarımında Kullanılması*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 15.01.2019 tarih ve 2019/03 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (50) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında oyçokluğu/oybirliği ile ~~Kabul/Red veya Düşeltme~~ kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Prof. Esin SARIOĞLU
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Prof. Hamdi ÜNAL
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe FİÇİCİOĞLU
(Mimar Sinan Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Seda KESKİN

Danışmanı : Prof. Esin SARIOĞLU

Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans/ 2019

Alanı : Tekstil ve Moda Tasarımı

Anahtar Kelimeler : Antik Yunan, Helenistik Dönem, Giyim Tarihi ve Kültürü, Günümüz Modası, Aksesuar Kullanımı, Büyük İskender, Helenistik Krallıklar

ÖZ

YUNAN TARİHİNDE HELENİSTİK DÖNEM YAPITLARININ GÜNÜMÜZ TEKSTİL VE MODA TASARIMINDA KULLANILMASI

Bu araştırmanın ana konusu olan Helenistik Döneme giriş yapmadan önce, Yunan uygarlığının gelişimine önayak olan dönem ve uygarlıklar incelenmiş ve haklarında kısa bilgilere yer verilmiştir. Devamında Yunan Uygarlığı gelişim aşamaları incelenmiş ve Helenistik Döneme gelene kadar yaşanmış olan savaşlar, sanat ve felsefî gelişimler ile birlikte kullanılmış olan kıyafetler incelenerek ana konuya giriş için zemin hazırlanmıştır.

Helenistik dönemin kurucusu olarak kabul edilen Büyük İskender'in doğuşu, yapmış olduğu savaşlar ve savaşlar sonucunda oluşan kültür birleşmeleri, ölümü ve arkasında bırakmış olduğu Helenistik kralların bu döneme olan katkıları incelenmiştir. Birçok kültürün sentezi ile ortaya çıkmış olan Helenistik sanat, bilim, mimari ve felsefî düşüncelere yer verilmiş ve dönemin daha iyi anlaşılması amaçlanmıştır.

İlk insanların örtünme ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile doğan ve günümüzde yaşamın biçimlendirilmesi olgusunu yansıtan giyim sanatı, Helenistik Dönemde ki biçimi aktarılmış, kullanılan aksesuarlara yer verilmiştir. Tüm bu kıyafet ve aksesuarların günümüz tekstil ve modasına olan etkileri incelenerek, Helen giyim kültüründen etkilenecek hazırlanmış olan koleksiyonlara yer verilmiştir.

Name and Surname : Seda KESKIN

Supervisor : Prof. Esin SARIOĞLU

Degree and Date : Master / PhD,2019

Major : Textile and Fashion Design

Key Words :Ancient Greek, Hellenistic Period, Clothing History and Culture,
Contemporary Fashion, Accessory Use, Alexander the Great, Hellenistic Kingdoms

ABSTRACT

THE USE OF HELLENISTIC PERIOD GREEK HISTORY ARTIFACTS IN CONTEMPORARY TEXTILE AND FASHION DESIGN

Before making my entry to the main subject of this study, Hellenistic Era, the civilizations that initiated Greek Civilization's development are shortly discussed. Later on, Greek Civilization's stages of development are examined and a basis is provided to come to the point by examining the clothes that were used at wars, art and philosophical development.

The birth of Alexander the Great, the founder of the Hellenistic Era, wars he has made and cultural mergers formed as a result of these wars, his death, and contributions of the Hellenistic kings he left behind was examined in detail. Hellenistic art, science, architecture and philosophical ideas which have emerged with the synthesis of many cultures were included and better understanding of this era was aimed.

The clothing of the Hellenistic Era that was born with the aim of meeting the covering needs of the first people and which continued its life as being more than the necessities of today was explained, and the accessories used were included. The effects of all these clothes and accessories on today's textile and fashion were examined and the collections prepared which were influenced by the clothing culture of Helen were included.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

İÇİNDEKİLER.....	i
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	iii
KISALTMALAR.....	ix

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.Çalışmanın Amacı.....	1
1.2.Çalışmanın Kapsamı	1
1.3.Çalışmanın Yöntemi.....	1

İKİNCİ BÖLÜM

HELENİSTİK DÖNEM ÖNCESİ UYGARLIKLAR

2.1 Tarih Öncesi Dönem (M.Ö. 4000)	2
2.2. İlkçağ Uygarlıkları	5
2.2.1. Sümer Uygarlığı	6
2.2.2. Mısır Uygarlığı	7
2.3. Antik Yunan Uygarlıkları	9
2.3.1. Minos Uygarlığı.....	9
2.3.2. Miken Uygarlığı	12
2.3.3. Karanlık Çağ.....	13
2.4. Yunan Uygarlığı Dönemi	15
2.4.1 Arkaik Dönem (M.Ö. 800-500).....	15
2.4.2. Klasik Dönem (M.Ö. 500-400)	17

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HELENİSTİK DÖNEM

3.1 Büyük İskender Dönemi	20
3.1.1. İlk Yılları	21
3.1.2. Büyük İskender'in Asya'ya Yolculuğu	22
3.1.3. Son Yılları	23

3.2. Halefler Dönemi.....	27
3.3. Helenistik Dönemde Sanat, Mimari, Bilim ve Felsefe	32
3.3.1 Helenistik Dönemde Sanat	32
3.3.1.1. Heykel Sanatı.....	32
3.3.1.2. Resim Sanatı.....	36
3.3.2 Helenistik Dönemde Mimari	40
3.3.3 Helenistik Dönemde Felsefe.....	45
3.3.4 Helenistik Dönemde Bilim	49
3.4. Helenistik Dönemde Sosyoloji.....	51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

HELENİSTİK DÖNEM KIYAFET VE AKSESUARLARININ GÜNÜMÜZE YANSIMALARI

4.1. Helenistik Dönem Kıyafetleri	56
4.1.1.Khiton	62
4.1.2.Peplos	67
4.1.3.Himation (Himasyon).....	70
4.1.4. Khlamys.....	72
4.2. Helenistik Dönem Aksesuarları	75
4.2.1. Baş ve Yüz Aksesuarları	75
4.2.2. Takı ve Mücevherat	77
4.2.3. Ayakkabı.....	81
4.3.Helenistik Dönem Kıyafet ve Aksesuarlarının Günümüze Yansımaları	84

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ

5.1. Sonuç.....	111
5.2.Çalışmanın Literatüre Katkısı	112
KAYNAKÇA.....	113
ÖZGEÇMİŞ	118

ŞEKİLLER LİSTESİ

2.1. Prehistorik Döneme Ait Duvar Resmi	2
2.2. Prehistorik Yaşamda Kullanılan Malzemeler ve Yaşam	3
2.3. Sümer Kıyafet Örnekleri.....	6
2.4. Cleopatra Heykeli	8
2.5. Cleopatra Kıyafetleri.....	8
2.6. Knossos Sarayı.....	10
2.7. Sarayda ki Minoslu Kadınların Yaşantısı ve Kıyafetleri	11
2.8.Alexander Macqueen 2012 İlkbahar/Yaz Defilesi.....	11
2.9. Mary Katrantzou 2017 İlkbahar/Yaz Defilesi	11
2.10.Aggamemnon Maskesi	13
2.11.Geometrik Çağa Ait Üzerinde Dönemi Anlatan Figür Olan Vazo	14
2.12. Antik Yunan Şehir Planlaması.....	16
2.13. Spartalı Kadın Kıyafet Örnekleri	19
2.14. Sokrates Heykeli	19
3.1. Hoplit Kıyafet Örneği	25
3.2. Charles Le Brun'un Granikos Savaşını Betimlediği Tablo	27
3.3. İskenderiye Feneri.....	29
3.4. Esquiline Venüs'ü.....	33
3.5. Belvedere Apollon'u.....	34
3.6. Kanatlı Nike	34
3.7. Helenistik-Barok Etkisinin Görüldüğü Zeus Sunağı	35
3.8. İskender Lahdi	36
3.9. François Vazosu ve Üzerindeki Figür Detayı.....	37
3.10.İskender Mozaïği	38

3.11.Yunan-Roma Kaynaşması Sonucu Ortaya Çıkan Pastorel Mozağin Sonradan Yapılma Resim Kopyası	39
3.12. Yunan Mimari Nizamları.....	41
3.13. Parthenon Tapınağı.....	42
3.14. Erekhthion Tapınağı	43
3.15. Samotrake’de Bulunan Arsinoe Çizimi	44
3.16.Epidauros Antik Tiyatrosu.....	45
3.17.Epikuros Büstü.....	47
3.18. Antik Dönemden Kalan Gymnasion Kalıntıları	52
3.19. Zeus ve Ailesi/12 Olympos Tanrısı	54
3.20. Antik Yunan’da Çalışan Köleler.....	55
4.1. Antik Yunan Kıyafetleri	55
4.2. İşlemeli Yunan Kadın Kıyafetleri.....	58
4.3. Renkli Yunan Kıyafetleri.....	59
4.4. Kıyafetlerde Renk Kullanımı.....	60
4.5. Dört Antik Yunan Kıyafeti	62
4.6.Dört Antik Yunan Kıyafeti 2	62
4.7. Khiton Kullanımı	63
4.8.Artemis Heykeli	63
4.9. Kadın Khitonu.....	64
4.10.Erkek Khitonu-Ekomis	64
4.11.Yaşlı ve Genç Erkek Khitonları.....	64
4.12. Dor Khitonu	65
4.13. İyon Khitonu	65
4.14. Renkli Khitonlar	66

4.15. Peplos Kullanımı.....	67
4.16.İşlemeli ve Renkli Peplos	68
4.17.İşleme Detaylı Peplos	68
4.18.Athena Parthenos’u.....	69
4.19.Kadın ve Erkek Himation Kullanımı	70
4.20.Khiton ve Peplos Üzerine Giyilmiş Himationlar	71
4.21.Filazofların Himation Kullanımı	71
4.22.Erkek Himationu	72
4.23. Khlayms Örneği.....	73
4.24. Khlayms Örneği 2	73
4.25. Süslemede Kullanılan Figürler	73
4.26.İşlemeli Kadın Kıyafetleri	74
4.27.Antik Yunan Gelinliği	74
4.28. Kadın Saç Modelleri Ve Aksesuarları	75
4.29. Petasos	76
4.30. Pilos	76
4.31. Erkek Saç Modelleri	77
4.32. Kadın Saç Aksesuarları.....	77
4.33. Helenistik Döneme Ait Yüzük.....	78
4.34.Helenistik Dönemden Kalma Kolye, Küpe, Yüzük Ve Taç	79
4.35. Helenistik Döneme Ait Yapraklı Taç	79
4.36.Yılan Figürlü Bileklik.....	80
4.37.Yılan Figürlü Yüzük	80
4.38. Herakles Düğümü Bileklik	80
4.39.Antik Yunan Ayakkabı Modelleri	81
4.40.Antik Yunan Ayakkabı Modelleri 2	82

4.41.Helenistik Dönemden Kalma Ayakkabı Örneği	83
4.42. Kadın Saç Aksesuarları.....	77
4.43. Helenistik Döneme Ait Yüzük.....	78
4.44.Helenistik Dönemden Kalma Kolye, Küpe, Yüzük Ve Taç	79
4.45. Helenistik Döneme Ait Yapraklı Taç	79
4.46.Yılan Figürlü Bileklik.....	80
4.47.Yılan Figürlü Yüzük	80
4.48. Herakles Düğümü Bileklik	80
4.49.Antik Yunan Ayakkabı Modelleri	81
4.40.Antik Yunan Ayakkabı Modelleri 2	82
4.41.Helenistik Dönemden Kalma Ayakkabı Örneği	83
4.42. Khiton Esintili Elbiseler.....	84
4.43.Madeleine Vionnet'in Yunan Etkili Tasarımları	85
4.44.Madeleine Vionnet'in Yunan Etkili Tasarımları	86
4.45. Delphos	87
4.46. Fortuny'e ait khiton tarzı elbiseler.....	87
4.47. Madame Gres Tasarımları	88
4.48. Himasyon Tarzı Elbise.....	89
4.49.1920'de Tasarlanmış Yunan Tarzı Elbise.....	90
4.50.Khiton Üzeri Himasyon	90
4.51.1974 Yılında Halston Tarafından Tasarlanmış Elbise.....	91
4.52. Givenchy Haute Couture S/S 1997 by Alexander McQueen	92
4.53. Givenchy Haute Couture S/S 1997 by Alexander McQueen 2	92
4.54. Chanel 2009 Sonbahar/Kış Couture Koleksiyonu	93
4.55. Chanel 2018 Cruise Defilesi	94
4.56. Valentino 2016 Couture Defilesi	95

4.57. Valentino 2016 Couture Defilesi Aksesuarları	95
4.58. Dolce Gabbana 2014 İlkbahar Ready To Wear Defilesi	96
4.59. Alice+Olivia 2016 İlkbahar Koleksiyonu.....	97
4.60. Alice+Olivia 2016 İlkbahar Koleksiyonu 2.....	97
4.61. Schiaparelli Sonbahar 2015 Couture	98
4.62. Paco Rabanne Koleksiyonu	98
4.63. Zuhair Murad Gelinlik Koleksiyonu.....	99
4.64. Alexander Macqueen 1997 koleksiyonu.....	100
4.65. Jason Wu 2018 İlkbahar-Yaz Defilesi	100
4.66. Versace 2015 İlkbahar-Yaz Defilesi.....	101
4.67. Günümüzde Himation Tarzı Kıyafetler	101
4.68. Modern Khlamys	101
4.69. Kadın Sandaleti.....	102
4.70. Erkek Sandaleti	102
4.71. Dolce Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu	103
4.72. Chanel 2018 Cruise.....	103
4.73. İyon Sütunu.....	104
4.74. İyon Sütunlu Baskı.....	104
4.75. İyon Sütunu oymalı ökçe	103
4.76. Helenistik Döneme Ait Bronz Büst	105
4.77. Yunan büstülerinden etkilenilmiş altın varak çanta.....	105
4.78. Yılan Detaylı Küpe	106
4.79. Defneyaprağı Saç Aksesuarı	106
4.80. Helenistik Dönem Heykellerinin Yansımaları.....	107
4.81. Helenistik Dönem Heykellerinin Yansımaları 2.....	107
4.82. Victory Heykeli	108

4.83. Madame Gres’e ait Alix İsimli Elbisesi.....	108
4.84.Alexander Filminde Khiton ve Himation Giyimli Erkekler	109
4.85.Büyük İskender Savaş Kıyafetleri	109
4.86.Trualı Helene	110

KISATMALAR

M.Ö :Milattan Önce

y.y. :Yüz Yıl

v.b. :Ve Benzeri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1.Çalışmanın Amacı

Antik Yunan Uygarlığında yaşamış insanların Helenistik Döneme kadar ve dönem boyunca ki giyim kültürü ve bu kültür üzerinde savaş, sanat, felsefe vb. konuların etkileri incelenerek, Helenistik Dönem kıyafet ve aksesuarlarının günümüz modasındaki yansımaları ve etkilerinin belirtilmesi amaçlanmıştır.

1.2.Çalışmanın Kapsamı

Helenistik Döneme gelene kadar, bu dönemi etkileyen uygarlık ve olayların incelenmesi, dönem boyunca yaşanan savaşlar ve sosyolojik olaylar, bu olayların giyim kültürü üzerindeki etkisi ile birlikte, günümüzde Helenistik dokunuşların görüldüğü giyim ve aksesuarların araştırılıp incelenmesi, bu çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır.

1.3.Çalışmanın Yöntemi

Çalışılmış olan bu tezin yazımında; konu ile ilgili ansiklopedik bilgilere, yazılmış kitap ve çalışmalara, daha önce ele alınmış tezlere ve sanat, tarih, bilim, moda, felsefe içerikli kitaplara başvurulmuştur. Ayrıca defile görselleri ile desteklenen bu çalışma da Helenistik Dönem ile günümüz moda tasarımındaki etkileri karşılaştırılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

HELENİSTİK DÖNEM ÖNCESİ UYGARLIKLAR

2.1 Tarih Öncesi Dönem (M.Ö. 4000)

Yer küresinin oluşmasıyla birlikte, dünya üzerinde insanlığın gelişimi de gözlemlenmektedir. İnsanlığın gelişim süreci milyarlarca yıl geriye doğru uzanmaktadır. Bu süreci kısaca özetleyecek olursak ilk insanlar için ilkel tanımlamasını yapabiliriz. Bu insanlar ilk başlarda sürüler halinde dağınık bir biçimde belli bölgelerde yaşamışlardır. 25-60 kişiden oluşan sürülerin yaşadığı bu döneme Prehistorik Çağ (M.Ö 4000 Öncesi) denilmektedir. (Şekil 2.1.)

Şekil 2.1. Prehistorik Döneme ait duvar resmi

Kaynak: <https://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-2627006/Stone-Age-man-DIDNT-stoned-fun-Prehistoric-societies-took-drugs-drunk-religious-reasons-study-claims.html>

Bu ilk insanlar yaşadıkları zor koşullar nedeniyle kendilerini geliştirmiş ve yeni korunma, barınma yöntemleri üretmişlerdir. Dağınık bir şekilde kırsalda yaşamaya alışkın bu insan toplulukları, zamanla bir araya gelmiş ve kabileleri oluşturmuşlardır. Bu kabilelerin oluşması ise yeni bir çağın açılmasına önayak olmuştur. Taş işlenmeye başlanmış ve taştan yeni malzemeler üretilmiştir. Taşın kullanıldığı bu döneme ‘Taş Devri’ adı verilmektedir. Yapılan arkeolojik çalışmalar sonucunda bu devre ait birçok yontulmuş ve işlenmiş taşa ulaşılmıştır.

İnsanlık, gelişiminin uzun bir evresini bu dönemde geçirmiştir. Bu devirde insanların en büyük üretim-tüketim kaynağı avcılık ve toplayıcılık olmuştur. Göçebe yaşam süren bu ilk insanlar zamanla mağaralarda yaşamaya başlamıştır. Doğada bulunan malzemeler (Şekil 2.2.A) ile alet yapımı gerçekleştirmiş ve avcılık için gerekli silahlar üretmişlerdir. Geliştikçe avlanma bölgelerine taşınabilir çadırların kurulduğu gözlemlenmektedir.

Zamanla değişen ihtiyaçlar insanları yeni üretim biçimleri geliştirmeye zorlamıştır. Bu çok yönlü değişim sayesinde dikiş iğnesi bulunmuş, giysi ve çadır yapımı hızlanmıştır. İlk başlarda örtünme ihtiyacını karşılama niyeti ile kullanılan doğal malzemeler (bitki lifleri, bitki yaprakları, hayvan deri ve kürkleri vs.) iğne bulunduktan sonra birbirine tutturularak bir kıyafet (Şekil 2.2.B.) haline getirilmiştir.

Şekil 2.2. Prehistorik yaşamda kullanılan malzemeler ve yaşam

Kaynakça: <https://alishapuri.files.wordpress.com/2014/11/pre2.jpg>

Ateşin bulunması ile hayat biraz daha değişmiş ve gelişmiştir. Bu dönemde mağaralarda kurulan ‘Ateş Odaları’ göze çarpmaktadır. Ayrıca ateş ile ısınma, aydınlanma gibi ihtiyaçlarında giderildiği görülmektedir. Mağaralara kurulmuş bu ateş odaları kutsal sayılmış ve dinsel bir imge haline gelmiştir. Yine ateş sayesinde mızrak gibi savaş araçları yapılmış, toprak kaplar işlenmiştir.

Mağara duvarlarına bakıldığında imgesel bir sanat anlayışı görülmektedir. Yaşanılan günlük olaylar duvarlara resmedilmiştir. Resimlerde kadınların üzerinde uzun etekli, başlıklı giysilerin olduğu gözlemlenmiştir.

İlk toplumları, kadın egemen (anaerkil) toplumlar oldukları bilinmektedir. Topluca üretilen aletlerin değiş-tokuşuna başlayarak farklı kabileler ile de iletişim sağlamışlardır.

Günümüzden yaklaşık 40-30 bin yıl önce, ilk insanların benimsemiş olduğu bu yaşam biçimleri ve kültürleri, yine o dönem kullanılan aletlere ve materyallere göre biçimlenmiştir. Çağlar arasında geçiş bir anda gerçekleşmemiş, zaman içinde (binlerce yıl) yavaş yavaş kendisini belli etmeye başlamıştır.

Neolitik çağa bakıldığında insanların artık yerleşik bir düzene geçmiş oldukları görülmektedir. Yine bu dönemde planlı bir yapılmanın olması(yerleşim alanları planlanmış) ve tapınakların inşa edilmesi önemli bir gelişmedir. İnsanlığın artık grup ilişkisi içine girmesine, anne, baba ve çocuktan oluşan bir aile kavramının ortaya çıkışına işaretir.

Neolitik dönemde yaşayan insan nüfusunun bir anda arttığı gözlemlenmiştir. İnsan nüfusunun artması ile birlikte üretim gücü artmış ve toplum değişim dönemine girmiştir. Bu dönem içerisinde gelişip zenginleşen ve aynı zamanla kalabalıklaşan bu insan topluluklarının kendilerine yabancı toplulukları egemenlikleri altına aldıkları görülmektedir. Bu çeşitli toplumların kendi aralarında ki sorunları çözmek için zor kullanmaya başlaması ile birlikte ‘savaş’ kavramı ortaya çıkmıştır. Savaşın yeni bir yaşam biçimine dönüşmesiyle birlikte de insan toplulukları yerleşim yerlerini baştan planlamış ve kentlerinin çevrelerini surlarla sarmaya başlamıştır. Benimsenen bu yeni yaşam biçimi ilk uygarlıkların kurulmasına önayak olmuştur.

2.2. İlkçağ Uygarlıkları

Tarihsel anlamda uygarlık yazının bulunması ile doğmuştur denilebilir. Tarih öncesi dönemlerde sadece resim ve figürlere dayalı bir anlatım söz konusuyken, yazının bulunması ile tarih kapısı aralanmıştır. Yazının icadının yanı sıra uygarlığın doğuşu; toplumsallaşmanın, üretimin, yönetimlerin, sanatın, tarımın başlaması ve kent devletlerinin kurulması sonucu ortaya çıkmıştır.

Uygarlık Ne Demektir?

“Uygarlık deyince, birbirinden farklı iki şey anlaşılır; Bir anlamıyla uygarlık, ‘doğal hal’in, ‘barbarlık’ın karşıtı olan bir durumu anlatıyor. Bu anlamca ‘uygar millet’, ‘uygar halk’ deyince gelişme yolunda hayli ilerlemiş, ideal ölçülere pek yaklaşmış bir topluluk anlaşılmaktadır. Bir başka anlamıyla uygarlık, bir halkı başka halklardan ayıran, onun özgün yanını ortaya koyan, yaşayış biçimlerinin, kullanılan aletlerin, çalışma biçim ve yöntemlerinin, inançların, düşünsel ve sanatsal faaliyetlerin, siyasal ve sosyal örgütlenme biçimlerinin bütünü”dür (Tanilli 2013, 11).

Neolitik devrin insanları özellikle Nil, Fırat gibi toprakları tarıma elverişli bölgelere yerleşmeyi tercih etmişlerdir. Bu sebeptendir ki ilk uygarlıklar bu çevrede doğmuştur. Zengin topraklara sahip olan Mezopotamya, Çin ve Mısır’ın yanı sıra Yunanistan çevresinde de eşzamanlı olarak yeni uygarlıkların ortaya çıkmış olduğu yapılan arkeoloji çalışmaları sonucunda kanıtlanmıştır.

Kolay işlenen topraklarda çiftçi nüfusu giderek çoğalmış ve ilk kentleri oluşturmışlardır. İlk uygarlıkları kronolojik bir sıra ile inceleyecek olursak, M.Ö. 3500-3000 yılları arasında Mezopotamya’da Sümerlerin doğuşu ile uygarlık tarihinin başlamış olduğu görülür. Bundaki en büyük etken Sümerlerin yazıyı bulmuş olmalarıdır.

Uygarlığın doğuşu ve gelişiminde etkili olan ‘giyinme’ olgusunun önemi “Elbise kullanımı, dikiş ve dokumadan, uzay seyahatleri için yapılan özel malzemelerin keşfine kadar yol açtığı diğer tüm şeylerle birlikte, insanın değişik çevreye adapte olma kapasitesinin göstergesidir” (Roberts 1993, 41) cümlesi ile anlatılabilir.

2.2.1. Sümer Uygarlığı

Mezopotamya'nın güneyinde gelişen bu uygarlık, Neolitik Dönem boyunca tarım ile uğraşan birçok köy ile doluydu. Son derece verimli topraklar üzerine kurulu Sümer Uygarlığında, halk tarımın yanı sıra denizcilik ile de uğraşmıştır. Günlük tüketimden çok üretimin olması nedeni ile kent hayatı ortaya çıkmıştır. M.Ö. 3500'den 2000'e kadar süregelen Sümer Uygarlığı, önce kil üzerine resimlerle yazıyı başlatmış, zamanla da bunu çivi yazısı denilen bir biçime dönüştürmüştür. Yazının bulunması edebiyatın gelişimini desteklemiştir. Yazılmış ilk destan olan 'Gılgamış Destanı' bu dönemde Sümerler tarafından ele alınmıştır.

Sümerlerin doğaüstü güçlere sahip mitolojik tanrılara inandıkları, yapmış oldukları resimler sayesinde günümüzde bilinmektedir. Kendilerine ait bir 'Tanrılar Panteonu'na sahip olan Sümerler teolojinin başlangıcına neden olmuşlardır. İbadet için kullanmış oldukları tapınaklar yüzyıllar içerisinde büyüyerek önem kazanmıştır.

Sümerlerin giymiş oldukları kıyafetler hakkındaki bilgiyi, o dönemin heykellerine bakarak öğrenebilmekteyiz. Genelde dikdörtgen olan bir kumaş parçasını sağ omuz ve kol açıkta kalacak şekilde vücuda sardıkları gözlemlenmektedir. Omuzlardan birleşen bu parça bileklere kadar uzanmaktadır. Süslü giyinmeyi seven Sümer kadın ve erkekleri (özellikle zenginler) canlı renklerdeki kumaşları (Şekil 2.3.) tercih etmiştir.

Şekil 2.3. Sümer kıyafet örnekleri

Kaynak: <http://ancientsumeriansclothingartarch.weebly.com/>

En büyük kenti ‘Ur’ olan Sümer Uygarlığında halk başlarda kerpiç evlerde yaşamış fakat zamanla mimarının gelişmesi ile birlikte tuğladan yapılmış, sütun ve terasları olan büyük binalara geçiş sağlanmışlardır.

Elamların Ur kentini işgal etmesinden sonra Sümerlerden geriye yazı, edebiyat, hukuk, mitoloji, tıp ve astronomi gibi büyük izler kalmıştır. Sümerler sona ermiş olsa dahi uygarlık tohumları birçok bölgeye dağılmıştır.

2.2.2. Mısır Uygarlığı

Mezopotamya’da ortaya çıkmış olan Sümer Uygarlığının ardından Mısır’da Nil’in kıyısında yeni bir uygarlık göze çarpar. M.Ö. 3150 yıllarında Nil’in hemen kenarına kurulu bu uygarlık yerleşik hayat süren önemli bir nüfusa sahipti. Verimli toprakları olan bu milletin geçim kaynağı tarım ve endüstridir. ‘Hiyeroglif’ denilen yazı tipini kullanan Eski Mısırlılar Menes isimli bir kral tarafından yönetilmekteydi. Aşağı ve yukarı Mısır olarak ikiye ayrılan uygarlık Menes’in hükümdarlığı ile uzun bir dönem ayakta kalmıştır.

Mısır’da krallara Firavun denilmiştir ve Firavunlar tanrı olarak kabul edilmiştir. Firavunların saray ve anıtları mükemmel bir özenle yapılmıştır. Buna en güzel örnek piramitlerdir .Mısır Piramitleri, Mısırlıların çok iyi bir matematiğe sahip olduklarını kanıtlar niteliktedir.

Eski Mısır sanatında en dikkat çeken unsur tanrılardır. “‘Bu sanat temel bir natüralizme dayanır” (Roberts 1993, 61). Günlük yaşantıdan görüntüler sanata taşınmış ve realist bir tablo çizilmiştir.

Antik Mısır’da insanlar genellikle ketenden yapılmış giysiler kullanmışlardır. Kolay dikimi ve temizliğinin yanı sıra Mısır’ın sıcak ikliminin bunda büyük etkisi vardır. Mısır kıyafetlerinde kadınların giymiş oldukları tunikler göze çarpmaktadır. Günümüze ulaşılan frekslerde, tunik giyimli kadınların göğüs ve omuzları açık olarak resmedilmiştir. Boyunlarına boncuktan yapılmış büyük gerdanlıklar takan Mısır kadınları zamanla bellerine işlemeli kemerler takmaya başlamışlardır. Erkeklerin ise etek giyip üzerine kadınların ki gibi işlemeli üçgen uçlu kemerler takmış oldukları görülmektedir (Tizer ve Sapmaz, Giyim Tarihi 1965, 4).

Mısırlıların Yunan egemenliğine girdiği Helenistik Dönemde Mısır kıyafetlerinde Yunan etkisi görülmeye başlamıştır. Ketenin yanı sıra pahalı kumaşların kullanıldığı bu kıyafetlerde daha önce görülmeyen drapeler göze çarpmaktadır. Helenistik Mısır Kraliçesi Cleopatra'nın kıyafetleri (Şekil 2.4.), (Şekil 2.5.) tam olarak Helen-Mısır sentezinin bir ürünüdür. Mısırlılar Yunanlılardan farklı olarak peruk takmayı tercih etmişlerdir. Kadınların saçlarını örmüş oldukları görülmektedir. Ayrıca firavunların takma sakal kullanmaları dikkat çekici bir ayrıntıdır.

Şekil 2.4. Cleopatra Heykeli

Kaynak:<https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/88.5a-d/>

Şekil 2.5. Cleopatra Kıyafetleri

Kaynak:<https://www.dreamstime.com/royalty-free-stock-photography-egyptian-queen-cleopatra-ancient-parchment->

B

Bu iki uygarlığın yanı sıra Avrupa'da, Asya'da, Hindistan, Çin ve dünyanın pek çok farklı bölgesinde eşzamanlı olarak yeni uygarlıklar doğmuş ve kendilerini geliştirmeye devam etmiştir. Bu uygarlıklar ticaret yolu ile etkileşime geçmiş ve kültür alışverişinde bulunmuştur. Dil, kültür, sanat, din, yaşam sistemleri uygarlıklar arasına taşınmış ve birbirlerine köprü olmuştur. Özellikle Mısır Uygarlığı Yunan kültürü üzerinde etkin izler bırakmayı başarmıştır.

2.3. Antik Yunan Uygarlıkları

Batı uygarlığının ilk çağlardaki önemli kaynaklarından biri Yunan Uygarlığıydı demek yanlış olmaz. Kendisinden sonra gelen uygarlıklara birçok konuda öncülük eden Antik Yunanlılar sayesinde bugünkü modern dünyamız var olmuştur. Ege topraklarında doğan bu uygarlık, Helenistik Dönemde Akdeniz ve Asya kıtalarına kadar yayılmış, yayıldıkları ve yerleştikleri bu yeni topraklara kendi kültürlerini de götürmüşlerdir. Muhtemelen M.Ö. 2000 dolaylarında ortaya çıktığı düşünülen Yunan ataları, ilk olarak Girit'te Minos Uygarlığı ile tanınmıştır.

2.3.1. Minos Uygarlığı

Adını Girit'in efsanevi kralı Minos'tan alan Minos Uygarlığının merkezi Yunan adalarının en büyüğü olan Girit'tir. Minos'un adalar ve denizlere hâkim olan ilk uygarlık olduğu söylenmektedir. Eski Yunan Uygarlığının öncüsü olan Minos halkı neolitik zamanlardan itibaren Ege Denizi boyunca birçok yere yerleşmiş ve ileri bir yaşam sürmüşleridir. Yunan topraklarındaki ilk uygarlık olmasına rağmen Minosluların Yunanlı oldukları söylenemez.

Yunanistan anakarası ve Asya'nın kültürleriyle birçok şeyi paylaşıyor, diğer Ege topluluklarıyla ticaret yapıyorlardı. Yapılan ticaretler sonucunda Minosluların Mısır kültüründen fazlasıyla etkilenmiş oldukları arkeolojik buluntular sayesinde görülmektedir. Tarım, ticaret ve denizcilik temel geçim kaynaklarıdır. Bunun yanı sıra zanaatkar bir toplum olan Minoslular, yapmış oldukları mücevher ve metal işlemeciliği ile dış dünyayı etkilemeyi başarmıştır.

Barışçıl bir toplum olan Minos Uygarlığı, sanat ve kültür düzeyi yüksek, refah içinde yaşanmış bir dönemi simgeler. Saray odaklı mimari yapılanmaları vardır. 'Labirent' görüntüsünü oluşturan sarayların arasında en önemlisi 'Knossos Sarayı'dır. (Şekil 2.6.) Saray duvarları zarif resimler ile süslenmiştir. Dinleri hakkında net bir bilgi olmamasına rağmen resmedilmiş olan çok sayıdaki boğa imgesi bir inanışı simgelemektedir. Minos kültüründe Doğu'nun etkileri görülmektedir. Ayrıca heykel ve seramik gibi sanatlarda da güzel miraslar bırakmışlardır.

Şekil 2.6. Knossos Sarayı

Kaynak: <https://yolvemacera.com/knossos-sarayi-1300-odali-labirent/>

“Minos sanatı her yerde uygarlığın stilini etkilemiştir ve hala muhteşemdir. Sanatlarının dehası resimsel olup, şaşırtıcı canlılık ve hareket gösteren saray fresklerinde zirveye ulaşır. Burada orijinal bir stil mevcuttur. Denizin ötesineki yerlerde, hem Mısır hem de Yunanistan’da kopya edilmiştir.” (Roberts 1993, 93)

Okur-yazar olan Minosluların yönetim şekli karmaşıktır. Saray ekonomik bir merkez ve aynı zamanda bir tapınak olarak görülmektedir. Kullanılan kadın figürlerinden anaerkil bir toplum olduğunun düşünülmesine yol açmıştır. Başlarda Lineer A yazı tipini kullanan bu uygarlık sona doğru Lineer B yazı tipini kullanmaya başlamıştır. Matematik bilgisini Mısır’dan aldığı düşünülmektedir. Krallıkla yönetilen bu uygarlık için ‘teokratik’ tanımı yapılabilir. Kadın erkek eşit statüdedir.

Minos kadınları, kendisinden sonra gelmiş Yunan Uygarlıklarından farklı bir giyim kültürüne sahiptir. Sanatları, hayat ve giyim tarzları ile ilgili de bilgiler vermektedir Kadınlar uzun ve incelikle işlenmiş, bel kısmından tutturulan, fırfırlı ve renkli kıyafetler (Şekil 2.7.) giymişlerdir. Kısa ceketler genelde göğüsleri açıkta bırakırdı. Saçları zarifçe taranmış ve etrafları kuş, çiçek gibi ögeler ile süslenmiştir. Erkekler ise temiz ve tıraşlı betimlenmiştir. Saray stili hâkimdir. Erkekler bellerine kadar çıplak ve kemerle sıkıca tutturulmuş ‘kiltler’ giymişlerdir. Kadınlar ve erkeklerin mücevher takmış oldukları görülmektedir (Rodgers, Antik Yunan 2011, 494).

Şekil 2.7. Saraydaki Minoslu kadınların yaşantısı ve kıyafetleri

Kaynak: <http://www.destinationcrete.gr/archaoi-chronoi/minoikos-politismos>

Minosluların giymiş olduğu kıyafetler her ne kadar Antik Yunanda karşımıza çıkan drapeli ve göğsü tamamen kapatan kıyafetlerden farklı olsa da günümüz modacılarına ilham kaynağı olmuştur. Defilelerde, Minos kadınlarının giymiş olduğu kıyafetler günümüze uyarlanmış bir şekilde (Şekil 2.8.) karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca yine kıyafet üzerinde kullanılan baskılarda Minos dönemi vazolarındaki figürlerin işlenmiş olduğu da göze çarpan detaylar arasındadır. (Şekil 2.9.)

Şekil 2.8. Alexander Macqueen
2012 İlkbahar/Yaz defilesi

Kaynak: https://moodboard.typepad.com/my_weblog/2011/10/favorite-runway-looks-alexander-mcqueen-spring-2012.html

Şekil 2.9. Mary Katrantzou
2017 İlkbahar/Yaz defilesi

Kaynak: <https://thegreekdesigners.com/2017/04/02/mary-katrantzou-de-codes-minoan-figure/>

Minos uygarlığı yanardağ patlamaları ile sarsılıp zayıfladıktan sonra M.Ö. 1100'de Yunan istilacıların Girit'i istila etmesiyle beraber gücünü tamamen kaybetmiştir.

2.3.2. Miken Uygarlığı

Yunanlıları ataları olarak gördükleri Akha ismi verilen halk M.Ö. 1600 yıllarında Miken'deki yerleşimlerden birini uygarlık haline getirmiştir. Minoslulara göre az daha az gelişmiş olan Miken halkı “Koyun çobanlığı yapıyor, savaşçı bir tabiat ile savaş arabaları kullanmayı biliyorlardı. Ayrıca görünüşe göre toplumda ki kadınlar erkeklere göre çok daha ön plandaydı.” (Roberts 1993, 95)

Farklı kronolojik zamanlarda ve birbirinden farklı coğrafyalarda gelişen Miken Uygarlığı, krallık sistemi ile yönetiliyordu. Savaş gücü ön planda olan bu millet, şehir devletleri kurmuş ve güçlü olan şehir devleti güçsüz olanı hâkimiyeti altına alabiliyordu. Feodal sisteme dayalı bir yöntem benimseyen Miken Uygarlığında Lineer B yazısının kullanıldığı saptanmıştır.

M.Ö. 16. Yüzyılda Miken kültüründen çok daha gelişmiş olan Minos kültürünün Mikenler üzerinde ki etkisi muazzamdır (Rodgers, Antik Yunan 2011, 24). En karakteristik mimari yapıları Tholas mezarlarıdır. Mimariye önem veren Mikenler, arkalarında uygarlığın simgesi haline gelen gelişmiş saraylar bıraktılar. Kullandıkları altın materyalinden zengin bir millet oldukları kanısına varılmıştı. Bu zenginliğin ticaretten elde edildiği düşünülmektedir. Sanatlarında Minosluların aksine kendi kültürlerini anlatan savaş ve av gibi temaları işlemişlerdir. Miken kralı Agamemnon'un tasvir edildiği altından yapılmış maske (Şekil 2.10.) yapılan kazı çalışmalarında bulunmuş ve günümüze Miken kültürü ile ilgili bilgi kaynağı olmuştur.

Truva Savaşı: Mitolojik bir savaş olarak görülen Truva savaşı, Truva Prensi Paris'in Sparta'lı Helene'yi kaçırması ile başlamıştır. Miken kralı Agamemnon Helene'yi kurtarmak için Truva'yı kuşatmıştır. Ancak bu savaş ile ilgili bir kesinlik yoktur ve aksi ispatlanana kadar mitolojik bir hikâye olarak kalmaya devam edecektir.

Şekil 2.10. Agamemnon Maskesi

Kaynak: <https://www.ancient.eu/image/1235/death-mask-of-agamemnon/>

Mikenlilerin giyim kültürüne bakıldığında Minoslulardan etkilenmiş oldukları görülmektedir. Aralarında büyük bir farklılık yoktur.

Miken Uygarlığının nedenin ne olduğu tam olarak bilinmemekle beraber saldırılar sonucunda yok olduğu düşünülmektedir. Bu çöküşten sonra Yunanistan karanlık çağ adı verilen bir döneme girmiştir.

2.3.3. Karanlık Çağ

Miken Uygarlığının çökmesiyle Ege'nin Karanlık Çağı başlamıştır. M.Ö. 1200'den 800'e kadar uzanan bu dönemde Dorlar olarak bilinen topluluk Ege topraklarını işgal etmiştir. Bu süre boyunca Yunan kültürü ile ilgili birçok kültürel öge kayıplara karışmıştır. Kuzeybatıdan Yunanistan'a gelen Dor kabileleri önlerine gelen her şeye saldırarak şehirleri istila etmişlerdir. Bu dönemde Yakın Doğu ve Mısır ile olan ticari ilişkilerin kesilmesi yoksul bir dönem geçirilmesine neden olmakla beraber resmi iyice karanlıklaştırmıştır. Okur-yazar olmayan bu millet hakkındaki bilgilere geliştirdikleri vazo ve çömlek sanatından ulaşılmaktadır. Geliştirmiş oldukları geometrik sanat (Şekil 2.11.) sayesinde bu dönem 'Geometrik Çağ' olarak da adlandırılmaktadır. Miken ve Minoslulara ait canlı ve lüks olan giyim kültürü Karanlık Çağda ortadan kalkmış yerini sade kıyafetlere bırakmıştır.

Askerler başlarına domuz dişinden yapılmış tipik Miken miğferleri takmıştır.
(Akalın 2003, 18)

Şekil 2.11. Geometrik Çağa ait, üzerinde dönemi anlatan figürler olan vazo

Kaynak: <https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/14.130.14/>

İlk dönemlerinde kraliyet sistemi ile yönetilen Yunan topraklarının, Karanlık Çağın ilerleyen evrelerinde aristokratlar tarafından yönetildiğini görülmektedir. Refahın artması ile birlikte ‘Hoplit’ adı verilen yeni bir savaşçı tipi ortaya çıkmıştır. Bu savaşçıların güç kazanmasıyla aristokratların önemi azalmış ve demokrasi gelişmeye başlamıştır.

Dorların istilasından sonra Polis adı verilen bağımsız kent devletleri ortaya çıkmıştır. Politika kelimesi Polis kelimesinden türemiştir.

Bu polislerin bazıları zenginler tarafından (oligarşiler), bazıları ise özgür adamların çoğunluğuna dayanan (demokrasi) yöntemlerle yönetiliyordu. Demokrasinin gelmesi ile bu durgun toplum yavaşça değişmeye ve aydınlanmaya başlamıştır.

2.4. Yunan Uygarlığı Dönemi

2.4.1 Arkaik Dönem (M.Ö. 800-500)

Karanlık çağını yaşayan Yunan toplumu M.Ö. 800 yıllarına geldiğinde artan nüfus ile birlikte değişim göstermeye başlamıştır. Nüfusun artışı Yunan toprakları üzerindeki baskınında artması anlamına gelmekteydi. Bu da Yunanlıların hızlı bir şekilde farklı bir yaşam tarzı keşfetmesine olanak sağladı.

Doğu Akdeniz’de yaşayan Fenikeliler ile ticaret yapmaya başlayan Yunanlılar birçok alanda Fenikelilerden etkilenmiştir. Ticaret ağının genişlemesi ve tekrar canlanması ile zenginleşmeye ve kolonileşerek geniş topraklara yayılmaya başlayan Yunan toplumu arasında sınıf farklılıkları oluşmaya başlamıştır.

Aristokratik yönetimden memnun olmayan alt sınıf sayısı bu dönemde gün geçtikçe çoğalmıştır. Tamda bu dönemde ‘Tiranlık’ sistemi ortaya çıkmaya başlamıştır. Aristokratlar, bazı devletleri işgal ederek Tiran sisteminde yönetmeye başlamıştır. Tiranlar istikrarlı hükümetler kurarken Yunan dünyasında da bu sistem hızla yayılmaya başlamıştır. Hızlı yayılışına rağmen Tiran hanedanlarının çoğu kısa sürede hayattan ayrılınca Tiranlık Sistemi de Yunan yönetiminde bir geçiş aşaması olmuştur.

Tiran; Siyasal gücü zorla ele geçiren, onu kötüye kullanan kimse (Türk Dil Kurumu 2006).

Akraik Çağ’ın en büyük şehir devleti olan Akropolis’in (Atina) başına M.Ö. 625’te halkın desteğini arkasına alarak Periandros geçmiş ve Atina’ya altın çağını yaşatmıştır.

Arkaik Çağ Eski Yunan Uygarlığının yaratıcı dönemlerinin başlangıcıdır. Özellikle mimari ve heykel sanatının ön plana çıktığı bu dönemde, bilim ve felsefede de büyük gelişimler göze çarpmaktadır. Özellikle ‘İyonya Aydınlanması’ adı verilen M.Ö. 650-520 yılları arasında hem batı felsefesi hem de batı bilimi doğmuştur. Dünyanın bilinen ilk filozofu olan Thales güneş tutulmasını hesaplayan ilk kişi olarak tarihe bu dönemde geçmiştir.

Yunan sanatında doğal ölçülerdeki heykellerle ilk kez Arkaik Çağ'da karşılaşırız. Özgür yurttaşları simgelediği düşünülen büyük 'Kouros' heykelleri çıplaktır ve gerçekçi bir anatomiye sahiptir. 'Arkaik gülüşü' olarak adlandırılan tipik ifade bütün heykellerde kendisini belli ederek dönemi simgeler.

Kurulan her polisin kendisine ait bir kültürü olduğu gibi giyim tarzı da vardır. Birçok kültürden etkilenen Yunanlılar farklı kıyafetleri bünyesinde barındırmıştır. Fakat genel olarak Yunan kıyafetleri yüzyıllar boyunca basit bir sistemde kalmıştır. Bu dönemin kıyafetlerinde beyazın yanı sıra turuncu, mavi, sarı gibi canlı renklerin kullanıldığı gözlemlenmiştir. Omuzdan iğnelenmiş, drapajlı ve zarif kıyafetler sıklıkla kullanılmıştır. Bu dönemde kıyafetler de de sınıf ve kimlik farklılıkları vardır.

Yunan sanatının gelişiminde etkili olan ticaret hayatı ile gelen kültür ve zenginlik mimaride de kendisini göstermiştir. Bir yunan kentini şehir yapan Agora'lar Akraik Çağ da önem kazanmıştır.

Agora; Antik Yunan şehirlerinde ticari, resmi, adli ve dini fonksiyonları olan açık alan, pazar yeri (Yılmaz 2015)

Kent planlaması (Şekil 2.12.) bu dönemin sonlarına doğru gelişmeye başlamıştır. Izgara adında bir sistem geliştirilmiş ve ileriki dönemler de de kullanılmaya devam etmiştir.

Şekil 2.12. Antik Yunan şehir planlaması

Kaynak: <https://www.britannica.com/topic/agora>

Her poliste tapınak bulunmaktadır. Yunan Yarımadasında Dor, Batı Anadolu'da İyon düzeni kullanıldığı görülür. Sütunlarla çevrili girişleri bulunan bu tapınakların içinde devasa heykeller bulunmaktadır. Mitolojik öğelerin üzerine kazınması ile ortaya çıkarılan kırmızı renkli vazolar yine bu dönemin önemli sanat eserlerindendir.

2.4.2. Klasik Dönem (M.Ö. 500-400)

Siyasi anlamda çalkantılı geçen Klasik Dönem M.Ö. 500-400 yılları arasında kapsamaktadır. Bu süre içerisinde birçok savaşa tanıklık edilmiştir. Bunlardan ilki Persler ile gerçekleşen Maraton muhaberesidir.

Yunan Uygarlığının doğusunda yaşayan Persler r savaşçı yönü güçlü olan bir millettir. İlk başlarda Anadolu'yu işgal eden Persler Atina'ya kadar gelerek Yunan tapınaklarına zarar vermiştir. M.Ö. 490'da gerçekleşen Maraton Ovasındaki Maraton muhaberesinde az sayıda Hoplit'ten oluşan Yunan ordusu kendinden sayıca üstün Pers ordusunu geri püskürterek savaşı kazanmıştır.

Yunanlılar ve Persler arasında gerçekleşen bu savaş tarihin en önemli olayları arasında yerini almıştır. Yunanlıların Persleri yenmesi ile Batı Uygarlığı ortaya çıkmıştır. Eğer ki yenilen Persler değil Yunanlılar olsaydı; bugün demokrasi kavramı hayatımızda hiç olmayabilir ve Yunan Uygarlığı ile birlikte tarihe gömülebilirdi.

Perslere karşı zafer kazanan Atina bu dönemde Yunan Uygarlığının en büyük şehri haline gelmiş ve en parlak çağını yaşamıştır. Perikles'in Atina kentinin başına geçmesi ile birlikte demokrasi yükselişe geçmiştir. Bu yükselişi Spartalılar ile yapılan ve 27 yıl boyunca süren Peloponez Savaşları durdurmuştur.

M.Ö. 431-404 yılları arasında gerçekleşen Peloponez Savaşları Yunan tarihi için dönüm noktası olmuştur. Persleri püskürten Atinalıların yükselişi Spartalıları rahatsız etmeye başlamıştır. Yıllardır süren soğuk savaş ekonomik sebepler nedeniyle sıcak bir savaşa dönüşmüştür. Bu savaşı kazanamayan Atina, ordu ve filolarının yarısını kaybetmiş, şehir tahrip olmuştur. Uzun yıllar süren bu savaş sonucunda Atina büyük bir felakete uğramış ve bir daha eski siyasi gücünü kazanamamıştır.

Savaşın sona ermesi ile birlikte kendisini bir türlü toparlayamayan Atina'nın karşısına yeni bir güç olan Makedonya çıkmıştır. Makedonya kral II. Philip Yunanlıların bu durumundan faydalanarak bir hegemonya kurmuştur. Oğlu İskender'in tahta geçmesi ve Makedonya'nın gücünü kendi eline almasıyla birlikte Klasik Yunan Dönemi son bulmuştur.

Büyük savaş ve yıkımlara rağmen Klasik Dönemde kültürel anlamda büyük gelişmeler yaşanmıştır. Sanat en üst seviyelere ulaşmıştır. Atina'da gelişen Klasisizm akımının sanatı etkilemesiyle yapılan Parthenon (Athena) Tapınağı Antik Yunan'ın simgesi haline gelmiştir. Tanrıça Athena'ya atanan bu tapınak haricinde birçok farklı ve yeni tapınak inşa edilmiştir. Yunan klasik mimarisi bu süre içerisinde zirveye ulaşmıştır. Halka açık olan hamamların yanı sıra soyluların evlerinde toprak veya taştan yapılmış küvetler yaygın hale gelmiştir (Tondo, Gündelik Hayat 2018, 296).

Tapınakların içerisinde ince işçiliklerdeki heykeller göze çarpmaktadır. Erkekler çıplak bir şekilde, kadınlar ise giyinik olarak tasvir edilir. Mükemmel vücut anlayışı Klasik Dönem heykelleri ile idealize edilmiştir.

Kadınlar Yunan kültürlerinde hep giyinik olarak tasvir edilmiştir. Sadece Spartalı kadınlar çıplak kalabiliyordu. Spartalılar diğer Yunanlı kadınlara göre çok daha farklı bir giyim (Şekil 2.13.) ve yaşam kültürüne sahiptiler. Başlarda her ne kadar altın ve mücevher kullanımı Spartalılar tarafından sevilmesine de Peloponez Savaşından sonra elde edilen altınlar sayesinde kullanım artmıştır. Kısa etekler giymeyi seven Sparta kadınları, yandan yırtmaçlı elbiselerinin uçlarını bellerine sıkıştırarak yürürlerdi (Friedell, Antik Yunan'ın Kültür Tarihi 1999, 185).

“Spartalı kanun koyucu Lykurgos, oluşturduğu yasalarla spartalı genç kızları aşırı şekilde açık ve kısa kıyafetler giymeye teşvik etmiş hatta bakire kızların ulusal festivallerde erkeklerin önünde çıplak bir şekilde şarkı söyleyip dans etmeleri geleneksel bir hale gelmiştir. Spartalı kızlar çok kısa kıyafetler giyerek ya da çıplak olarak koşu, güreş, disk fırlatma ve ok atma gibi birçok spor dalında faaliyet gösterme özgürlüğüne sahiptiler ve bu da vücutlarını daha dayanıklı ve güçlü bir hale getiriyordu.” (J. Smith 2013, 13)

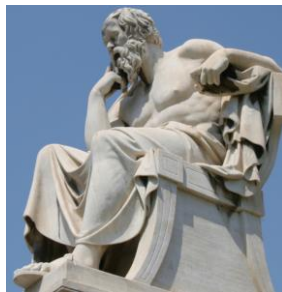

Şekil 2.13. Spartalı kadın kıyafet örnekleri

Kaynak: <http://bejaanfashionclub.blogspot.com/2011/08/spartacus-gods-of-arena-sexiest-dresses.html>

Sparta dışında Yunan kadınlarının sıkça kullandığı kıyafet Dor tarzı elbiselerdi. Zarif elbiseler yerini daha erkeksi olan bu elbiseye bırakmıştır. Ayak bileklerine kadar uzanan ve omuzdan iğne bağlanan bu elbiselere Khiton adı verilmektedir.

Klasik dönemin en önemli felsefecisi (Şekil 2.14.) Sokrates'tir. Düşünceleri yüzünden öldürülen Sokrates'in öğrencisi olan Platon günümüzdeki üniversitelerin temellerini oluşturan 'Akademia'yı kurmuştur. Devlet yönetimi ile ilgili yazmış olduğu Politeia(Devlet) kitabı günümüzde hala yol gösterici bilgiler barındırmaktadır. Tıbbın babası Hipokrat ile ilgili net bilgilere ulaşılmasa dahi bu dönemde yaşamış ve geliştirdiği bilimsel uygulamalar ile modern tıbbın öncüsü olmuştur.

Şekil 2.14. Sokrates Heykeli

Kaynak: <https://www.acontestideas.com/new-blog/the-examined-life>

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HELENİSTİK DÖNEM

3.1 Büyük İskender Dönemi

Peloponez Savaşları sonrasında kendisini siyasi anlamda toparlayamayan Yunanlıların karşısına bu dönemde yeni bir güç çıkmıştır; Makedonya Krallığı.

II. Philip ile yükselen ve oğlu İskender'in tahta çıkması ile topraklarını Asya'ya kadar genişleten bu yeni güç gittiği ve ele geçirdiği her toprağa Helen kültürünü de taşımıştır.

Helen: Yunanlıların kendileri için kullandığı isimdir.

Büyük İskender Makedonya Kralı olduktan sonra, Yunan polislerini ele geçirmeye başlamıştır. Kendisini her zaman Helen olarak göre İskender topraklarını genişletmek ve büyük bir dünya imparatorluğu kurma arzusu ile Asya'ya doğru yola çıkmış ve 'Asya Kralı' ilan edilmiştir. Büyük İskender'in tahta çıkmasından, son Helenistik imparatorluk olan Mısır'ın kraliçesi Kleopatra'nın ölümüne kadar süren bu 300 yıllık (M.Ö. 330-30) döneme 'Helenistik Dönem' adı verilmektedir.

Yunanistan'ın Olimpos Dağının kuzeyinde kalan Makedonya Krallığı, kendilerini Yunan olarak gören ve yarı barbar olan bir toplumdaki oluşan kara krallığıdır. Atalarının Yunan olduğunu savunan ve Yunanca konuşan bu halk, krallıklarını Helenleştirmeye çalışmıştır.

Karmaşık bir yönetim sistemine sahip olan Makedonya Krallığı tahta II. Philip'in geçmesi ile yükselmeye başlamıştır. Tüm soylu ailelerin ilk kez bir Makedon kralına bağlı olmalarını sağlamayı başaran tek kişi II. Philip olmuştur (Kaya 2012, 137). Hırslı ve yetenekli bu kral, askerliğe hayranlık duymuş ve yeni askeri taktikler geliştirerek yenilmez bir ordu kurmuştur. En önemli politikası yeni ülkeleri fethetmek olan II. Philip kurduğu güçlü ordu sayesinde bu hedefini gerçekleştirmiş, birçok Yunan ve Balkan Yarımadasındaki kenti ele geçirerek Trakya'nın iç kısımlarına kadar girerek yarı barbar olan Makedonya Krallığını Yunan'ın süper gücü haline getirmiştir.

En büyük amacı Yunan hegemonyası olup Asya'yı ele geçirmek olan II. Philip, bunun için ilk olarak Yunanlıların en büyük iki kent devlet Atina ve Thebai ile savaşmış ve galip gelmiştir. Kazandığı bu zafer sonucu Persler ile savaş hazırlığı için Makedonya'ya dönen Philip bu sefere çıkamadan suikast sonucu M.Ö. 336 yılında öldürülmüş ve yerine ileride Büyük' lakabı ile anılacak olan oğlu İskender tahta çıkmıştır. Philip'in hükümdarlığından sonra Makedonya, Roma'nın bütün Yunan devletlerine egemen olmasına kadar Akdeniz'de ki başlıca güç olmayı sürdürdü (Rodgers, Antik Yunan 2011, 135).

3.1.1. İlk Yılları

M.Ö. 356 yılında doğan İskender'in annesi, II. Philip'in stratejik nedenler ile evlendiği Olimpias'tır. Sadece bir öz kardeşe sahip olan İskender birçok üvey erkek kardeşe sahipti. Öfkeli bir kadın olan Olimpias öfke ve mistisizmini oğluna miras bırakmıştır.

Eğitime çok önem veren II. Philip gelişim çağına gelen oğlu için Yunan dünyasının en iyi öğretmenlerini getirtmiştir. Dönemin en ünlü filozofu olan Aristoteles tarafından yetiştirilen İskender, her şeyi sistematik olarak inceleyen bu filozof ile her ne kadar aynı düşüncede olamasa da ondan çok fazla şey öğrenmiş ve bir dünya görüşü edinmiştir. Edinmiş olduğu zooloji, biyoloji, coğrafya bilgilerinin yanı sıra almış olduğu en önemli eğitim askeri eğitimleridir.

Kral II. Philip M.Ö. 340 yılında Perintos'a sefere çıktığında, İskender henüz 16 yaşında iken, onu kendisine vekil olarak bırakmıştır. Kralın yokluğunu fırsat bilip isyan çıkaran Trakyalı bir kavimin istilasını geri püskürten İskender şehri almış ve şehre Dedeğaç ismini vermiştir. Bu İskender'in ilk askeri başarısıdır. Ardından Khaironeia Muhaberesinde göstermiş olduğu askeri taktikler sayesinde zekası ve kendisini kanıtlamıştır. Birçok üvey erkek kardeşe sahip olan İskender'in mevkii konusunda endişeleri olsa da babasının aniden öldürülmesi ile M.Ö. 336 yılında henüz 20 yaşındayken kral ilan edilmiştir.

“M.Ö. 336 yılında kral ilan edilen ve babasının katilini öldüren İskender, ilkin rakiplerini bertaraf etmeye yönelik katliamlarına başladı. Bu arada II. Philip’in ölmüş olduğu haberini aldıktan sonra isyan eden bağımlı krallıklar ve kentlere karşı seferler düzenleyerek onların kendisine boyun eğmelerini sağladı.” (Kaya 2012, 145)

Gerçekleştirmiş olduğu bu önleyici eylemler İskender’in ayırt edici özellikleri arasında yer almaktadır. Babasından miras kalan askeri ordusu ile birçok zafere imza atan İskender, Perslerin kışkırtması ile isyan eden Yunan’ın en güçlü şehirlerinden Thebai’yi kuşatarak burayı yerle bir etmiş, halkı köleleştirmiştir. Bu olaydan sonra geri çekilen Atinalılar İskender’e bağlılıklarını ilan etmiştir. Yaşanan bu büyük katliam sonrası İskender Yunanlılar ile ilgili bir sorun yaşamamıştır. Yunan ve Balkan topraklarındaki gücünü ve tahtını sağlama alan İskender asıl hedefi ve babasının hayali olan Asya’ya yolculuk için hazırlıklara başlamıştır. Babasından devraldığı ordusunu modernize eden İskender, tüm müttefiklerinin göndermiş olduğu orduları da Pella’da topladıktan sonra Asya’ya doğru yola çıkmıştır.

3.1.2. Büyük İskender’in Asya’ya Yolculuğu

M.Ö. 550 yılında Büyük Kiros tarafında kurulan Ahameniş İmparatorluğu İndus ve Makedonya arasında bulunan topraklara hükmeden güçlü bir Pers devletiydi. Bu devlet Yunanlılardan çok farklı bir kültüre sahipti. İskender zengin ve ihtişamlı bir hayat süren Pers devleti ile savaş için rotasını Asya’ya çevirdiğinde devletin başında III. Dareios kraldı. Mükemmel bir zenginliğe sahip olan Pers Krallığı bu dönemde çalkantılar içerisindeydi. Kaybedilen savaşlar ve Mısırlıların isyan ederek bağımsızlıklarına kavuşması Pers İmparatorluğunu çöküş dönemine sokmuştur.

Yurdundan ayrılıp Trakya üzerinden Çanakkale boğazına doğru hareket eden İskender, burada herhangi bir Pers ordusu ile karşılaşmadan Truva’yı hükümdarlığı altına almıştır. İskender’in ordusu ilk olarak Persler ile M.Ö. 334 yılında Granikos’ta (Biga Çayı) karşı karşıya gelmiştir. Çok çetin geçen bu savaşı İskender’in askeri dehası sayesinde Makedon ordusu kazanmıştır. Bu zafer sonrası İskender askerlerine

yağmalamayı yasaklamış ve iç kesimlere doğru hareket etmeye başlamıştır. Pers ordusu ile ikinci kez İssos'ta çarpışan İskender, III. Dareius'un savaş sırasında kaçması ile savaşı kazanmıştır. Tüm bu galibiyetler ile gücüne güç katan İskender rotayı Mısır'a çevirmiştir. Pers baskısından rahatsız olan Mısırlılar İskender'i saygı ve sevgiyle karşılanmıştır. Burada Firavun saraylarına yerleşen ve Firavun tacını takan İskender, Mısır'da kendi adını verdiği İskenderiye şehrini kurmuş ve bu şehir Akdeniz'in en büyük şehri haline gelmiştir. İskender bu şehri kurarken Asya ve Yunan kültürünün kaynaşmasını amaçlamıştır.

“İskender tutkulu bir Helen'di. Cesur ve bazen de tehlikeleri umursamayan bir asker olmasının yanı sıra kurnaz bir generaldi ve bir kez fethettikten sonra alaşağı ettiği hükümdarların halklarına sempati gösterebilen büyük bir liderdi.” (Roberts 1993, 136)

İskenderiye şehrini kurduktan sonra savaş hazırlığında olduğunu öğrendiği III. Dareios ile son savaşını yapmak üzere Gaugamela ovasına doğru yola çıkan İskender, M.Ö. 331'de kendisinden sayıca üstün olan Pers ordusunu savaş alanında mağlubiyete uğratmıştır. Kral III. Dareios ikinci kez savaştan kaçmış ve bu savaş ile Pers imparatorluğuna son darbe indirilmiştir. Burada Dareios'un çadırını ele geçiren İskender, Perslilerin savaşta bile ihtişamdı ödün vermediğini görerek çok etkilenmiştir. Çünkü çok güzel kokan bu çadır içerisinde altın kâseler, tütsüler ve özel kuvvetlerin olduğu anlatılmaktadır. Bu savaş sonrası Babil ve Persepolis'i ele geçiren Büyük İskender artık 'Asya Kralı' olarak anılmaktaydı.

3.1.3. Son Yılları

Gaugamela zaferi ardından Babil ve Persepolis'i de ele geçiren Büyük İskender, halk tarafından benimsenmiş olsa dahi, bu savaşların bittiği anlamına gelmiyordu. Pers kralı III. Dareios ölmüştü ve Büyük İskender doğuya doğru ilerlemeye devam ediyordu. Fakat bu dönemde beklemediği bir sorun ile karşılaştı. İskender'in askerleri sorun çıkarmaya başlamıştı.

Büyük İskender Asya'nın efendisi olduktan sonra onların geleneklerini benimsemeye başlamıştır. Her ne kadar pantolon giymese de Perslere özgü kaftanları

giydiği görölmüştür. Makedon sadeliğinden çok farklı olan gösterişli Pers saraylarına yerleşmiştir. Makedon krallarının yapmadığı bir gelenek olan taht önünde eğilmek gibi Perslere özđü adetleri benimsemiştir. Makedon üslubunda ve Pers üslubunda iki farklı saraya sahipti olduğu gözlemlenmiştir. Ayrıca Pers asilzadeleri ile Makedon asilzadelerini aynı seviye söz sahibi yapmıştır. Bu durum ordunun bel kemiği olan Makedonların hoşuna gitmemiş ve rahatsız etmeye başlamıştır. İskender bu dönemde ilk görüşte âşık olduğu Roksane ile kayalıklarda evlenmiştir. Birçok evlilik yapan İskender için Roksane farklı olmuştur. Kendisi gibi askerlerinin de Asyalı kadınlar ile evlenmesini önermiştir. Fethetmiş olduğu toprakların kendi kültürlerine sahip çıkan İskender, bu kültürleri Yunan kültürleri ile birleştirerek kozmopolit bir sistem kurmaya çalışmıştır.

“İskender Pers saray adetlerinin bir kısmını benimsemeye başladı. Bunlar arasında, pantolonu kadınsı, gülünç bir kıyafet olarak gören Makedonyalılar için hassas bir konu olan Pers giysileri giymekte vardı. İskender pantolon giymedi ancak kuşak ve mor çizgili ceketler gibi Pers kaftanları giymeye başladı. Pers saraylarının tören adetlerini kabul etti.” (Rodgers, Antik Yunan 2011, 187)

Hiçbir zaman pantolon giymeyen Helen erkekleri, avlanırken veya savaş sırasında ata binerken omuz çevresinden sarılan ‘khlamys’ isimli tek parça pelerinler kullanırlardı. Bu pelerin genellikle boyunda bir toka yardımı ile tutturulmuş olurdu. Hoplitler donanımlı askeri kıyafetlere (Şekil 3.1.) sahiptiler. Vücutlarını zıhlar ile koruyan Yunan askerleri başlarına sadece ağzı ve gözü açıkta bırakan miğferler geçirir ve bacaklarını koruması amacı ile bronz ‘greave’lar kullanırlardı. “Ön-Arka zırh anatomik olarak vücut hatlarına uyumlu bir şekilde yapılmıştır. Altında ise muhtemelen kumaş veya ketenden yapılan bir çeşit kumaş giyiliyordu.” (Yıldız 2016)

Göstermiş olduğu bu tutum yüzünden Makedon askerleri tarafından sıkça eleştirilen İskender, intikamcı bir Yunan olarak savaş başlatmış, sonunda ise Yunanca konuşan bir Asya İmparatoruna dönüşmüştür (Rodgers, Antik Yunan 2011).

HOPLITAS

Şekil 3.1. Hoplit kıyafet örneği

Kaynak: <https://i.pinimg.com/originals/c8/a8/7a/c8a87acc1525c68cd02d49cd577d315a.jpg>

Dünyanın sonuna ulaşma arzusu içine olan İskender, askerlerinin tüm itirazlarına rağmen M.Ö. 327 yılında yarı Asyalıdan oluşan ordusu ile birlikte Hindistan'a gitmiştir. Ordusu eski düzenini kaybetmiş olsa dahi Hint kentlerini kuşatmış ve burada da büyük zaferler kazanmıştır. Hint kralı Paros'a krallığını iade etmiş, Paros'ta bunun karşılığında İskender'e müttefik olmuştur.

Savaşçı bir ruha sahip olan Büyük İskender, daha doğuya gitmek istemiş olmasına rağmen yorulan ve zor şartlar altında yaşamaya çalışan askerlerinin isyanı ile karşılaşmıştır. Daha ileriye gitmek istemediklerini söyleyen ordusuna isteksiz bir şekilde uymak zorunda kalan İskender Babil'e geri dönmüştür.

Babil'deki sarayında altın tahtlara oturan Büyük İskender yeni sefer planlamaları yaparken 12 yıllık hükmün ardından M.Ö. 10 Haziran 323 yılında 33 yaşında arkasında varis bırakmadan ani ateşlenme sonucu hayatını kaybetmiştir.

İskender'in “kısa hayatı basit fetihlerden çok daha fazlasıdır. İmparatorluğu tek bir yönetim merkezine sahip olmaması yüzünden kısa sürede dağıldı ama Helen etkisini daha önce hiç hissetmeyen yerlere götürdü. İskender birçok kent kurdu ve ordusundaki Yunanlılar ile Asyalıları karıştırarak birbirlerinden öğrenmelerini ve daha kozmopolit bir güç haline gelmelerini sağladı.” (Roberts 1993, 137)

Büyük İskender imkânsızları başarmış ve Yunan dünyasının sınırlarını doğuya kadar genişletmiştir. Askeri başarılarının yanı sıra Helen kültürünü gittiği her yere götürerek yüzyıllar sonra bile Hindistan'da, Asya'da, Doğu'daki sanatı etkilemeye başarmıştır. Birçok şehir kurmuş ve bunları Yunan polisleri gibi yönetmiştir. Her ne kadar Pers kıyafetleri giymiş, kültürlerini yaşamış olsa da Helenizm'den kopamamış Yunanca konuşmaya devam etmiştir. Arkasında sağlam bir varis bırakmadığı için kurduğu büyük imparatorluk kısa sürede dağılmış olsa dahi, Helen kültürü kendisini yüzyıllar boyu yaşatmaya devam etmiştir.

İskender'in hayatı, kişiliği, askeri dehası ve taktikleri kendisinden sonra yüzyıllar boyu başka hükümdarlarca takdir ve taklit edilmiştir. Gerçekleştirmiş olduğu savaşlar 17. ve 18. yüzyıl sanatlarına konu edinmiş ve resmedilmiştir.

17. Yüzyılın önemli ressamlarından Charles Le Brun'a ait olan Granikos (Şekil 3.2.) ve Gaugamela savaşlarını anlatan resimler bunun bir ispatıdır. Ayrıca birçok heykeltıraş İskender ve İskender'in savaşlarını sanatlarına taşımıştır.

Şekil 3.2. Charles Le Brun'ın Granikos savaşını betimlediği tablosu

Kaynak: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Charles_Le_Brun,_Le_Passage_du_Granique,_1665.png

“İskender'in fetihlerinin amaca doğunun bilgeliği ve zenginliği ile Helenlerin açık düşünceliliği ve hareketli yaşamlarını birbirleri içinde eriterek yepyeni ve harika bir toplum yapısına erişmek istiyordu. Her ne kadar büyük imparatorluğu parçalandıysa da, İskender'in planı yavaş yavaş gerçekleşmiş oldu. Yunan sanatı ve düşüncesi doğuya sızdı. Yunanlılar dünyanın sadece Sparta ve Atina'dan ibaret olmadığını öğrendiler. Dorlar ve İyonlar arasında ki sonu gelmez anlaşmazlığı zorla çözmekten başka daha önemli görevler olduğunu kavradılar. Zaten pek az olan siyasal güçlerini yitirdikten sonra, onlar bugüne kadar en büyük gücün taşıyıcısı oldular.” (Cambrich 1997, 117)

3.2. Halefler Dönemi

Büyük İskender'in arkasında varis bırakamadan ani ölüşü krallığı büyük bir karmaşaya sürüklemiştir. Ölüm döşeğinde yerine kimin geçeceği sorusuna ‘en güçlü olan’ cevabını veren Büyük İskender'in bu ucu açık cevabı, arkasında bıraktığı generallerin arasında bir savaşın doğmasına neden olmuştur.

Büyük İskender'in Roksane ile olan evliliğinden doğan oğlu, IV.İskender ismini alarak kral edildikten sonra Halef (Diadokhoi) adı verilen generaller imparatorluğun yönetimini kendi aralarında satraplıklar halinde paylaşmışlardır. Kral naibi olarak Perdiklas atanmıştır.

Satraplık: Pers İmparatorluğunda ülke topraklarının başkent Persopolis'e bağlı olarak ayrı eyaletlere ayrılmasıdır. Ayrıca bu eyaletlere vali atanmasına da satraplık sistemi adı verilmektedir.

Büyük İskender'in ölümünün ardından generallerin imparatorluk yönetimini paylaşmış olduğu bu döneme 'Halefler Dönemi' adı verilmektedir. Ayrıca bu Haleflerin aralarında yapmış oldukları savaşlara da 'Halef Savaşları' denilmiştir.

Babil'de yapılan Halefler toplantısında imparatorluk toprakları paylaşılmış, görev dağılımları yapılmıştır. Bu toprak paylaşımı sonucunda da savaşlar tetiklenmiş ve imparatorluk beş farklı büyüklükteki krallılara bölünmüştür. Bu krallıklar tarihe 'Helenistik Krallılar' olarak geçmiştir. Bu arada saray cinayetlerine kurban giden kraliyet ailesinden kimsenin kalmaması sonucunda bu beş Halef (kendilerini atanmış oldukları bölgenin kralı kabul ediyorlardı) tek naib olabilme uğruna krallık sınırlarının sürekli olarak değiştiği savaşlara devam etmişlerdir. Ptolemaios, Seleukos, Antigonas, Antipatros ve Lysimakhos arasında geçen ve Beş Krallık adı verilen bu savaş sonucunda sınırlar yeniden çizilmiş ve Helenistik Krallık adı altında 3 farklı imparatorluk hüküm sürmeye devam etmiştir.

Büyük İskender'in başlatmış olduğu ve ardından gelen Helenistik Kralların devam ettirdiği Helen-Doğu kültürünün sentezine 'Helenizm' adı verilmektedir.

Bu üç krallık aşağıdaki gibi incelenabilmektedir.

Ptolemaios İmparatorluğu(M.Ö. 322-200): Mısır valisi olarak atanan Ptolemaios, İskender'in naaşına el koyarak İskenderiye'ye getirmiştir. Kral naibi Perdiklas'ın giderek güçlenmesinden rahatsız olan diğer generaller ile birleşen Ptolemaios, Mısır'a doğru gelen Perdiklas ile savaşmış ve kazanmıştır. Bu savaş sonucunda öldürülen Perdiklas'ın ordusu Mısır valisi Ptolemaios'a ait olan ordu ile birleşmiş ve güçlenmiştir. Pers baskısından sıkılan Mısırlılar tarafından sevilen

Ptolemaios, M.Ö. 322’de Mısır valisi olarak atanarak Helenizm’i tüm Mısır’a yaymıştır. Topraklarını Suriye ve Ege adalarına kadar genişletmiş, İskenderiye’yi bir dünya şehri konumuna getirmiştir.

Dünyanın 7 harikasından biri olan İskenderiye Fenerinin de (Şekil 3.3.) içinde bulunduğu daha birçok sanat eserini topraklarında barındıran İskenderiye, farklı uluslardan insanların bir arada yaşadığı, kültür seviyesinin çok yüksek olan bir Akdeniz şehridir. Zamanla ticaretin en önemli merkezlerinden biri haline gelen İskenderiye tam olarak Büyük İskender’in hayal ettiği gibi Batı-Doğu sentezi içinde olan büyük bir şehir haline gelmiştir. Ne tam olarak bir Yunan polisi olmuş ne de Mısır’ın bir parçası sayılmıştır. Resmi olarak Yunancanın konuşulduğu bu şehirde kurulmuş olan kütüphane Helenizm’e ait bilgilerin bulunduğu önemli bir kaynak olmayı sürdürmüştür.

Şekil 3.3. İskenderiye Feneri

Kaynak: https://www.dunyaninyediharikasi.net/iskenderiye-feneri/iskenderiye_feneri-3/

Kendisine has kültürel mirasa sahip olan Mısır, sürekli olarak Ptolemaios Hanedanlığından gelen kral ve kraliçeler tarafından yönetilmiştir. M.Ö. 31 yılında gerçekleşen Actium savaşına kadar zenginleşerek ve genişleyerek varlıklarını sürdürmeye devam etmiş, Yunan-Mısır kültürünü birleştirmişlerdir. Son Helenistik kraliçe Kleopatra döneminde Mısır’ın Romalıların eline geçmesi ile birlikte Ptolemaios İmparatorluğu çökmüştür.

Seleukoslar İmparatorluğu (M.Ö.312-200): M.Ö. 312 yılında Seleukos, Babil ve doğusundaki toprakların valisi olarak atanmıştır. İmparatorluğu çok geniş topraklara yayan Seleukoslar gittikleri topraklara Yunan kültürünü de götürerek yeni şehirler kurmuşlar ve bu şehirleri birer Yunan polisi gibi yönetmişlerdir.

Makedon askerler ile yerli kadınları evlendirerek kültürleri kaynaştırmayı amaçlayan Seleukosların. kurmuş oldukları bu yeni şehirlerde genellikle bir Yunan polisinde olan agoralar, stoalarda bulunmuş ve bu şehirler Helenleştirilmeye çalışılmıştır.

Trakya valisi olarak atanan Lysimakhos topraklarını Anadolu'ya kadar genişletmiştir. Seleukos ile yaptığı savaş sonucunda kaybederek yok olmuştur. Böylece Trakya'da Seleukos İmparatorluğu'nun sınırları içine alınmıştır.

Romalıların eline geçene kadar birçok savaşa katılmış ve galip çıkmayı başarmış olan Seleukosların giderek büyümesi diğer Halefleri rahatsız etmeye başlamıştır. Beş kralın çarpıştığı İpsos Muhaberesinden galip çıkmış sonrasında Antigonas'ın oğlu (orta doğu valisi) Demetrious ile dayanışma sağlamıştır. Fakat Demetrious'un yayılımcı politikası yüzünden bu dayanışma uzun sürmemiş ve M.Ö. 283 yılında Seleukosların eline geçen Demetrious öldürülmüştür. Seleukos İmparatorluğu da Mısır gibi Romalıların işgalleri ile yavaş yavaş dağılmıştır.

Antigonas İmparatorluğu: Orta Anadolu valisi olarak atanan I. Antigonas tek başına imparator olmayı istemiştir. Bu nedenle diğer halefler ile arası açılan Antigonas, sebep olduğu İpsos savaşı sırasında ölmüştür. Oğlu Demetrious ise savaştan kaçmıştır. Daha sonra babasının izinde ilerleyip yayılımcı bir politika izlemesi nedeni ile Seleukosların eline geçerek ölmüştür.

Bu sırada eski kral naibi Antipatros Makedonya valisi olmuş ve öldükten sonra yerine oğlu Kassandros geçmiştir. Kassandros bebek kral IV. İskender'i öldürtmüştür. M.Ö. 297 yılında Kassandros'un da ölümünden sonra Orta Doğu valisi Demetrious Makedonya'yı kuşatarak ele geçirmiştir. Böylece Antipatros'un valisi olduğu Makedonya'da Antigonas İmparatorluğu altına alınmıştır. Makedonya küçük bir ulus devlet olmasına rağmen eski 'Makedonya tacının itibarına' sahipti ve

bu yüzden önemli bir konum oluyordu. İç savaşların çıkmaya başlaması ve Roma İmparatorluğunun yayılımcı politikası sonucunda Makedonya eski gücünü kaybederek Romalıların eline geçmiştir.

Tüm bu büyük krallıkların yanı sıra Anadolu'da merkezi küçük krallıklar da kurulmuştur. Bunlar; Bergama Krallığı, Kapadokya Krallığı, Pontos Krallığı ve Bithynia Krallığıdır. Helenistik hükümdarlar tarafından yönetilen bu krallıklar Helen kültürünü günümüze kadar taşımışlardır. Her ne kadar kendi varlıkları için mücadele etmiş olsalar da sonunda Roman gücüne karşı koyamayarak dağılmışlardır.

Helenistik kralların kendi aralarında gerçekleştirmiş oldukları savaşlara ek olarak satraplıklar içinde isyanlar başlamış ve imparatorluklar sarsılarak güç kaybetmiştir. Topraklarını yavaş yavaş Roma İmparatorluğuna kaptıran krallıklar arasında en sona kalan Mısır İmparatorluğu olmuştur. Son Helenistik kraliçe VII. Kleopatra'nın ölümü ile birlikte Romalılar Yunan dünyasını ele geçirmiş ve Helenistik Dönemin bitmesine neden olmuşlardır.

Helenistik Dönem lüks ve ihtişamın çağını temsil etmektedir. İskender'in savaşlardan elde ettiği ganimetler sonrası imparatorluk zenginleşmiş ve yeni ticari yollar kurulmuştur. Ticaret kültür alışverişini de beraberinde getirmiştir. Kozmopolit bir sistemin hâkim olduğu Helenistik Dönem boyunca birçok aydın insan yetişmiş, bilim ilerlemiş, sanat ve mimari doruk noktasına ulaşmış, sokaklarda felsefe konuşmuş ve kadınlar daha özgür bir yaşam sürmeye başlamıştır.

Roma İmparatorluğunun doğuşu ve hızla büyümesi ile düşüşe geçen Helenistik Dönem ve Helenizm anlayışı, Roma döneminde kültürler arası geçiş olmuş ve köprü görevini üstlenmiştir. Roma İmparatorluğu boyunca birçok Helenistik ize rastlanılmaktadır.

3.3. Helenistik Dönemde Sanat, Mimari, Bilim ve Felsefe

3.3.1 Helenistik Dönemde Sanat

3.3.1.1. Heykel Sanatı

Antik Yunan heykelleri ilk dönemlerde kireç gibi yumuşak malzemelerden yapılmış olsa dahi sonraki dönemlerde heykeltıraşların mermer, bronz, tunç gibi daha dayanıklı malzemelere yöneldikleri görülmektedir. Değerli malzemeler ile heykel yapımı artmış olsa da dönem boyunca gerçekleşen savaşlar sonucunda bu heykellerin çoğu günümüze kadar ulaşmadan yağmalanmıştır. Antik Yunan heykellerinin genellikle cansız beyaz mermerlerden yapıldığı düşünülse de gerçek böyle değildir. Heykeltıraşlar heykel yapımında her ne kadar bronz, terakota ve hatta bazen altın veya fildişi kullanmış olsalar da, bu savaş ve yağmalamalar sonucunda günümüze orijinallerinin yerine Romalıların yapmış olduğu mermer kopyalar ulaşmıştır.

“Yunan heykellerinde, bir zamanlar aşırı şekilde boyanmış olmalarına karşılık bundan hiçbir iz kalmamıştır. Bu heykellerin kaş ve gözleri siyah, dudakları kırmızı, elbiseleri ise çeşitli renklerde boyanırdı. Eski heykellerin çoğu kırmızı ve mavinin zıt tonları ile renklendirilirdi.” (Conti 1982, 32)

Antik Çağ Yunan’ında heykel sanatı tapınakları süsleme amacı ile tanrılara olan saygı için yapılmıştır. Tanrının kusursuzluğu göz önüne alınarak yapılan heykellerde ‘kusursuzluk’ ön plandadır. Tapınak içerisinde karşılaşılan bu heykeller genellikle bir tanrıyı simgeler niteliktedir.

Yunanlı heykeltıraşlar genellikle savaşçı, egzersiz ile uğraşan şekilli erkek silüetlerinden etkilenmiş ve bunun üzerine çalışmışlardır. Erkek vücudunu kadının kıvrımlarından daha estetik görmüş oldukları çalışmalardan anlaşılmaktadır. İnce ayrıntılara önem veren heykeltıraşlar kadınları giyinik betimlemeyi tercih etmişlerdir. Kadın çıplaklığı ilk kez ‘Esquiline Venüsü’ (Şekil 3.4.) ile karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 3.4. Esquiline Venüs'ü

Kaynak: <http://www.italianways.com/esquiline-venus-beautiful-without-a-doubt/>

Başlangıçta bloklar halinde çalışılan Antik Yunan heykelleri zamanla hareketlenmeye başlamıştır. Kol ve bacaklar bedenden ayrılmış, eylem halindeymişçesine bir görünüm kazandırılmıştır. Genç ve heybetli olan bu figürlerin uzunları, mekân içerisinde ki dağılışı, iki figürün birbirine farklı yönlerde ki duruşu, dans edercesine hareket halinde bulunmaları Yunan heykelinin en dikkat çekici özellikleri arasındadır. İki ayak üzerinde ki yükselişler, hamleler, yüzlerde bulunan dramatik ifade sanki bir tiyatro oyunundan fırlamışçasına canlı ve hareketlidir. Bu hareketler heykelin bulunduğu ortam hakkında da fikir sahibi olmamıza olanak sağlar.

Klasik Yunan Çağından Helenistik Çağa geçişte sanatta bir anda değişim görülmemektedir. Sadece Helenistik Kralların zenginlikleri sayesinde sanat daha

coşkun ve rafine bir hal almıştır. Kralların gösterişe olan merakı sanatı etkilemiş ve daha ihtişamlı sanat eserleri ortaya çıkmıştır.

“Helenistik Barok olarak bilinen stil bu ortamda gelişir; bu stil izleyicinin mekânını istila eder. Erken Helenizm’e özgü kapalı biçimin engellenmiş enerjisini serbest bırakır ve ruhun dürtüleriyle duygulara tam ifade imkânı sağlar.” (Guerrini 2012, 842)

Helenistik heykeltıraşların en dikkat çeken eserleri, yapmış oldukları iradeli, güçlü, ikonik kral büstleridir. Helenistik dönemin en ünlü heykeltıraşı kuşkusuz ki Büyük İskender’in büstünü yapmış olan Lysippos’tur. İskender’in gözde sanatçısı olan Lysippos ideal güzellik ölçülerini bulmuş ve bu ölçülere uygun heykeller yapmıştır. ‘Saray Heykeltıraşı’ olarak da adlandırılan Lysippos birçok Helen kralının büstünü yapmıştır. En ünlü heykeli olarak Apoksymenos gösterilmektedir. Orijinali her ne kadar günümüze kadar ulaşamamış olsa da Roma dönemi yapılmış olan kopyası Lysippos hakkında bilgi vermektedir. Ayrıca Helenistik Çağa ait ünlü heykellerin arasında Leokhares’in yapmış olduğu ‘Belvedere Apollon’u’ (Şekil 3.5.) ve kimin yaptığı belirsiz olan ‘Kanatlı Nike’ (Şekil 3.6.) heykelleridir. İşçilikleri bakımından başyapıt kabul edilen bu heykeller Helenizm’in altın çağını temsil etmektedirler.

Şekil 3.6. Kanatlı Nike

Kaynak:http://www.wikiwand.com/tr/Semadirek_Kanatlı%C4%B1_Zaferi

Şekil 3.5. Belvedere Apollon’u

Kaynak:<http://thalassapolis-mitoloji.blogspot.com/2011/12/apollon.html>

Roma'nın yükselişı ile Yunan sanatında gözükmeyen başlayan Helenistik-Barok etkilerinin en net örneği Zeus Sunağıdır. Sunağın (Şekil 3.7.) çevresini saran 121 mt uzunluğunda ki devâsa friz, tanrılar ve devler arasında ki savaşı tanımlar (Rodgers, Antik Yunan 2011, 355).

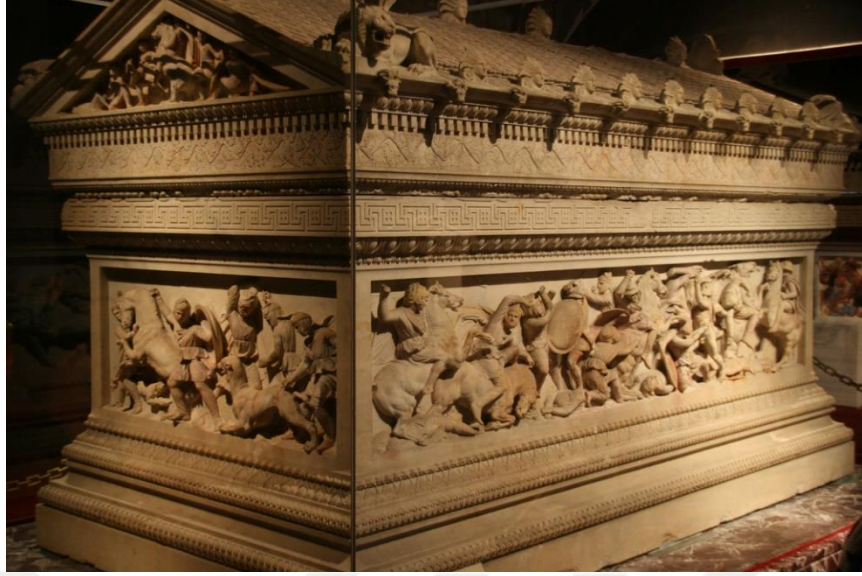

Şekil 3.7. Helenistik-Barok etkisinin görüldüğü Zeus Sunağı

Kaynak: <https://arkeokultur.com/pergamon-zeus-sunagi/>

Helenistik Dönem heykellerinde yılan, boğa başı gibi mitolojik öğelerin izlerine sıklıkla rastlanmaktadır. Ayrıca yine bu dönemde kadın-erkek figürlerinin yanı sıra çocuk figürlerinin de işlenmesi dikkat çekici bir konudur. İskender Lahdinde de (Şekil 3.8.) görüldüğü gibi heykeltıraşlar savaş konusu sanatlarına taşımışlardır.

“Helenistik heykeltıraşlık iki yönü olan bir sanattır; Bir yanda sürekli ve hızlı bir dönüşümden geçen bir gerçekliği ifade edebilecek yeni türler ve yeni stiller konusunda deney yapmaya iten sürekli bir yenilik arayışı, diğer yanda Klasik Yunan sanatının o güne kadar ki seyrini yeniden kat etmeye iten, geçmişe önem veren bir yaklaşım söz konudur.” (Guerrini 2012, 840)

Şekil 3.8. İskender Lahdi

Kaynak: <https://kaynaklartarih.blogspot.com/2017/06/iskender-lahdi.html>

3.3.1.2. Resim Sanatı

Antik Yunan sanatına bakıldığında heykel her ne kadar ön planda gibi gözüküyor olsa da, Yunanlı ressamalar bulundukları dönemlerde kıymetli eserler çıkarmışlardır. Fakat bu resimlerin birçoğu günümüze kadar gelemeden ortadan kaybolmuştur.

Yunanlıların yağ, su, şarap saklamak ve dini amaçlar için yapmış oldukları ve zamanla ticaretin artması ile birlikte üretiminin de artmış olduğu görülen vazo ve çömlekler üzerine çizilmiş olan resimler sayesinde bugün Yunan resim sanatı hakkında bilgi sahibi olunmaktadır. “Belli başlı bütün resimler kaybolduğu için Yunan vazoları, Yunan görsel sanatı konusunda genel bilgi veren kaynak olarak değerinin çok üstünde bir ilgi uyandırmaktadır.” (Conti 1982, 56)

Vazoların dayanıklılığının daha fazla olması ve vazo ticaretinin çok geniş topraklara yayılması nedeniyle, günümüzde yapılan arkeoloji sonuçlarında sadece Ege değil Anadolu, Asya ve Doğu topraklarına Yunan vazolarına rastlanılmıştır. Bu durum Yunan sanat ve kültürünün ne kadar geniş topraklara yayılmış olduğunun ispatıdır.

Vazo ve çömlek işlemeciliğinin merkezi olan Atina'da birçok zanaatkâr yetişmiştir. İlk dönemlerde geometrik biçimler ile ifade edilen resimlerin konusu genellikle savaş olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda günlük yaşantılardan görüntüler, şölen, destan, çocuk, ölüm ve mitolojik olaylar da konu olarak ele alınmıştır.

Vazo üzerindeki resimler incelendiğinde heykelcilikte ki inceliği burada da görmek mümkündür. Resimlerde perspektif yoktur. Genelde iki boyutlu çizimler ile karşılaşılmaktadır. Yüzyıllar sonra Doğu kültüründen etkilenmeye başlayan zanaatkârlar bitki ve hayvan motiflerini kullanmış ve farklı yöntemler deneyerek üç boyutlu resimle çıkarmaya başlamışlardır.

Kırmızı toprak üzerine siyah figürler ile süslenen vazoların yerini 6. Yüzyılın sonlarına doğru kırmızı figürlü vazolar (Şekil 3.9.) almıştır. Başlarda kırmızı topraktan yapılmış figür siyaha boyanıp çevresi kırmızı bırakılıyorken, sonrasında tam tersi uygulanmış ve figürün kendisi kırmızı bırakılıp dış çevresi siyah boyanmıştır. Bu da daha gerçekçi ve ince işçilikli eserlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. “Asıl önemli olan düşüncedir, biçim ise bu düşüncüyü dile getirme aracıdır.” (Friedell, Antik Yunan'ın Kültür Tarihi 1999, 114)

Şekil 3.9. François Vazosu ve üzerinde ki figür detayı

Kaynak: <https://tarihvearkeoloji.blogspot.com/2015/07/francois-vazosunda-truva-savas.html>

Vazo resimleri dışında yapılmış olan arkeoloji kazı sonuçlarında birçok mozaik resme ulaşılmıştır. Özellikle Helenistik Döneme ait duvar resimleri günümüze kadar gelmiştir. Günümüze taşınmış en önemli Helenistik eserlerden birisi ‘ İskender’in Mozaigi’dir. Büyük İskender ile Dareios’un yapmış olduğu bir savaşın anlatıldığı resmin (Şekil 3.10.) birebir kopyası Pompeii’de sergilenmektedir.

Şekil 3.10. İskender Mozaigi

Kaynak: <http://www.aktuelarkeoloji.com.tr/iskender-mozaigi>

Vazo resimciliğinde olduğu gibi duvar resimlerinde de ilk çağlarda derinlik yoktur. Işık-gölge oyunlarının gözükmeyişi bu iki boyutlu resimlerde genellikle az renk kullanılmıştır. Ton çeşitliliğinin olmadığı gözükmemektedir. Konuya uyum resim sanatındaki başlıca amaçtır. İleri ki dönemlerde stil değişmiş, daha gerçekçi ve daha betimleyici bir yol izlenmiştir. Boyalar karıştırılarak yeni renkler elde edilmiştir. Erimiş balmumu ile karıştırılan boyalar sivri uçlu kalemler aracılığı ile kullanılmıştır. Roma ve Yunan dönemlerinde kullanılan bu mumlu boyama yöntemi sayesinde yapılmış olan resimler günümüze kadar gelmiştir (Richter 1984, 241) .

Pompeii’de karşımıza çıkan duvar resim ve mozaiklerinde, savaş ve mitolojik olayların anlatıldığı sanat anlayışı dikkat çekmektedir. Fakat bu durum Helenistik Döneme gelindiğinde değişmiştir. Ayrıntıların eklendiği doğa ve manzara resimleri konu olarak ele alınmaya başlanmıştır. Dağlar, ovalar, pastoral sahneler resmedilmiş (Şekil 3.11.) ve savaşın dışına çıkmıştır. Bu resimler sonradan Romalı ressamlar tarafından benimsenmiştir.

“ Helenistik Çağda, günlük yaşantıdan özgün bir görüntü ya da ölü doğa canlandıran resimlerin, betim konuları arasına katıldıkları anlaşılmaktadır. Resmin bu kolu da Pompeii ressamı tarafından geliştirilmiş, çoğu zaman çiçekler, meyveler ve kuşlar katılarak daha da zenginleştirilmiştir.” (Richter 1984, 238)

Şekil 3.11. Yunan-Roma kaynaşması sonucu ortaya çıkan pastoral mozağin sonradan yapılma resim kopyası

Kaynak: (Rodgers, Antik Yunan 2011, 377)

3.3.2 Helenistik Dönemde Mimari

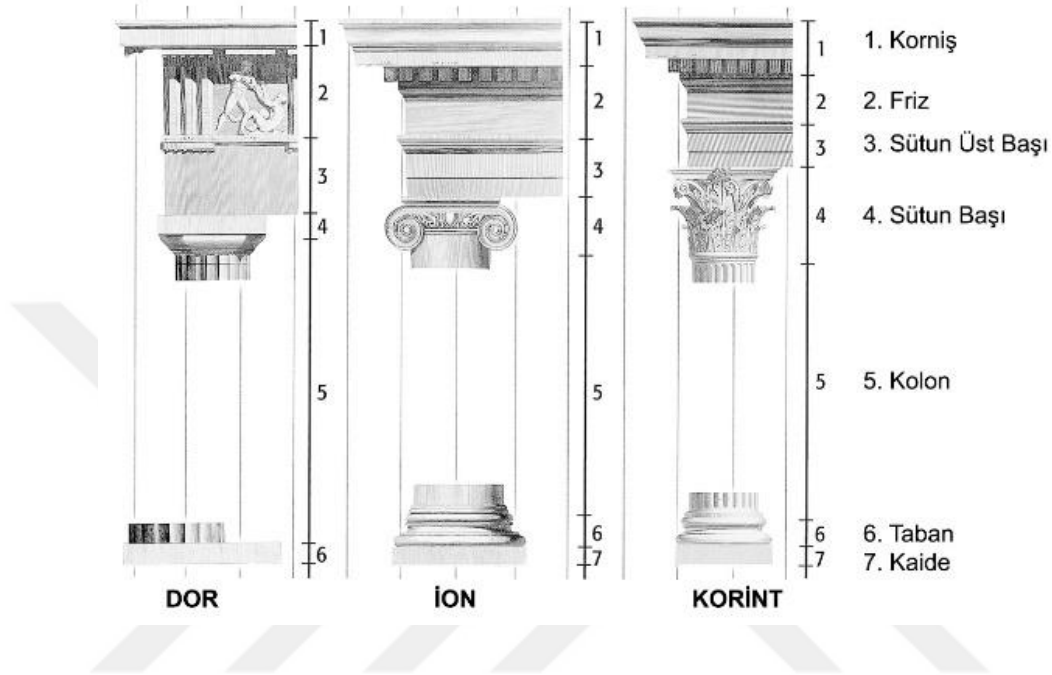
Yunan sanatının gelişmesinde büyük etkisi olan Yunan mimari yapılarının ilk örneklerine M.Ö. 700'lü yıllarda rastlanılmaktadır. Ahşap ve kerpicin kullanıldığı bu ilk mimari yapılar zamanla gelişerek yerini mermerden yapılmaya yapılar bırakmıştır. Mimari yapıları (özellikle tapınakları) süslemek amacı ile dönemin resim ve heykel sanatından bolca faydalanılmaktadır. Bu yüzden Yunan sanatını daha iyi anlayabilmek adına öncelikle Yunan mimarisinin incelenmesi gerekmektedir.

Mükemmelliğin peşinde olan Yunanlı mimarlar etkilenebilecekleri birçok dış etken olmasına rağmen (farklı kültürleri bünyesinden barındırdığı ve geniş topraklara yayıldığı için) özellikle mimaride tamamen Yunanlılara özgün yapılar inşa etmiş ve bu özel mimarinin günümüze kadar gelmesini sağlamışlardır. Bu özgün yapıların oluşmasında ki en önemli kıstas yapılan her mimari yapının uyması gereken kurallar çerçevesidir. Yunan mimarları bu kurallar çerçevesinde, sütunlardan oluşan ve kemersiz birçok yapı inşa etmişlerdir. Gittikleri her yere kendi kültür ve kurallarını taşıyan bu Yunan yapılarına dünyanın farklı bölgelerine rastlamak mümkündür.

Yunan mimarisinin en önemli eserleri tanrılar için yapılmış olan tapınaklardır. Ayrıca agora, tiyatro, gymasion ve meclis gibi birçok yapı inşa etmişlerdir. Günümüzde her ne kadar cansız ve boş gözüken yapılar olsa da ilk yapıldıkları dönemlerde kırmızı, mavi ve altın renklerle boyanmış bu tapınaklar büyük heykellerle süslenmiştir (Rodgers, Antik Yunan 2011).

Yunan medeniyetinde ekonominin düzelmesi ve tanrılara olan saygının artması ile birlikte tanrılara yakışır gösterişli tapınaklar inşa edilmeye başlanmıştır. 'Megaron' adı verilen, avlusu bulunan ve sütunlarla çevrili olan bir salondan oluşan dikdörtgen tapınak sistemi esas alınmış ve yüzyıllar boyunca bu sistem üzerinde çalışarak farklı tiplerde tapınaklar tasarlamışlardır. Yunan tapınakları başlıca üç temel düzenden (Şekil 3.12.) faydalanılmaktadır. Bunların ilki Dor düzenidir. Eşzamanlı olarak karşımıza İyon düzeni çıkmaktadır. Daha sonra İyon düzeninden etkilenmiş olabilecek nitelikte ki Korinthos düzeni ile karşılaşılacaktır.

“Sütunlarla çevrili tapınaklar genelde doğuya bakardı ve başlıca sunakları dışarıda yer alırdı. Doğu cephede ki procella (giriş aralığı) doğrudan cella’ya (iç oda) açılırdı. Cella’da ki ‘kutsal karanlıkta’ tanrıların ve tanrıçaların heykelleri muhafaza edilirdi.” (Rodgers, Antik Yunan 2011)

Şekil 3.12. Yunan mimari nizamları

Kaynak: <https://www.sahindogan.com/antik-yunan-mimarisi/dorik-ionik-korinth-sutun-basliklari>

Dor Düzeni: Bu üç düzen arasındaki en sade ve en basit düzen Dor düzenidir. İlk yapılan tapınakların birçoğu Dor düzenindedir. Direk olarak yere oturtulmuş olan Dor sütunları ‘Baştaban’ adı verilen taş blok ile birbirlerine bağlanır. Sütunların başında bir başlık (sütun başı) bulunur. Sütunları birleştiren baştaban üzerine friz adı verilen işlemeli bir parça yerleştirilir. Bunların üzerine de en son üçgen şeklinde çatı koyulur ve tapınak kapatılır. Antik Yunan’ın simgesi haline gelen Parthenon (Athena) Tapınağı (Şekil 3.13.), Dor düzeninin en kusursuz eseridir. 15 yılda tamamlanan tapınak Tanrıça Athena’ya adanmıştır ve gotik oymacılığın habercisi niteliğindedir. Yapımında birçok mimar ve heykelin yer aldığı tapınağın frizlerinde ince işlemler dikkat çekmektedir. Ayrıca tapınağın içinde Athena heykeli bulunmaktadır.

Tapınaklar zamanla ağır ve eril görünümlerini yitirip, ince zarif ve daha dişil bir görünüm kazanmaya başlamıştır. Buna sütun kalınlıkları ve başlarında ki oymacılık etkili olmuştur. Özellikle sütun başlarında ki farklılık tapınakların hangi döneme ait olduğuna dair belirleyici bilgiler sunmaktadır.

şekil 3.13. Parthenon Tapınağı, Atina

Kaynak: <https://worldarkeoloji.blogspot.com/2016/03/parthenon-tapnag.html>

İyon Düzeni: Batı Anadolu'da ortaya çıkan İyon düzenini Dor düzeninden ayıran en önemli detay sütun başlıklarıdır. Başlıkların yanı sıra İyon düzeninde sütunlar incelmeye başlamış ve daha zarif bir hal almaya başlamıştır. İlk kez M.Ö. 6. Yüzyılda görölmeye başlanan bu nizamda 'volüt' adı verilen keçıboynuzuna benzer kıvrımlı sütun başlıkları kullanılmıştır. Bu volütler genellikle aşağıda içe doğru açılmaktadır. Ayrıca İyon sütunları Dor sütunundan farklı olarak 'kaide' adı verilen bir parçaya oturtulmuştur. İyon düzeninde oturtulmuş tapınaklarda güç yerine zariflik tercih edilmiştir. İyon mimarisi en iyi örneklerinden biri olan Erekhthion Tapınağı, Parthenon Tapınağı ile yarışacak seviyededir. On tanrıçaya adanmış olan bu tapınakta, sütunlar yerine Karyatid (şekil 3.14.) adı verilen kadın heykelleri kullanılmıştır.

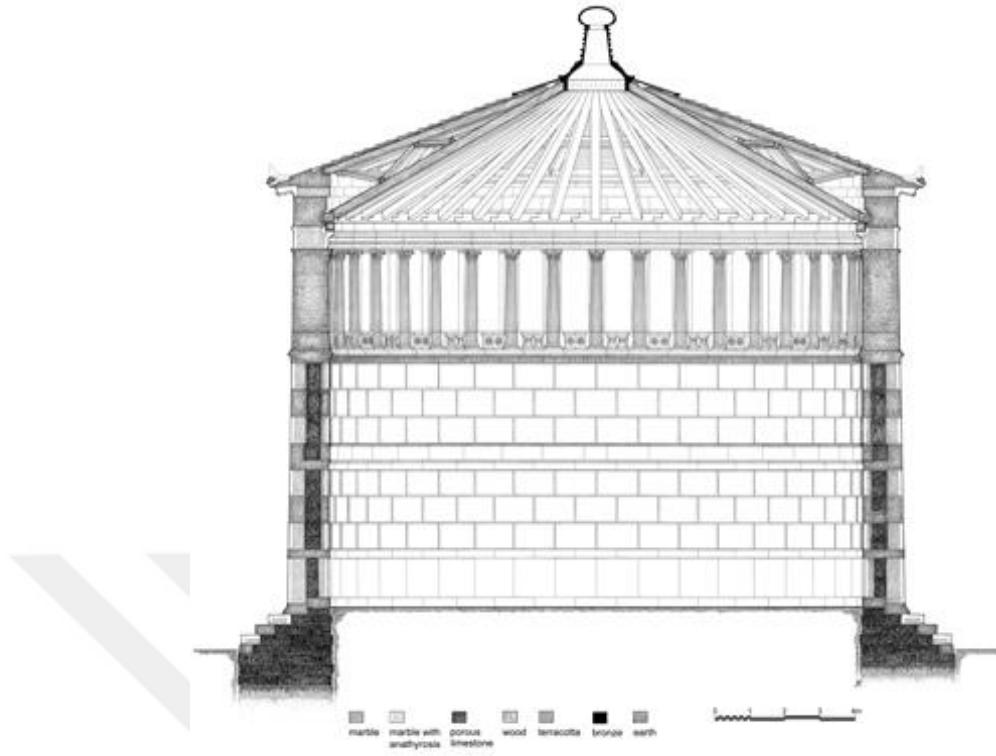

Şekil 3.14. Erekhthion Tapınağında bulunan Karyatidler

Kaynak:<https://www.videoblocks.com/video/porch-of-caryatids-at-antique-erechtheion-temple-in-athens-ancient-architecture-saflhvk2miof0mjer>

Korinthos Düzeni: İyon düzeni ile çok benzer olan bu düzenin özelliği kenger yaprakları ile süslenmiş olan sütun başlıklarıdır. Düzenler arasında en gösterişli ve ihtişamlı başlığa sahip olan bu nizamın görüldüğü ve günümüze ulaşmış en iyi örneği Lysikrates Anıtı'dır. Helenistik kralların kendi büyüklüklerini gösterme istekleriyle karşı karşıya kalan Yunan mimarları, bu dönemde daha dekoratif yapılar tasarlamaya başlamıştır. Helenistik Dönem mimari yapı örneklerine genellikle Anadolu'da rastlanılmaktadır (Richter 1984). Yunan topraklarının Doğuya kadar uzaması, sanatı olduğu kadar mimariyi de etkilemiştir. Fakat yine de Yunan mimarisi kendi kuralları dışına çıkmamıştır. Helenistik Dönem mimari yapılarında dikdörtgen dışında yapılmış yuvarlak sisteme sahip yapılar ile karşılaşmaktadır. Samothrake'de bulunan 'Arsinoe' (Şekil 3.15.) bunun bir örneğidir.

“Helenistik Çağ'ın bir yapısında; hem dorik stilin ağırlığına ve anıtsallığına, hem de İyonik stilin zarafetine tanık oluyoruz. Örneğin; Bergama'daki Atina salonunun kapısı, iki katlı bir yapıdır. Birinci katın sütunları dorik, ikinci katın sütunları ise İyoniktir.” (Turani 2000, 174)

Şekil 3.15 Samothrake’ de bulunan Arsinoe çizimi

Kaynak: <https://samothrace.emory.edu/rotunda-of-arsinoe-ii/>

Yunanlılar tiyatro sanatının kurucularındandır. Bu tiyatro oyunlarını ve gösterileri sergilemek için toplu bir alana ihtiyaç duyan Yunanlılar, bu ihtiyaçlarını gidermek amacı ile dünyanın ilk tiyatro alanlarını inşa etmişlerdir. Her şeyi açık alanlarda yapan ve yaşayan Yunanlılar, bu geleneklerini bozmayarak topluma açık amfi tiyatrolar tasarlamışlardır. Genellikle yamaca kurulun olan tiyatroların orta kısmına orkestra adı verilmektedir. Sıra sıra yükselen basamaklar seyirciler için tasarlanmıştır. Yarım daire şeklini oluşturan bu basamaklar izleyen binlerce kişinin oyunu aynı şekilde görebilmesi ve duyabilmesi adına müthiş bir plan ile tasarlanmıştır. Başlarda açık olan sahne arkası Helenistik Dönemde bir yapı ile kapatılmıştır. Amfi tiyatroların en iyi korunmuşu Epidauros’tur. Kusursuz bir simetri ile inşa edilen Epidauros (Şekil 3.16.) iyi bir akustiğe ve manzaraya sahiptir.“Yaratıcıların özgür buluşlarının bir anıtı olan tiyatro, mimarlık tarihinin en dikkat çeken yeniliklerinden birisi olmakta devam etmektedir.” (Conti 1982, 30)

Şekil 3.16. Epidauros Antik Tiyatrosu

Kaynak:https://commons.wikimedia.org/wiki/File:20070510_Epidauros,_Greece_4.jpg

Yunan polisleri büyük meydan ve pazar yerlerinden oluşmaktaydı. Halkın günlük yaşam merkezi olan Agoralar, yağmur ve güneşten korunmak amacıyla yapılmış sütunlardan geçitler bulunuyordu. Bu geçitlere Stoa adı verilmektedir. Özellikle Helenistik çağa gelindiğinde stoalar sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca demokrasinin hâkim olduğu Atina’da halka açık birçok danışma meclisi kurulmuştur. Bunlara ‘Bouleuterion’ adı verilmektedir. Yunan evleri genellikle mütevaziydi. Görkemli binalar, halkın vakit geçirmeyi sevdiği açık alanlarda bulunmaktaydı. Mimaride yeni bir dil ve anlatım geliştiren Yunanlılar, bu yeni dil ile Romalıları etkilemeyi başarmış ve Yunan etkisini dört bir yana yaymışlardır.

3.3.3 Helenistik Dönemde Felsefe

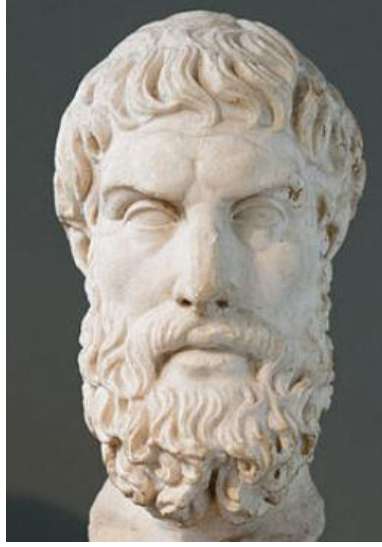
Günümüzde felsefe dediğimiz şey, Akdeniz’in küçük bir bölgesinde, Ege Denizi ile İyon Denizi arasında doğmuştur (Eco 2018, 337). Felsefenin Yunanlılar ile başladığını söylemek yanlış olmaz. Düşünmeyi araştırmayı çok seven özgür Yunanlılar arasından birçok felsefeci yetiştirilmiştir. Öyle ki dünyanın ilk filozofları da Yunan topraklarından çıkmıştır. Thales, Sokrates, Platon ve Aristoteles bunlardan sadece bazılarıdır. Bu filozoflardan çoğu siyaset yerine bilim, astronomi ve coğrafya ile ilgilenmeyi tercih etmiştir. Birçok farklı konu üzerine düşünen ve tezler sunan Yunan filozofları, iç mutluluk ve özgürlüğü aramışlardır.

Antik Yunan felsefesinde etkili olan Platonculuk ve Aristotelesçilik, Helenistik Çağda yerini yeni üç farklı önemli felsefe okuluna bırakmıştır. Bunlar Epikürosçu okul, Stoacı okul ve Septiklik (şüpheci) okuldur. “Bu üç okulun ortak ana sloganını şu şekilde özetlemek mümkündür; doğa bilimi için mantık veya bilgi kuramı; ahlak felsefesi, etnik, pratik felsefe veya bilgilik için doğa bilimi; mutlu olmak, mutluluğa erişmek için bir yaşama olarak da pratik felsefe veya ahlak felsefesi.” (Arslan 2008, 11)

Epikürosculuk: Epiküros tarafından kurulmuş olan bu okul Helenistik Dönemin en önemli okullarındandır. Atinalı bir ailenin çocuğu olarak Somas’ta dünyaya gelen Epiküros M.Ö. 306 yılında Atina’ya yerleşerek dostlarını olarak adlandırdığı öğrencilerini ‘bahçe’ denilen okulunda ağırlamış ve burada toplantılar düzenlemiştir. Burada genellikle kendisi gibi düşünen insanlar bir araya toplanır ve sohbet ederlerdi. Hatta bu topluluk içerisinde kadın ve kölelerde bulunmaktaydı. Devlet işlerinden uzak duran Epiküros, düşmanları tarafından (özellikle stoacılar) sıkça eleştirilmiştir. Epiküros’un felsefi görüşleri zamanla Roma’ya kadar yayılmıştır.

Gerçek mutluluk ve hazzı arayan Epiküros (Şekil 3.17.) ölümünden sonraki hayata inanmamış ve insanların gerçek hazzı bulmasında ki engelin bu olduğu iddia etmiştir. Düşünülenin aksine Epikürosçular tanrının varlığına inanmaktadırlar. Fakat tanrıların ideal yaşam sürdüklerini, insanlar ile uğraşmaktan daha önemli işlerinin olduğunu ve bu sebepten dolayı tanrıların insanlara karşı kayıtsız olduklarını düşünmektedir. Yani “Bir tanrı, Epikürosçunun arzu ettiği hayat modelini temsil eder ve tüm endişelerinden yoksun bir hale ulaşan herhangi bir Epikürosçu tanrı sayılmayı hakeder.” (Warnen 2018, 522)

Atomcu düşünceye sahip olan Epiküros’a göre evren atomlardan oluşmaktadır. Dünya rastgele çarpışan atomlardan oluşmuştur, bu sebeple de insanlar ilahi bir güce inanıp gerçek hazzı bulmaktan vazgeçmemelidir. Gerçek hazzın bulunabilmesi için bütün acıların kalkması gerekmektedir. Fakat bu bahsedilen haz lüks ile gelen hazdan çok daha farklıdır. Bir epikürosçu elde edilmesi güç olan hiçbir şeyi arzulamamalıdır (Warnen 2018, 523). Yani temel ihtiyaçlarını karşılayan bir Epikürosçu daha fazlasına ihtiyaç duymaz. Böylece gereksiz her şeyden kurtularak gerçek hazzı ulaşır.

Şekil 3.17 Epikuros büstü

Kaynak:<http://erkantozluyurt.com/epikuros-mutluluk>

M.Ö. 3 yy kadar etkileri süren bu felsefi akım Hristiyanlık ile çatışmaya başlamış ve giderek zayıflamıştır. Günümüzde Epikuros ve okulu hakkında ki bilgilere yazılı mektup ve felsefi eserler sayesinde ulaşılmaktadır.

Stoacılık: Epikurosçulardan daha uzun süre yaşayan ve tarafına daha fazla aydın kişi toplamış olan Stoacılık düşüncesi, Kıbrıslı Zenon tarafından geliştirilmiştir. Platon'un Akademia'sından ayrılarak kendisine Atina'da yeni bir okul kuran Zenon Sokratesci düşünceler üzerine yoğunlaşmıştır.

“Stoacılık, Helenistik felsefenin en önemli ve etkili okuludur. Dört yüzyıldan daha uzun bir süre boyunca Yunan-Roma dünyasının iyi eğitim görmüş çok sayıda insanını kendine bağlamış ve etkisi Antik Dönem ile sınırlı kalmamıştır. Birçok Hristiyan Kilise Babası kendilerinin kabul ettiğinden çok daha derin bir şekilde Stoacılıktan etkilenmiş ve Rönesans'tan bu yana batı kültürü üzerinde Stoacı ahlak öğretisinin etkisi son derece geniş olmuştur.” (Long 1974, 107)

Stoacı düşünceye göre erdemli bir yaşam sürmek mecburidir ve erdemli yaşam bilgelik ile gelir. Bilgelik ise; evrene ve ilahi işleyişe gerçek anlamda hâkim olmak ve yorumlamak ile kazanılır. Bilge insanlar özgürdür ve bilgiye özgür irade ile ulaşılır. Ölümünden sonra ki hayata inanmayan Stoacılara göre intihar meşrudur ve

erdemli bir hayat süremeyen Stoacı ölümü hayata tercih edebilir. Stoacılar için mantık, fizik ve ahlak ayrılmaz üç ögedir. Bu üçünün her zaman bir arada olması gerekmektedir ve hepsi birbirine eşittir. Fakat mantık ve fizik ahlak için ön hazırlık niteliğindedir.

Yani asıl olan ahlaktır. “Stoacılar göre hiçbir şey şans eseri olmaz. Her şey evrenin önceden belirlenmiş kurallara göre gerçekleşir. Bizimde parçası olduğumuz bu evrende daha yüksek bir şey yoktur. Bu evrenle uyum içinde yaşamalı ve her şeyi kabul etmeliyiz.” (Rodgers, Antik Yunan 2011, 444) Doğada ki dengenin bozulması ruhsal dengesizliktir ve bu da erdemsizlik olarak görülmektedir. Tanrıların varlığına inanan Stoacılar siyaset ile ilgilenmemiş olsalar dahi siyaset felsefesine önem vermişlerdir.

Hümanizm yanlısı olan Stoacılar kadın, erkek, köle, barbar gibi insan ayrımı yapmamış fakat bilge insan ile bilge olmayan insanları ayrı tutmuşlardır. “Hristiyanlığın Antik dünyada ortaya çıkıp başarı göstermesine imkân veren şeylerden biri bu Stoacı evrensel hümanizm olacaktır.” (Arslan 2008, 429)

Septiklik: Septik kelimesi felsefi araştırmacı anlamında kullanılmaktadır (Arslan 2008, 425). Septik felsefenin kurucusu olan Pinon, Büyük İskender ile Hindistan’a yapmış olduğu sefer sırasında, Hindistan’daki inançlardan ve fakirlikten etkilenmiş, Septik düşüncenin temellerini atmıştır. Diğer düşünürlerin aksine herhangi bir okul kurmamış ve toplumdan uzak yaşamayı tercih etmiştir. Piron’un öğrencisi olan Timon bu felsefeyi daha da ileriye taşımıştır.

Septik düşünceye göre ‘mutlu olmak için bilgiye ihtiyacımız yoktur’ ve ‘bilgi insan bilen değil şüphe eden insandır’ (Arslan 2008). Bu sebepten dolayı hiçbir problemin ya da sorunun kesin bir çözümü yoktur ama yine de cevap aramak bırakılmamalıdır.

Septik felsefenin taşıyıcılarından olan Arkesilas, Akademia’da 200 yıl sürecek olan bu şüpheli düşüncenin kurucusudur. Arkesilas her zaman başka felsefecilerin düşünce ve tezlerinden şüphe duymuş ve onları sorgulamıştır. Yani

kesin bir bilgi yoktur ve bilgiler dahi kimse, hiçbir şeyi tam olarak bilemez. Bu fikir Stoacı düşüncenin tam aksi yöndedir.

Piron'a göre "Bir inanışın ardına yatan nedenler, o inanışa karşı çıkan nedenlerden hiçbir zaman daha iyi değildir. Yapılacak en bilge hareket, bir yargıya varmamak ve dünyayı olduğu gibi kabul etmektir." (Rodgers, Antik Yunan 2011)

Helenistik Çağ'da gelişmiş olan bu Yunan şüpheciliği, günümüz modern bilgi felsefesine (epistemoloji) ışık tutmaktadır.

3.3.4 Helenistik Dönemde Bilim

Antik Yunan felsefecileri aynı zamanda birer bilim insanıdır. Bilim ile ilgilenen felsefeciler birçok buluşa imza atmıştır. Matematik, geometri, tıp, astronomi ve coğrafya üzerine çalışmış ve yeni fikirlerin doğup yayılmasına önayak olmuşlardır. Özellikle matematik konusunda gelişmiş olan Mısır ile rekabet içerisinde.

İlk felsefeci olan Thales aynı zamanda ilk matematikçi olarak da kabul edilmektedir. Thales özellikle geometri alanında yapmış olduğu çalışmalar sayesinde 'geometrinin babası' konumundadır. Ayrıca Thales gölge yolu ile piramitlerin yüksekliğini hesaplayabilecek seviyede iyi bir matematikçidir. Thales'in atmış olduğu ilk geometri adımlarını Pythagoras ileriye taşımıştır. Hem siyasetçi, hem felsefeci, hem de iyi bir matematikçi olan Pythagoras, sayıların ilişkileri üzerine çalışmıştır. "Pythagorasçılarının en büyük başarısı Romalılar gibi bizimde yanlış bildiğimiz irrasyonel sayılarıdır." (Friedell, Antik Yunan'ın Kültür Tarihi 1999)

Yunan matematikçilerin en büyük bilgini olarak kabul edilen Eukleides'in yazmış olduğu 'Elementler' kitabı uzun yıllar boyunca matematiğin temelini oluşturur nitelikte olmuştur. Helenistik Dönemin başlarında yaşamış olan bu büyük matematikçi İskenderiye'de kurulmuş olan İskenderiye Kütüphanesinde hem ders vermiş hem de araştırmalarını sürdürmüştür. Yazmış olduğu elementler kitabı kendisinden önceki matematikçilerin bilgilerinden oluşan bir derleme niteliğindedir. Bu bilgileri geliştirip bir araya getirerek daha kapsamlı bir hale sokmuştur.

Helenistik Dönemin diğer iki matematikçisi Arkhimeses ve Apollonios'tur. "İlgi alanları saf matematikten teknolojiye kadar uzanan Arkhimeses, özellikle çember ve küre konusunda ki araştırmaları ile ün salmıştır." (Simeoni 2018, 1077) Arşimet kanunu ile suyun kaldırma kuvveti hakkında saptamış olduğu bilgiler sayesinde matematik ile fiziği birleştirmiştir.

Matematikte olduğu gibi astronomi üzerinde de çalışan Yunanlılar, astronomi bilgilerini Mısır ve Babil'den öğrenmişlerdir. Özellikle İskenderiye'de bulunan kütüphane Yunan bilim insanlarını bir araya toplamış ve altın dönemi yaşatmıştır.

Evrenin haritasını çıkaran bilim insanlarından biri olan Thales, dünyanın yuvarlak olduğunu öne süren ilk kişidir. Dünyanın diğer gezegenler için güneşin etrafında döndüğünü ve bu olayı 365 günde tamamladığını söyleyerek bir yıllık süreyi de hesaplamışlardır. Bunun ile birlikte dünyanın kendi etrafındaki dönüşünü 24 saate hesaplayan Aristarkhos bu dönemin en önemli düşünürlerindendir.

Yunanlılar için ilk coğrafyacılar tanımını yapmak yanlış olmaz. Yunanlı coğrafyacılar aynı zamanda bir tarihçidir ve dünya haritasını çıkarmayı başarmışlardır. Bunda İskender'in fetihlerinin etkisi büyüktür. Bu fetihler sayesinde coğrafi bilgiler artmış ve Roma döneminde de gelişmeye devam etmiştir.

Büyü, muska, dua ve şifacılar dayanan Yunan tıbbı ilk doktor olan Hipokrat ile yeni bir anlam kazanmıştır. Bedeni ilk kez tıbbi açıdan inceleyen Hipokrat, din yasakladığı için hiç diseksiyon yapmamış olsa da çalışmalarında kurban ve dualara yer vermemiştir (Rodgers, Antik Yunan 2011, 456). Yunan tıbbı her ne kadar dinle olan bağlantısını tamamen koparmamış olsa da İskenderiye'de yaşayan doktorlar, dini tabuları yıkarak kalp ve beyin üzerine çalışarak tıbbın temeline oluşturmuş ve geleceğe ışık tutmuşlardır.

3.4. Helenistik Dönemde Sosyoloji

Yunanlılar her ne kadar sade bir yaşam sürmüş olsa da diğer uygarlıklara göre çok farklı olan yaşam tarzları sayesinde isimlerini dünyaya duyurmuşlardır. Özellikle kölelik sistemi sayesinde kendilerine ayıracak bolca zaman bulan Yunanlılar bu vakitlerini; atletizme, sanata ve felsefeye harcayarak gelişmiş bir toplum olmayı başarmışlardır. İskender'in fetihleri sayesinde, bu gelişmiş toplumsal yaşantı ve kültürlerini Asya'ya kadar yaymışlardır.

Yunan toplumunun temeli köleliğe dayanmaktaydı. Köleler genelde savaş esirlerinden oluşuyordu fakat zamanla yakın çevreden farklı halkların Yunanlıları köle sattığı gözlemlenmiştir. Yunan kölelik sisteminde ırksal bir ayrım söz konusu değildir. Yunanlarda köle olabilir.

Evlerde bulunan kadın köleler hizmetçilik yaparken, erkek köleler ise madenlerde çalışırdı. Öyle ki Helenistik Dönemde Mısır'da bulunan altın madenlerinde çalışmış olan çok sayıda köle iskeletine rastlanmıştır. Yunanda özgür birey ve kölenin bir arada çalıştığı alanlarda vardır. Sözü edilen bu kölelik sistemi sayesinde özgür halk boş vakitlerini agoralarda geçirmiş, kendilerini spora vermiştir. Bu sebeptendir ki Yunan kültüründe atletizm ön plana çıkmıştır.

Şehir hayatının önemli bir parçası olan gymnasionlar (Şekil 3.18.) Yunan kültürünün taşınmış olduğu çoğu toprakta karşımıza çıkmaktadır. Bütün yurttaşlara açık olan bu alanda zihinsel ve bedensel egzersizler yapılmaktaydı. Bir yurttaşın vücuduna iyi bakması gerekirdi. Bu yüzden eski Yunan erkekleri ideal vücutlara sahip bir şekilde tasvir edilmektedir. Ayrıca Yunan olimpiyat yarışları Yunan kültüründe çok önemli bir yere sahiptir. Rekabeti seven bir toplum olan Yunanlılar, bu olimpiyatları tanrı Zeus adına düzenlemişlerdir. 4 yılda bir gerçekleşen olimpiyatlara sadece Yunanlılar katılabilir. Bu olimpiyatların yanı sıra Yunan atletizmi birçok spor festivali ve oyununa da ev sahipliği yapmıştır. Yarışan atletler maddi bir ödül kazanmaz fakat toplum içinde yüksek saygınlığa erişirdi. Ödül genellikle barış ve zaferi simgeleyen zeytin dalı olarak verilirdi. Cirit atma, disk atma, boks ve güreş Yunanlı atletler tarafından yapılan diğer spor dallarıydı.

Şekil 3.18. Antik Dönemden kalan Gymnasion kalıntıları

Kaynak: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gymnasion.JPG>

“Spor etkinlikleri ve atletizm yarışmaları Yunan dünyasının toplumsal hayatında temel rol oynar; mitolojik bir kökene sahip ve kutsal nitelikte olan panhellenik oyunlar yılın belirli dönemlerinde Yunanistan’ın farklı yerlerinde gerçekleşir ve çok büyük bir izleyici kitlesine sahiptir; fakat uzmanlık alanları olan birçok atlet farklı yarışmalara katılır. Ölümsüz bir isim elde etmek için yarışan atletler arasında ki meydan okumalarda en önemli unsurlar mücadeleciliğin ve rekabetçiliğin yanı sıra, kurnazlık ve üstünlüktür.” (Manetti 2018, 246)

Spor müsabakaları ve olimpiyatlar yalnızca erkeklere aitti. Kadınlar olimpiyatlara katılamıyor ve izleyemiyordu. Erkek atletler çıplak olarak egzersiz yapar ve yarışırlardı. Bu durum Yunan kültüründe sporu diğer uygarlıklardan ayıran önemli bir noktadır.

Yunan kültüründe çıplaklık erkeklere özgü bir olgudur. Kadınlar (sparta dışında) çıplak olamazdı. Genellikle ev işleri ile uğraşan kadınların toplumsal yaşamda bir rolleri yoktur. Evde dokuma işleri ile uğraşan kadınlar ne seçebilir, ne memur olabilir, ne siyasi toplantılara katılabilir ne de şenliklerde yer alabilirdi. Hatta spor etkinliklerine bile ancak Spartalı kadınlar katılabilirdi (Friedell, Antik Yunan’ın Kültür Tarihi 1999, 198). En önemli rolleri dini olandı ve rahibeler kutsal görünürdü.

Yüksek rütbeye sahip kadınların bazı ayrıcalıklara sahip olduğu görülmektedir. Helenistik döneme gelindiğinde kadınların özgürleşerek siyasete girmiş oldukları görülmektedir. Öyle ki son Helenistik hükümdarın kadın olması (Cleopatra) bunun bir ispatıdır.

Yunan toplumunda söz sahibi olmayan kadınlar erken yaşta bağımlı olduğu kişi tarafından (baba, amca, ağabey veya efendi gibi) uygun görülen biri ile evlendirilirdi. Temel görevi çocuk yapmak olan kadınlar evlerinde kocaları varsa köleleri ve yakın aile üyeleri ile beraber yaşarlardı. Genellikle üç gün süren düğünler ile evlenen Yunanlılar, bu törenlerde tanrılara kurbanlar verirlerdi. Evliliğin temel taşı çocuktur. Erkek çocuklar okullarda eğitim görebilirdi. Okuma-yazma eğitimlerinin yanı sıra müzik ve şiir eğitimleri de almış oldukları bilinmektedir. Fakat çocukların almış oldukları en önemli eğitim gymnasionlarda ki beden eğitimleridir. Kızlar okula gidemez anca evde eğitim görebilirdi. Üniversitelerin açılması ile eğitim sistemi ilerlemiştir. Özellikle Helenistik dönemde karşılaşılan kütüphaneler sayesinde eğitim ileri düzeylere ulaşmıştır.

Eğlenmeyi çok seven Yunanlılar için şöenler vazgeçilmez bir etkinlik olmuştur. Symposion adı verilen bu davetlerde bolca şarap içilir, yemekler yenir ve sohbet edilirdi. Müziğin olduğu bu şöenler genellikle ev sahibinin evinde bulunan penceresiz bir oda da düzenlenirdi. Flüt çalan kızların ve dans eden kölelerin bulunduğu symposionların yanı sıra bütün yurttaşlara açık barlarda bulunurdu. Şarap her zaman Yunanlıların en sevdiği içki olmuştur. ‘ Tanrıların en güzel armağanı sayılan şarap, ilk ortaya çıkışından itibaren inşalar ile hayvanlar, Yunanlılar ile barbarlar, tanrılar ile insanlar arasında sıra dışı bir kültürel ayrım unsuru olmuştur.’ (Tondo, Gündelik Hayat 2018, 293)

Tarım ve hayvancılık ile uğraşan Yunanlılar çiftçilik ve çobanlık yapmıştır. Varlıklı çiftçilerin genellikle köleleri oluyordu. Fakat ticaret Yunanlıların en büyük gelir kaynağıdır. İskender’in doğuya gitmesi ile açılan yeni yollar sayesinde ticaret hiç olmadığı kadar geniş topraklara yayılmıştır. ‘‘Helenistik şehirlerde zenginler parfüm, ipek, ilaç, baharat ve değerli taşlar gibi lüks mallar talep etmeye başlamışlardır.’’ (Rodgers, Antik Yunan 2011, 473) Ticarete ihraç edilen yağlar ve şaraplar için geliştirilmiş olan çömlekçilik şehirde zanaatkârların gelişmesine önyak

olmuş ve yeni bir iş ağı kurmuştur. Artan nüfus ile birlikte işçi sınıfı da büyümüştür. Başlarda eşit şartlarda yaşayan Yunan toplumunda, İskender'in fetihleri ile dengeler bozulmuştur. Ticaretin hızlı artışı sonucu zengin ile fakir arasındaki fark açılmış ve sınıf ayrılıklarına neden olmuştur.

Çoktanrılı din anlayışına sahip Yunanlılar on iki farklı tanrı (Şekil 3.19) ve tanrıçaya inanmış ve saygı göstermiştir. Mistik güçlere inanan Yunanlılar için tanrılar insanlar gibi bir bedene sahiptir ve hepsinin gücü farklıdır. Olympos Dağı'nda yaşayan bu tanrılar içki içip eğlenir, evlenir, birlikte olur ve insan gibi yaşarlardı. Tanrıların tanrısı Zeus olarak kabul edilmiştir. Tanrılara saygı amaçlı inşa edilmiş olan tapınaklara tanrıların heykelleri koyulur ve buralarda ibadet edilirdi. Ayrıca halka açık meydanlarda ayinlerde düzenlenmekteydi. Bu ayinlerde tanrılara kurban verilmesi Yunan dininde alışıldık bir ritüeldir.

Helenistik Dönemde Büyük İskender'in Asya'ya yolculuğu sırasında doğu kültürü ve dinlerinden etkilenmiş olduğu gözlemlenmiştir. Din, Yunanlılar için çok saygın bir kavram olmasına rağmen zamanla mitolojik anlatımlara dönüşmüştür. Yunan tanrıları hakkındaki bilgilere, Yunan'ın ilk şairi olan Homeros'un kaleme aldığı İlyada ve Odysseia isimli şiirlerinde anlattıkları ile ulaşılabilmektedir. Yunan edebiyatında etkin bir rolü olan Homeros, lirik şiirin Yunan edebiyatınca tanınmasına ve gelişmesine öncü olmuştur. Bu iki şiir; Yunan kültürü, toplumu, yaşayışı, kıyafetleri, dini ve savaşları hakkında bilgiler barındıran bir kaynak olarak günümüze kadar gelmiştir.

Şekil 3.19. Zeus ve ailesi/ 12 Olympos Tanrısı

Kaynak: <http://mitolojikdunya.blogspot.com/2016/03/12-olimos-tanrs.html>

Şekil 3.20. Antik Yunan'da Çalışan Köleler

Kaynak: <https://historum.com/threads/roman-dress-what-did-it-look-like.134799/page-2#lg= xfUid-3-1546815527&slide=0>

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

HELENİSTİK DÖNEM KIYAFET VE AKSESUARLARININ

GÜNÜMÜZE YANSIMALARI

4.1. Helenistik Dönem Kıyafetleri

Giyim olgusu her millette olduğu gibi Yunan toplumunda da başta örtünme ve korunma duygusu ile gelişmiştir. İklim şartlarına göre değişiklik gösteren kıyafetler zamanla ihtiyaçtan daha fazlası olmaya başlamıştır. Her uygarlığın kendisine ait bir giyim biçimi vardır. Bu biçimi etkileyen öğeler arasında yaşam tarzı, iklim şartları, inanç sistemleri ve kültürün etkisi büyüktür. Bugün toplumların kullanmış oldukları kıyafet ve aksesuarlara bakarak, toplumun kuralları hakkında da bilgi sahibi olunabilmektedir. Giysiler her zaman toplumların dili olmayı başarmıştır. Yunan toplumunda da kıyafetlere bakılarak Yunan kültürü hakkında bilgi sahibi olunabilir. Öyle ki zamanla kıyafetlerde de sınıfsal ve toplumsal farklılar ortaya çıkmaya başlamıştır.

Yunan kültüründe çıplaklık yasak ve avam bir kavram olmuştur. Sadece erkekler çıplak olabilirdi o da sadece olimpiyatlar ve egzersizler için geçerliydi. Onun dışında hiçbir erkek veya kadın çıplak olarak dolaşamazdı. Bu sebepten kadın ve erkekler her zaman örtünme gereksinimi içinde olmuştur. Başlangıçta sıcak iklim koşullarına uygun olarak vücuda sarılan basit, tek ya da iki parçadan oluşan, dar ve bedenine çıplak bırakıldığı giysiler giyen Yunanlılar zamanla uzun ve dökümlü tunikler (Şekil 4.1.) giymeye başlamışlardır (Evecen ve Ölmez 2014). Zevk sahibi Yunan kadınları hiçbir zaman çok dar kıyafetler giymemiştir.

Antik Yunan kıyafetlerini tanımlayan en net kelime ‘sade’dir. Zarafete önem veren Yunanlılar için bu sadelik önemli bir kavramdır. Birçok şehir devletine sahip olan Yunan Uygarlığında, kıyafetlerde bu şehir devletlerinin geleneklerine ve kültürlerine göre değişiklik göstermiş olsa dahi yüzyıllar boyunca sade olarak kalmayı başarabilmiştir. Fakat Helenistik Dönemde, yapılan arkeoloji çalışmaları sonucunda bu sadeliğin yerini daha gösterişli ve zengin kıyafetlerin almış olduğu görülmektedir. Yunan kıyafetlerindeki zenginlik süslemeler ile sağlanmıştır.

Yumuşak kumaşlar ile yapılmış olan akıcı kıyafetler yüzyıllar boyunca giyilmeye devam edilmiştir. Klasik çağdan itibaren moda üzerinde, özellikle biçimlerde büyük bir değişim gözlemlenememiştir.

Şekil 4.1. Antik Yunan Kıyafetleri

Kaynak: <https://dumiauxepices.net/wallpaper-1685800>

Dışarı çıkması yasak olan kadınların günlük işleri arasında evde kumaş dokumak vardır. Kumaş dokuyan kadınlar elbiseler dikmişlerdir. Özellikle vazo işlemeciliğinde resmedilen kadınlar dokuma tezgâhlarında çalışırken ele alınmıştır. Yoğun olarak yün ve ketenin kullanıldığı Yunan kıyafetlerinde, Helenistik Döneme gelindiğinde ipek ve pamuğun kullanılmış olduğu görülmektedir. Bundaki en büyük etken Doğuya olan bağlantıların kurulması ve ticaret yollarının açılmasıdır. Fakat pahalı olan Çin İpek'i gibi kumaşlar sadece kraliçeler tarafından kullanılabilmiştir. Onun yerine alternatif ve daha uygun olan ipeklerde üretilmiştir.

Helenistik Dönemde felsefe, mimari veya heykelticiliğin yanı sıra giyim kültüründe ve kullanılmış olan malzemelerde de değişiklikler olduğu göze çarpar. Kıyafetler, kullanılan kumaşın yanı sıra işleme bakımından da zenginleşmeye (Şekil 4.2.) başlamıştır. Moda her ne kadar Klasik Dönemin devamı olsa da süslemelerin arttığı ve biraz daha gösterişli ve lüks kıyafetlerin giyilmiş olduğu gözlemlenmektedir. Özellikle Helenistik Kralların göz kamaştırmaya yönelik tavırları nedeniyle seçmiş oldukları kıyafetler, monarşinin bir göstergesi olmuştur. İskender'in Pers devletinin başına geçmesi ile Doğu kültüründen etkilenmiş olduğu ve Pers krallarının kıyafetlerini giymiş olduğu bilinmektedir. Sonraki krallar her ne kadar Doğu etkisinde kıyafetler giymese de Doğunun gösterişinden etkilenerek abartılı kıyafetler giymeye başlamışlardır. Yunanlılar her ne kadar Doğu kültüründen etkilenmişse, Doğu toplumları da Helenistik Dönem boyunca Yunan kültürünü benimseyip taklit etmiştir.

Şekil 4.2. İşlemeli Yunan Kadın Kıyafetleri

Kaynak:<https://www.thevintagenews.com/2017/03/17/the-ancient-greeks-and-romans-didnt-wear-pants-because-they-found-them-ridiculous-and-considered-them-to-be-barbarous-garments/>

Ayrıca yine bu dönemde sınıf ayrımları, ticaretin gelişmesiyle birlikte maddi durumlarında değişmesine neden olmuş ve bu durum da kıyafetlere de yansiyarak kişilerin yaptığı işlere ve bulundukları sınıflara göre giymiş olduğu giysi türü ve kullanılan kumaş türünün de değişmesine neden olmuştur. Böylece üst sınıflar kaliteli kumaşlardan yapılmış kıyafetler giyerken işçi veya köle olan sınıf daha basit kıyafetler giyebilmiştir.

“Mısır'ın İskenderiye şehri İskenderiye limanı ve diğer büyük Ege şehirleri, kumaş ithalatı ve kostüm üretimi merkezi haline geldi. Fenikeliler, pamuklu kumaşı hazırladı ve sattılar. Mısırlılar ipek, yünlü giysiler, boyalar vb. baskılar yaptılar. Batı Asya'da büyük atölyeler kuruldu. Halılar, keten örtüler, çamaşır suyu ile birlikte yünlülerin imalatçıları arttı.” (Lambropoulos)

Yunan giyim kültüründe beyaz her ne kadar zarafetin rengi olarak kabul edilmiş olsa ve günümüze böyle aktarılmış olsa da kıyafetler, bitkisel boyalar ile safran sarısı, kırmızı, menekşe mavisi, mor gibi farklı renklere (Şekil 4.3.) boyanmıştır. Öyle ki safran sarısı kutlama rengi olarak kabul edilmiş ve özellikle kutlama kıyafetlerinde kullanılmıştır. Ayrıca altın rengi, kıyafet ve aksesuarlarda kendisini belli etmeye başlamıştır.

Şekil 4.3. Renkli Yunan Kıyafetleri

Kaynak: <https://gabipaperdolls.blogspot.com/2011/01/grecia-antiga.html>

Renkli kıyafet giymek bir statü göstergesidir. Alt sınıftan bireylerin renkli kıyafet giymeleri yasaktır. En zor elde edilen renk mordur ve yüzden mor zenginliğin bir göstereci halini almıştır. Kralların üzerinde mor (Şekil 4.4.) kıyafetlere sıklıkla rastlanması bu yüzden. Başlarda sadece birkaç renk ile yetinen Yunanlılar Helenistik Dönemde renk paletlerini geliştirmişlerdir. Bu döneme ait heykellere bakıldığında pastel tonların kullanılmış olduğu ve bunun yanında parlak renklerinde varlığını sürdürdüğü görülmektedir.

Şekil 4.4. Kıyafetlerde renk kullanımı

Kaynak: <https://gabipaperdolls.blogspot.com/2011/01/grecia-antiga.html>

Dokunan kumaşlar altın ve gümüş rengi bezemeler ile süslenmiştir. Kıyafetlerin üzerinde bordür olarak ya da tüm kumaşın üzerine işlenmiş motiflere sık sık yer verilmiştir. Bu motifler arasında Doğu'dan etkilenecek oluşan motiflerinde olduğu görülmektedir. Altın ipliklerden dokunma kumaşlar bu dönemde adeta zenginliğin bir göstergesi olmuştur. Pamuk, keten, ipek gibi kumaşların yanı sıra hayvansal liflerden yapılmış kumaşlar ve deriler bu dönemin tekstilinde görülen diğer kumaş biçimleridir. Tekstilin gelişmesi yeni iş alanlarının da doğmasına neden olmuştur. Dokuma ve boyama atölyeleri bu dönemde karşılaşılan iş alanlarıdır.

Din Yunan kültüründe çok önemli bir yerde tutulmaktadır. Bu yüzden de her şeyde olduğu gibi kıyafetler de dinin etkilerini görmek mümkündür. Çok tanrılı din olan Pagan inancından gelen Yunanlılar, dinin emrettiği renkleri giymiş hatta dinin emrettiği iplik türünü kullanmıştır. Dini inançlara göre 3 farklı yazgı tanrısı vardı ve bunlar; Clotho, Lachesis ve Atropos'tur. Clotho insanların yaşam ipliğinin bükülmesinden, Lachesis bu ipliğin uzunluğundan (insanların kısa bir hayat mı yoksa uzun bir hayat mı yaşayacağına karar verirdi), Atropos ise bu ipliğin ne zaman kopacağından (kişinin ölümünden) sorumludur. Mitolojiye inanan Yunan toplumu da, kıyafetlerde kullanılan ipliklerin dini bir anlamı olduğuna inanmışlardır. Ayrıca dini bir figür olan yılan, Yunan kıyafet ve aksesuarlarının vazgeçilmez simgesi olmuştur.

Yunanlılar iç çamaşırı kullanmamışlardır. Kıyafetler direk çıplak beden üzerine giyilmiştir. Sadece kadınların geniş bir kuşağı sutyen olarak kullanmış olduğu görülmektedir. Yatarken bir şey giymeyen Yunanlıların çıplak uyudukları bilinmektedir.

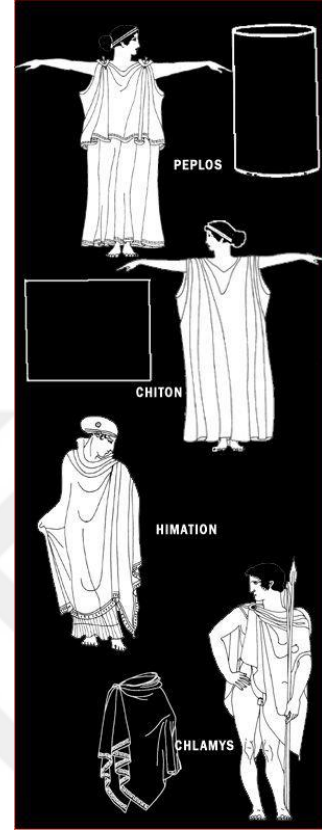
Yunan Kültüründe giyilen başlıca dört çeşit kıyafet (Şekil 4.5.), (Şekil 4.6.) bulunmaktadır. Khiton adı verilen kıyafet, hem erkeklerin hem de kadınların giydiği başlıca kıyafettir. Ayrıca Himasyon'da kadın ve erkekler tarafından kullanılan bir diğer kıyafet olarak günümüze aktarılmıştır. Khlamys adı verilen giysi erkekler tarafında manto gibi kullanılmıştır. Özellikle savaşa ve ava giden erkeklerin sıklıkla kullandığı bilinir. Son olarak da Peplos kadınların sürekli kullandığı tuniğe verilen isimdir. Bu dört kıyafet yıllar içinde değişimlere uğramış olsalar da ana hatları ve kullanım amaçları hep aynı kalmıştır.

Bu dört kıyafeti sırayla inceleyecek olursak;

Şekil 4.5. Dört Antik Yunan Kıyafeti

Kaynak:<https://color-harmony.livejournal.com/13826.html>

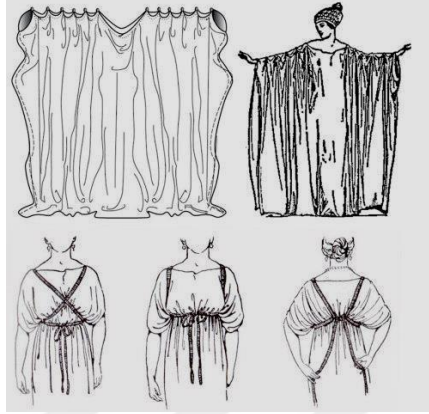
Şekil 4.6. Dört Antik Yunan Kıyafeti 2

Kaynak:<http://lisistratapaulinia.blogspot.com/2010/09/moda-grega-antiga-tipos-de-vestuario.html>

4.1.1.Khiton

Yunan kıyafetinin başlıca ögesi olan khiton (Şekil 4.7), hem kadın hem de erkek Yunanlılar tarafından sıkça kullanılmıştır. Bir kemer ya da çengelli iğneyle tutturulan ve renkli bir bordürü dışında beyaz olan kısa ve kolsuz bir gömleğe benzeyen khiton (Friedell, Antik Yunan'ın Kültür Tarihi 1999, 185),keten veya yünden yapılmış dikdörtgen bir tunik şeklindedir.

Boyun ve kol kısmı açık olan khiton'un ön ve arka bedeni omuzlardan iğne veya broşlar yardımı ile birbirine tutturulmuştur. Yanları bazen birbirine tutturulmuş bazense tamamen açık bırakılmıştır. Bele takılan kemer sayesinde de sıkıştırılmış ve yukarı çekilerek döküm verilmiştir. Bu döküme 'Kolpos' adı verilmektedir.

Şekil 4.7. Khiton Kullanımı

Kaynak: <http://kleider.ml/chiton/>

Tanrıça Artemis (Şekil 4.8.) çoğunlukla bu şekilde kıvrılmış bir khiton ile tasvir edilmiştir çünkü bu sayede avının peşinden daha rahatça koşabilmiştir (J. M. Smith 2013, 20).

Şekil 4.8. Artemis Heykeli

Kaynak: <https://www.flickr.com/photos/adforce1/5808935726/in/photostream/>

Khithonlar dönemlere göre farklı farklı şekil almıştır. Kısa kollu Khithonların kolları zamanla uzamış olmasına rağmen yukarıda toplanarak drapeler oluşturmuş ve yine kısa gibi kullanılmıştır.

“Khithonion ve khithoniskos daha küçük khithonlar için kullanılan isimlerdir. Khithonun altına başka bir şey giyilmez; eğer khithon tek başına kullanılıyorsa monokhithon, khithon giyilmeden bir manto veya himation giyiliyorsa akhithon terimleri kullanılmaktadır.” (J. M. Smith 2013, 19)

Khithonların boyları kadın ve erkekte farklılık gösterdiği gibi toplumsal sınıflara göre de değişmiştir. Kadınlar (Şekil 4.9) ayak bileklerine kadar uzanan khithonlar giyerken, genç erkekler, dizlerine kadar (Şekil 4.10) gelen kısa khithonlar giymiştir. Yaşlı veya seçkin erkeklerinde kadınlar gibi bileklerine (Şekil 4.11.) kadar uzanan khithonları tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Eksomis adı verilen sağ kolu açıkta bırakan khithon türü, genellikle işçiler, çiftçiler ve köleler tarafından rahat hareket edebilmeleri için kullanılmıştır. Hareket özgürlüğü ile beraber bu bir toplumsal ayrımında göstergesidir. Ayrıca yine işçi kesimin giymiş olduğu Zoma sadece beli örterdi.

Şekil 4.9. Kadın Khithonu

Kaynak:https://www.ehow.com/how_5035713_make-chiton-out-bed-sheet.html

Şekil 4.10. Erkek Khithonu-Eksomis

Kaynak:<https://www.pinterest.cl/pin/425097652319742388/>

Şekil 4.11. Yaşlı ve Genç erkek khithonları

Kaynak:<https://www.timetoast.com/timelines/history-of-fashion-7472f1b3-ee07-48b4-afbd-f75b83d97974>

Helenistik dönemde yün ve keten dışında ipek kumaştan yapılmış khitonlar ortaya çıkmıştır. Bu khitonların normal günlük khitonların üzerine giyilmiş oldukları gözlemlenmektedir. Ayrıca Helenistik Dönemde khitonlara takılan kemerler belден göğüs altına taşınmıştır. Bu da daha orantılı bir görüntünün ortaya çıkmasına sahne olmuştur.

Dor (Şekil 4.12.) ve İyon (Şekil 4.13.) olmak üzere iki farklı khiton türü mevcuttur. Dor Khitonu Dorlara özgü olan, yünden yapılmış ve iğne ile tutturulan khiton biçimidir. Başlangıçta kadınların hepsi Dor Khitonu giymekteydi. İyon Khitonu daha sonradan bir savaş sonucu meydana çıkmıştır. Anlatılana göre Aigina savaşı sonrası sağ kalmış olan tek asker Atina'ya dönerek bütün ordunun katledildiği haberini getirir. Bunun sonucunda Atinalı tüm kadınlar bu tek sağ kalmış askere khitonlarında bulunan iğneler ile saldırmaya başlar ve askeri öldürürler. Bu sebeptendir ki kadınlara iğnesiz ve ketenden yapılma, omuzdan dikilerek birleşen İyon tarzı khitonların giyilmesi zorunlu kılınmıştır. Zamanla bu tür khitonlar erkekler tarafından da giyilmeye başlanmıştır.

Şekil 4.12. Dor Khitonu

Kaynak: <https://www.pinterest.cl/pin/400538960601771756/>

Şekil 4.13. İyon Khitonu

Kaynak: <https://www.pinterest.cl/pin/331647960030748485/>

Ayrıca iğnesiz olması ve ketenden yapılmış olmasının yanı sıra İyon tuniğini Dorların tuniğinden ayıran bir başka özellik kol detaylarıdır. İyon Khitonunda kollar dirsekten yukarıya doğru toplanarak broşlar ile tutturulmuştur ve İyon tuniğinin boyu her zaman giyen kişinin boyundan uzundur. Ketenin yünden daha yumuşak olması da İyon Khitonunun daha kıvrımlı ve dökümlü olmasına neden olmuştur.

Yunan Vazo sanatında resmedilmiş olan kadınların üzerinde birçok farklı özellikteki khitonlara rastlanılmıştır. Dönem içerisinde değişikliklere uğrayan ve yenilenen bu kıyafet, kadın ve erkekler için hep başlıca giysi olarak kalmıştır.

Khiton, genellikle kırmızı, ender olarak mavi ya da yeşil renkli (Şekil 4.14) olarak betimlenmiştir. Bazen tekil örneklerde toprak sarısı boyandığı gözlenir. Bunu, safran sarısı khitonlardan söz eden antik kaynaklar destekler (Yıldırım 2009). Yunanlılar siyah rengini kıyafetlerde kullanmamışlardır.

Şekil 4.14. Renkli Khitonlar

Kaynak:<https://historum.com/proxy.php?image=http%3A%2F%2Fi68.tinypic.com%2F2j3lmcn.jpg&hash=f5cbcd058d8a6f0950d4a67cac2aa802>

4.1.2.Peplos

Sadece kadınların giymiş olduğu Peplos (Şekil 4.15.), sadeliği ile zamanla khitonun yerini alacak konuma gelmiştir. Peplos'un ana malzemesi yün olsa da keten ve ipekten yapılmış örnekleri de vardır. Genellikle khtion üzerine giyilen bu silindir şeklindeki parçanın amacı üst bedeni kapayıp korumaktır. 2-3 metre genişliğindeki bu dikdörtgen parça bedeni sarar ve omuzlarda iğne ile birleşirdi. Tepeden ikiye katlanan kumaşın 45 cm'lik bir parçası aşağıya sarkıtılırdı (Evecen ve Ölmez 2014).Bu sarkan parçaya 'Apoptygma' adı verilmektedir.

Şekil 4.15 Peplos kullanımı

Kaynak: <http://mir-kostuma.com/ancient-greece/item/28-odezhda-kartinki>

Pelerin gibi bir görüntü oluşturan ve genellikle kolsuz olan bu giysiye omuz ve başı örtmesi amacı ile bir tülde eklenebilirdi. Dikişsiz olan bu giysi her ne kadar khiton üzerine giyilmiş olsa da tek başına giyildiği durumlarda vardır.

Peplosların arkasında bulunan fazla kısım veya sonradan eklenen parça, kadınlar sokağa çıktığında başlarına örtü olarak çekebilmelerine olanak sağlamıştır. Peplosun üste giyilmesi ile beraber khitonda bir iç giysi olarak kullanılmıştır. Peploslar mavi, sarı mor, kırmızı ve yeşil (Şekil 4.16) renklerde olabildi. Ayrıca peplosların kenarlarına yaldızlı işlemeler (Şekil 4.17.) yapılarak süslendiği de görülmüştür (Tizer ve Sapmaz, Giyim Tarihi 1965, 19)

Şekil 4.16. İşlemeli ve renkli peplos

Kaynak: <https://gabipaperdolls.blogspot.com/2011/01/grecia-antiga.html>

Şekil 4.17. İşleme detaylı peplos

Kaynak: <http://mirkostuma.com/ancient-greece/item/28-odezhda-kartinki>

“Büyük bir dikdörtgen parça kumaştan yapılmış, bir silindir haline getirilmiş ve daha sonra üst çizgi boyunca bir derin manşete katlanmış, bir apoptygma veya kapelet benzeri üst kata sahip olmuştur. Her ne kadar kıvrımlar ile temsil edilen az sayıdaki khiton örneği olsa da, bir apoptygma ile örtülmediği sürece bir giysi bir peplos değildir. Peplosun boyun çizgisi ve kol delikleri, her iki omuzda giysinin ön tarafına bağlanan ‘fibula’ benzeri iğneler tarafından oluşturuldu. Bir peplosun tüm belirleyici özelliklerinden, omuzlarının iğne ile tutturulması, onun tek tanımlama detaydır.” (Koda 2008)

Peplos özellikle tanrıçalar için yapılmış heykellerin başlıca kıyafeti olarak tarihte yerini almıştır. Dönemin heykeltıraşlarının Peplosu, heykellerinde daha sık olarak kullanmaya başlamış oldukları görülmektedir. Ünlü heykeltıraş Pheidias’ın eseri olan Athena Parthenos’un da (Şekil 4.18.) Athena’nın üzerinde bir peplos bulunması nedeniyle ‘Athena Peplosu’ olarakta anılan bu kıyafet, Athena’nın yanı sıra Persephone ve Nike gibi tanrılar üzerinde de işlemeli Peploslar şeklinde resmedilmiştir. Zarifliği ile dikkat çeken bu kıyafet Helenistik Döneme gelindiğinde yavaşça ortadan kalkmıştır.

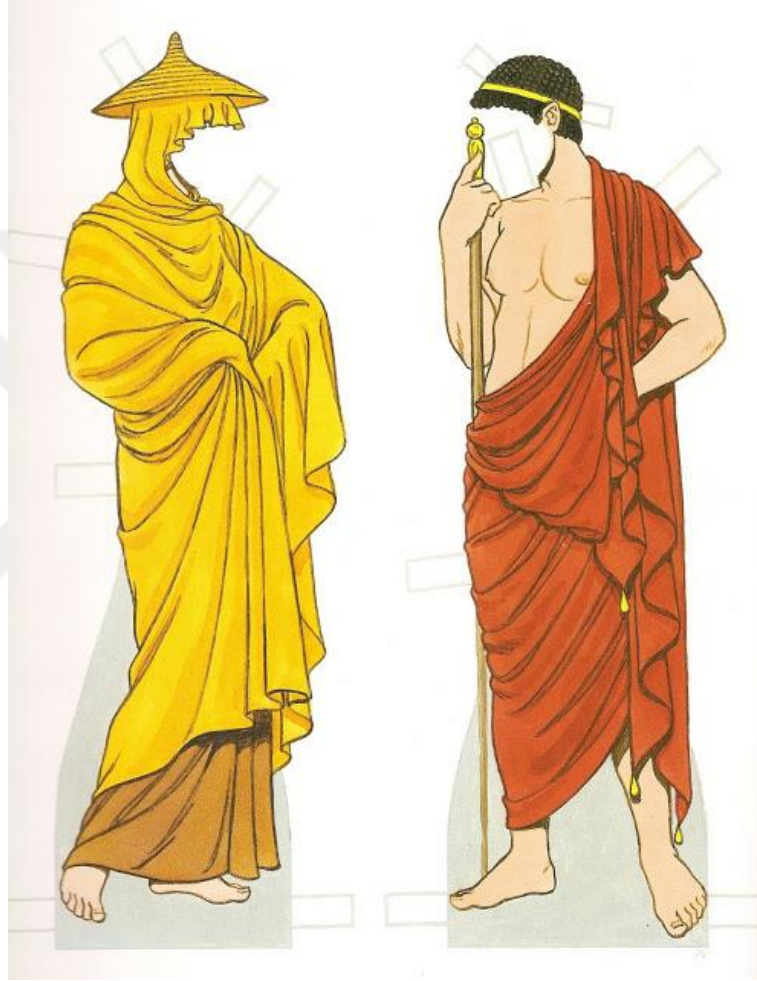

Şekil 4.18. Athena Parthenos’u

Kaynak: <https://www.pinterest.cl/pin/171629435772217657/>

4.1.3.Himation (Himasyon)

Kadın ve erkeklerin ortak giyimi olan Himation (Şekil 4.19), kıyafetlerin üzerlerine giyilmiş bir manto niteliğindedir. Vücuda sarılarak kullanılan bu pelerin görünümlü giysi, keten ya da yünlü kumaşlardan yapılmıştır ve farklı renklerde kullanılmıştır.

Şekil 4.19. Kadın ve Erkek Himation Kullanımı

Kaynak: <https://gabipaperdolls.blogspot.com/2011/01/greciaantiga.html>

Bağlanmasında herhangi bir iğne ya da broş kullanılmayan Himationlar sol omzun üstünden atılarak sağ kola sarılır ve vücuda dolanarak düşmemesi sağlanırdı. Genelde iki metrelik ene sahip olan bu dikdörtgen giysi, kadınlar tarafından khiton veya peplosların üzerine (Şekil 4.20.) giyilmişken, erkekler tarafından direk çıplak vücut üzerine de giyilmiş olarak görülmektedir.

Şekil 4.20. Khiton ve Peplos üzerine giyilmiş Himationlar

Kaynak: <https://historiadeltraje.com/tag/grecia/>

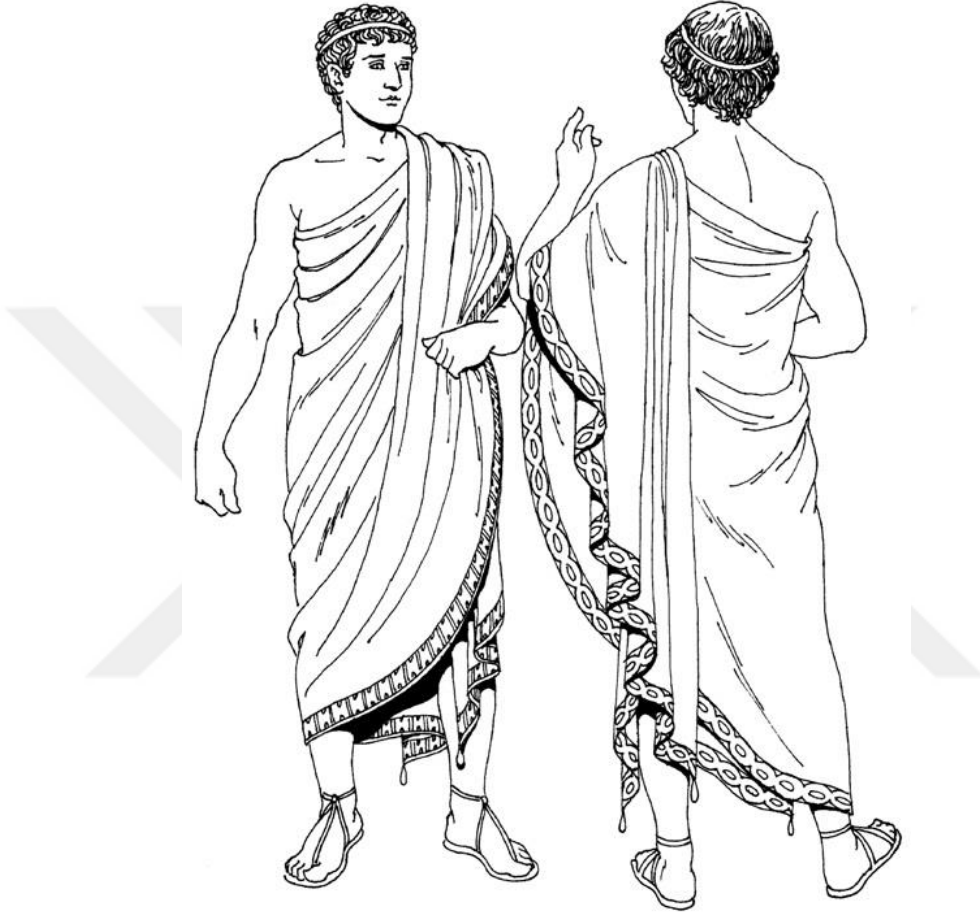
Himation özellikle filozoflar ve düşünürler (Şekil 4.21) tarafından sıklıkla kullanılmıştır. Tek omzun açıkta kaldığı bu giysi hareket olanağı da sağlamaktadır. Bunun yanı sıra çapraz olarak bağlanmış himation örnekleri de vardır. Arkaya verilen bolluk bazen kapüşon görevi görmüş ve başın örtülmesine olanak sağlamıştır. Özellikle şenliklerde beyaz rengi tercih edilen himationlar çok fazla kıvrıma sahiptir.

Şekil 4.21. Filozofların Himation kullanımı

Kaynak: [https://arachne.unikoeln.de/arachne/index.php?view\[layout\]=objekt_item&search\[constraints\]\[objekt\]\[searchSeriennummer\]=8515](https://arachne.unikoeln.de/arachne/index.php?view[layout]=objekt_item&search[constraints][objekt][searchSeriennummer]=8515)

“Bu pelerini giyme şekline gösterilen özen, onu giyen kişi ve eğitim düzeyi konusunda önemli bilgiler sunar. Himationun (Şekil 4.22) uzunluğu da önemlidir. Çok kısa olması uygunsuz, çok uzun olması da efemine sayılır.” (Tondo, Gündelik Hayat 2012, 298)

Şekil 4.22. Erkek Himationu

Kaynak:<http://mir-kostuma.com/ancient-greece/item/28-odezhda-kartinki>

4.1.4. Khlamys

Khlamys erkekler tarafından giyilen bir giysi türüdür. Omuzda bir toka ile birleştirilen bu pelerinler (Şekil 4.23.), (Şekil 4.24), genellikle sol kolun üzerine kapatır ve sağ omuzda birleştirilir. Kolu yoktur. Erkeklerin özellikle av ve savaş sırasında kullanmış oldukları görülen Khlamyslar, Himationlara benzese de onlardan daha küçük ve kısadır. Tüm erkeklerin giymiş olduğu Khlamyslar özellikle kısa khitonların üzerine pelerin gibi atılarak kullanılmıştır.

Şekil 4.23. Khlayms Örneği

Kaynak: <http://mirkostuma.com/ancient-greece/item/28-odezhda-kartinki>

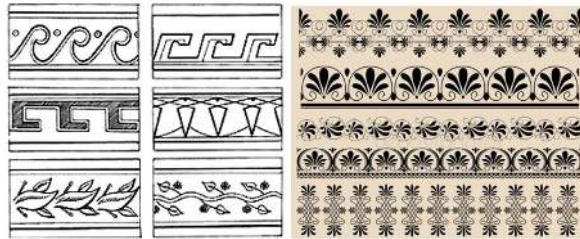

Şekil 4.24. Khlayms Örneği 2

Kaynak: <https://gabipaperdolls.blogspot.com/2011/01/grecia-antiga.html>

Khlamysların yanı sıra erkeklerin kullanmış olduğu diğer pelerin çeşitleri arasında tribon ve khlaina yer almaktadır.

Yunanlılar tek renkli kıyafetlerini nakış ve bezelerle (Şekil 4.25.) süslemişlerdir. Bu bezelerin şekilleri genellikle geometrik şekiller veya bitki figürlerinden (Şekil 4.26.), (Şekil 4.27) oluşmaktadır. Bu figürler ile kıyafet kenarlarına işlemeler yapmış ve giysileri zenginleştirmişlerdir.

Şekil 4.25. Süslemede Kullanılan Figürler

Kaynak: <https://color-harmony.livejournal.com/13826.html>

Şekil 4.26. İşlemeli Kadın Kıyafetleri

Kaynak: <https://color-harmony.livejournal.com/13826.html>

Şekil 4.27. İşlemeli Khiton

Kaynak: <http://world4.eu/ancient-greek-lady-sicily-400-bc-chiton/>

Gösterişi seven Yunan kadınları gelinliklerde işleme ve altın detayını sıkça kullanmışlardır. Başlarını örgüler ve taşlarla süslemeyi tercih eden gelinlerin bu sade ve şık tarzları günümüz modasında da sıkça karşımıza çıkan bir görüntü olmuştur.

4.2. Helenistik Dönem Aksesuarları

4.2.1. Baş ve Yüz Aksesuarları

Yunan kadın ve erkekleri için saç çok önemliydi. Özellikle kadınlar saçlarını yapabilecekleri bütün şekillere sokmuş ve çeşit çeşit süsler ile saç aksesuarları (Şekil 4.28) kullanmışlardır. Erkekler ise farklı tarzlarda şapka ve başlıklar ile resmedilmiştir. Saçlarına ve sakallarına özen gösteren erkekler her zaman bakımlı olmaya özen göstermişlerdir. Kullanılan aksesuarlar bu dönemde sınıf belirleyici birer unsur olmuştur.

Şekil 4.28. Kadın saç modelleri ve aksesuarları

Kaynak: <https://wiring.reach-media.co/post/greek-hairstyles>

Erkekler günlük hayatlarında şapkayı çok fazla kullanmamışlardır. Külâh şeklindeki keçeden yapılma olan Pilos, Antik Yunan ve daha sonrasında Antik Roma Döneminde kullanılmış olan şapka türüdür. Petasos (Şekil 4.29.) adı verilen geniş kenarlı, çene altından bağlanan fôtr şapkaları av ve seyahatlerde güneşten korunma amacı ile kullanmayı tercih etmişlerdir. Askerlerin ise farklı türler ve işlemlerde miğferler kullanmış oldukları görülmektedir. Piloslar (Şekil 4.30.) genellikle miğfer altına giyilmiştir.

Şekil 4.29. Petasos

Kaynak:<https://i.pinimg.com/originals/18/b0/5f/18b05f1f11821164ebc48c861844eb2a.png>

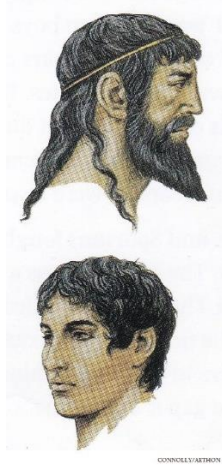

Şekil 4.30. Pilos

Kaynak:[https://en.wikipedia.org/wiki/Pileus_\(hat\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Pileus_(hat))

Miğferlerdeki bu çeşitlilik zanaatkârlarında artmasına öneyak olmuştur. Büyük İskender'in saçları her zaman uzun olsa da Yunan erkekleri Helenistik Dönemde kısa saç kullanmaya başlamış ve tıraş olmuşlardır. Sadece felsefeciler tıraş olmaktan kaçınmış ve sakal (Şekil 4.31.) kullanmaya devam etmiştir.

Kadınlar ise her zaman uzun ve bakımlı saçlara sahip olmuşlardır. Güzelliğin bir simgesi olan saçlar sadece yas dönemlerinde kesilmiştir. Sadece köle kadınların saçları kazıtılmıştır. Bu da sınıf ayrımının en net göstergelerinden biridir. Bakımlı saçlara sahip olan kadınlar saçlarına farklı güzellikte birçok taç, kurdele, altın aksesuarlar, defneyaprakları, eşarp ve şapkalar (Şekil 4.32) takmışlardır. Saçlarını atkuyruğu ve topuz yapan Yunan kadınlarının, Helenistik Döneme gelindiğinde lüleli saçları da kullanmış oldukları vazo resimlerinden ve heykellerden anlaşılmaktadır. Evli kadınlar saçlarını ortadan ayırmış, ensede Pisişe (Ruh Tanrıçası) düğümüyle bağlamışlardır (Tizer ve Sapmaz, Giyim Tarihi 1965).

Şekil 4.31. Erkek Saç Modelleri

Kaynak:<http://www.design-interior.info/ZXcvasMS/g/greek-hairstyles-men.html>

Şekil 4.32. Kadın Saç Aksesuarları

Kaynak:<https://imgarcade.com/historical-greek-hairstyles.html>

Kadınların bir başka saç aksesuarı, kullanmış oldukları başörtülerdir. Kadınlar evlerden başörtüleri (yüzlerini de kapatmaya yaradı) olmadan dışarıya çıkamazdı. Süslenme amaçlıda kullanılan bu başörtüler çeşitli işlemler ile süslenmiştir. Herhangi bir iğne kullanılmadan başa dolanırdı. Duvak gibi ince ve zarif kumaşlardan yapılmış olan tül başörtüler kadınların ait olduğu mertebeyi gösterirdi. Tanrıçaların heykellerinde sıklıkla karşımıza çıkan bu örtüler şeffaf kumaşlardan dokunmuş ve üzerine yapılan işlemler ile zenginleştirilmiştir.

Helenistik Dönemde karşımıza çıkan en önemli aksesuar peçedir. Doğu kültürü ile olan etkileşim kıyafet ve aksesuarlarda da kendisini belli etmiştir. Bu dönemin heykellerinde kadınların yüzünde oryantalist bir etki ile peçenin takılmış olduğunu görülmektedir. Tegidion isimli bu peçeler Yunan modasında yeni bir olgudur.

4.2.2. Takı ve Mücevherat

Takı takmayı çok seven Yunan halkı özellikle Helenistik Dönemde zenginliğin artması ve kültürlerin sentezi ile birlikte toplum içinde konumlarını belli edebilmek adına daha dikkat çekici ve gösterişli takılar ve mücevherler takmaya başlamışlardır. Takılarda Doğunun etkisi bu dönemde açıkça görülmektedir. Perslerin ganimetlerinin ele geçirilmesi ile altın ve mücevherat kullanımı günlük

hayata indirgenmiştir. Özellikle altın işlemeciliği üst seviyelere ulaşmıştır. Aynı zamanda herkesin ulaşamadığı bu pahalı takıların cam taklitleri de yine bu dönemde görülmeye başlanmıştır.

Yüzük hem erkekler hem de kadınlar tarafından kullanılan takı (Şekil 4.33.) türüdür. Dionysos, Aphrodite, Psyke, Eros ve Medusa başları Helenistik Dönemin yüzük taşı oymalarında en çok kullanılan konulardır (Yıldırım 2009, 134) Erkeklerin takıları genellikle kıyafetlerini bağlamak amacı ile kullandıkları broşlar ve iğnelerdir. Kullanılan bu broşlar ve iğneler, gümüşten, altından veya farklı taşlardan yapılmış olabilir ve bu yine kişinin sınıfını belirlerdi. Yine erkeklerin bu dönemde altın bastonlar kullanmış oldukları görülmektedir.

Şekil 4.33. Helenistik Döneme ait yüzük

Kaynak: <https://topazi.us/period/ancient/greek-amethyst-finger-ring/>

Kadınlar yüzük, kolye, gerdanlık, taç, kol ve ayak bilezikleri, broş, küpe, pazubent ve iğne gibi çeşit çeşit (Şekil 4.34.) takılar kullanmışlardır. Sadece altın değil gümüş, tunç ve demir gibi farklı materyallerden yapılan takılar oyulup üzerlerine değerli taşlar takılarak zenginleştirilmiştir. Gösterişi seven Yunan kadınları için yapılmış olan bu sonsuz çeşitlilikteki takıların izlerine, yapılan kazılar sonucu ulaşılmıştır. Bu takılarda Yunan kültürünün simgesi haline gelmiş olan defneyaprakları ve zeytin dalı imgelerinin yanı sıra, Doğu kültürüne ait olan motiflerinde izine rastlanılmaktadır.

Şekil 4.34. Hellenistik Dönemde kalma kolye, küpe, yüzük ve taç

Kaynak: https://www.metmuseum.org/toah/hd/hjew/hd_hjew.htm

Tanrı Zeus'un kutsal ağacı olarak tanınan meşe, Tanrı Apollon'un kutsal ağacı olarak nitelendirilen defne ve Athena'nın, Atina şehrinin tanrıçası olma sıfatıyla ödüllendirildiği barışın simgesi zeytin (Evecen ve Ölmez 2014, 379), imgesi Yunan kültürünün vazgeçilmez ögesi olmuş ve takılarda sıklıkla bu ağaçların çiçeklerine (Şekil 4.35.) yer verilmiştir.

Şekil 4.35. Hellenistik Döneme ait yapraklı taç

Kaynak: <https://www.mfah.org/art/detail/44963>

Büyük İskender'in annesi Olimpia'nın yılanlara karşı özel ilgisi olduğu bilinmektedir. Helenistik Dönemin takılarında 'uzun yaşam'ın simgesi olan yılan figürüne sıklıkla yer verilmiş ve kollar yıllar gibi dolanmış bilezikler (Şekil 4.36.), (Şekil 4.37.) ile donatılmıştır. Ayrıca yine Helenistik Dönemin önemli bir simgesi haline gelmiş olan 'Herakles Düğümü' de (Şekil 4.38.) takılarda sıklıkla kullanılan bir öğedir. Herakles Düğümü vücut takıları olan ortaya çıkan yeni takılarda da kullanılmıştır. Göğüs altından omuzlara doğru giden ve sırtta birleşen bu ilginç ve farklı takı ilk kez Helenistik Dönemde ortaya çıkmıştır.

Şekil 4.36. Yılan figürlü bileklik

Şekil 4.37. Yılan figürlü yüzük

Kaynak:<http://archaicwonder.tumblr.com/post/125628753629/gold-and-garnet-snake-bracelet-with-heracles-knot>

Kaynak:<http://www.grena.com/2011/06/sna-11-0614.html>

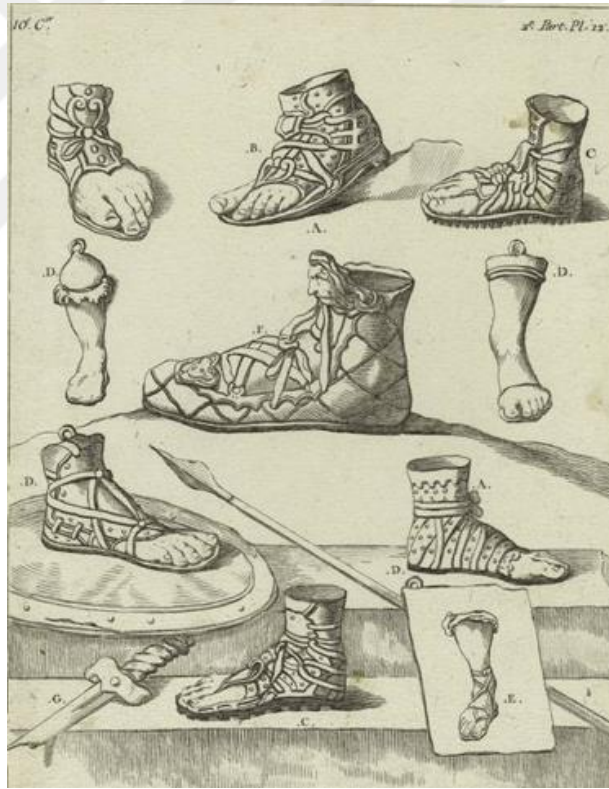
Şekil 4.38. Herakles Düğümü Bileklik

Kaynak: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/547938>

“Uçları hayvan başlarıyla süslü açık halkalı bilezikler, bu dönemde de kullanılır. Helenistik’te ceylan ve vaşak başları görülür. Bu döneme özgü olan yılan bileziklerin ilk tipleri, tek kıvrımlı yilandan oluşur. Zaman içinde giderek, kıvrımları çoğalır, gövdenin üzeri renkli taşlarla bezenir veya ortaya yılan kuyruklarının sarmalından oluşmuş Herakles Düğümü eklenir ya da üst kısmı triton figürüyle süslenir. Geç dönemde spiral bileziklerin bir ucu yılan, diğer ucu ejder başlarıyla sonlandırılır (Yıldırım 2009, 133).”

4.2.3. Ayakkabı

Yunan halkı farklı çeşit ve modeller de ayakkabılar kullanmış olsalar dahi tüm toplumsal sınıflar için ayakkabı (Şekil 4.39.) modelleri basittir. Yazları sandalet, kışları ise uzun deri çizmeler kullanan Yunanlılar o zaman için çorap kullanmazlardı.

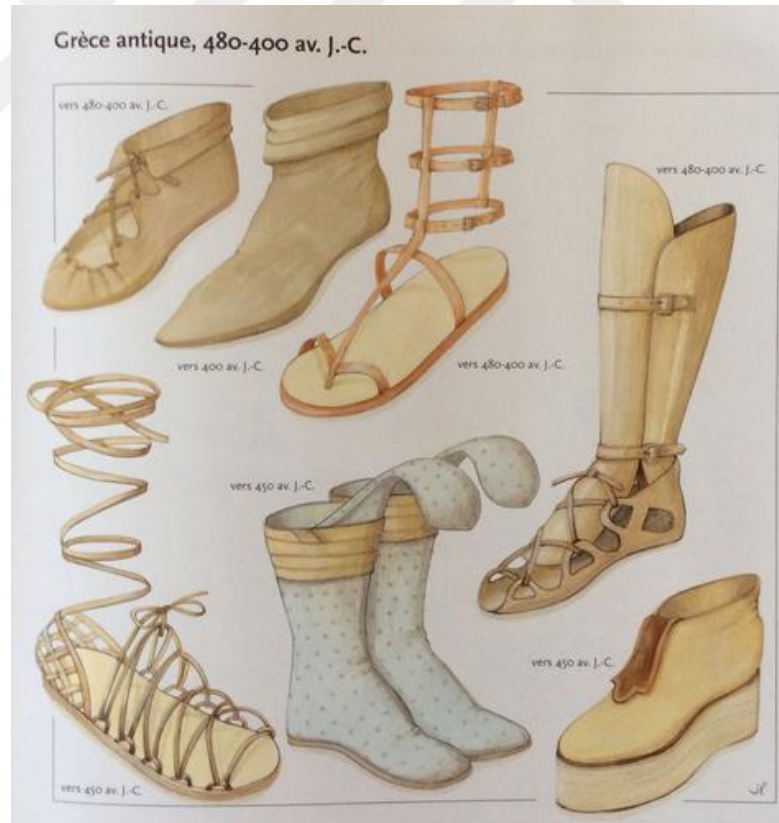

Şekil 4.39. Antik Yunan Ayakkabı Modelleri

Kaynak: <https://digitalcollections.nypl.org/items/510d47e1-3319-a3d9-e040-e00a18064a99>

“Kadınlar vazolarda genellikle çıplak ayaklı resmedilir, ancak bu bir tür adet olabileceği gibi kadınların evde tasvir edilmesinin sonucu da olabilir (Rodgers, Antik Yunan 2011, 495).” Öyle ki sokakta sadece fakirler ve bazı filozoflar yalınayak gezmiştir. Kadınlar günlük yaşantılarında köseleden yapılmış kayışlı sandaletler giymişlerdir. Bilekten bağlanan bu sandaletlerin üzerleri işlemeler ile süslenmiştir.

‘Hutodema’ adı verilen sandaletler giyen Yunanlılar deri bir tabandan oluşan bu sandaletleri, yapmış oldukları çeşitli bağcık ve kordonlar ile ayaklarına sıkıca bağlamışlardır. Birçok farklı bağlama çeşidi geliştiren Yunanlılar parmak arası sandaletleri bu dönemde sıkça kullanmışlardır. Sandaletleri süslemek için örgülü bağcıklar kullanmış ve bağcık uçlarına renkli kordonlar takmışlardır. Bu bağlama detayları Yunanlılara yakışır biçimde zarif ve sadedir. Yunanlıların giymiş oldukları bu ilkel sandaletler evrimleşerek çok farklı modellere girmiş (Şekil 4.40.) ve günümüze kadar gelmeyi başarmıştır.

Şekil 4.40. Antik Yunan Ayakkabı Modelleri 2

Kaynak: <https://www.pinterest.cl/pin/449937819016334731/>

Zamanla üstü kapanan ve tamamıyla deri ile kaplanan ayakkabılar çizme olarak kullanılmaya başlanmıştır. ‘Krepis’ adı verilen çizmeler her iki cins tarafından da kullanılmıştır. Hâkim renk siyah olsa dahi sarı, kırmızı gibi canlı renklerinde ayakkabılar da kullanıldığı gözlemlenmiştir. Hatta bu ayakkabılar kıyafetlerde olduğu gibi altın renk işlemler ile süslenerek gösterişli bir hale getirilmiştir.

Yunanlılar çanta gibi şeyleri bilmezlerdi. Ufak tefek kullanım eşyalarını elbiselerinin bir kıvrımında sakarlardı (Friedell, Antik Yunan'ın Kültür Tarihi 1999). Bu yüzden Yunan aksesuarları arasına çanta hakkında çok belirgin bir bilgiye rastlanılmamaktadır.

Şekil 4.41. Helenistik Dönemden Kalma Ayakkabı Örneği

Kaynak: <https://www.mfa.org/collections/ancient-world/tour/greek-and-roman-sculpture>

4.3.Helenistik Dönem Kıyafet ve Aksesuarlarının Günümüze Yansımaları

Yüksek bir medeniyete ev sahipliği yapmış olan Yunan toprakları, Antik çağlardan itibaren felsefe, mimari, bilim ve sanat gibi birçok farklı alana ışık olmayı başarmıştır. Öyle ki tüm bunların yanı sıra Helenistik Döneminin zengin ve gösterişli giyim kültürü bugün dahi karşımıza farklı biçimlerde çıkmaktadır. Drapelerin yoğun olarak kullanıldığı, sade ve bir o kadar da gösterişli olan Yunan kıyafetleri, döneminden yüzyıllar sonra büyük markalara (Şekil 4.42.) ilham olmuş ve defilelerde karşımıza çıkarak ne kadar ileri bir medeniyetin simgesi olduğunu kanıtlamıştır.

Şekil 4.42. Khiton esintili elbiseler

Kaynak: https://mx.hola.com/moda/tendencias/2015061078449/estilo-ascendencia-griega/?utm_campaign=holamx

Büyük markaların yanı sıra birçok yerel markayı da etkilemiş olan Helenistik kıyafetler, günümüzde düğün, davet ve kokteyllerin vazgeçilmezi olmayı başarmıştır. Özellikle varak baskılar, tek omuzdan sarkan drapajlı modeller, omuzlarda kullanılan aksesuar detayları, ince tül ve ipek kumaşlardan yapılmış tasarımlar sayesinde,

bugün tam olarak Helenistik Dönemden fırlamış modern kadın görüntüsünü görebilmekteyiz.

Helenistik Dönem giyiminin ilk etkileri, Avrupa kadının giyim modasında, Neoklasik Dönemde karşımıza çıkmaktadır. Antik Döneme ait eserler üzerine ortaya çıkan bu yeni merak, Avrupa sanatında 1750 sonrası Neoklasik akımının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu dönem Avrupa kadın giysilerinde, Yunan heykellerinde görülen kadın giysileri taklit edilmiştir. Bu giysiler şeffafa yakın beyaz kumaşlarla üretilmiştir.

20. Yüzyılın başlarında Madeleine Vionnet'in ve Mariano Fortuny'nin tasarımları Antik Yunan giyiminden izler taşır. Madeleine'in tasarımları, (Şekil 4.43), (Şekil 4.44.) Yunan vazolarından ve Mısır fresklerinden esinlenerek tasarlanmıştır.

Şekil 4.43. Madeleine Vionnet'in Yunan etkili tasarımları 1

Kaynak: <https://agnautacouture.com/2013/05/12/madeleine-vionnet-master-in-manipulating-fabric/>

Şekil 4.44. Madeleine Vionnet'in Yunan etkili tasarımları 2

Kaynak:<https://agnautacouture.com/2013/05/12/madeleine-vionnet-master-in-manipulating-fabric/>

Mariano Fortuny'nin 1909'da adıyla kayıtlı olan ve Delphi Charioteer'in ismini taşıyan, sembolik “Delphos” elbisesi(Şekil 4.45.), uzun yünlü Yunan tuniği olan khiton'dan ilham alınarak tasarlanmıştır. İnce kıvrımlı ipek kumaştan üretilmiş ve her çeşit ince yaka ve manşet çeşidine açık olan bu tek beden elbise, Fortuny için kırk yıl boyunca devam eden bir başarı olmuştur.

Şekil 4.45. Delphos

Kaynak: <http://www.palaisgalliera.paris.fr/en/work/delphos-dress-mariano-fortuny>

Şekil 4.46. Fortuny'e ait khiton tarzı elbiseler

Kaynak: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/81595?=&imgNo=0&tabName=related-objects>

Fransız tasarımcı Madame Grès, klasik Yunan çizgilerinin etkisini gösteren, akıcı ve drapeli kıyafetler tasarlanmış, heykelsi bir görünüm geliştirmiştir(Şekil 4.47). Birçok giysi için tasarladığı bir başka yol da, güzel bir etki yaratmak için kesilen kumaş önyargısını kullanmaktır. 1965 yılında tasarlamış olduğu, Yunan himasyonlarından ilham aldığı drapajlı elbise(Şekil 4.48.), bugün Metropolitan Müzesinde sergilenmektedir.

Şekil 4.47. Madame Grès Tasarımları

Kaynak: <http://dispatch.nsdesign.ph/2014/10/23/design-school-madame-gres/>

Şekil 4.48. Himasyon Tarzı Elbise

Kaynak: <https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/1994.192.12/>

Kendi zamanında bile, Antik Yunanistan'ın kıyafetleri sayısız değişiklik ve dönüşümden geçmiştir. Sanat eserlerinde karşımıza çıkan ve tasarımcılar tarafından günümüzde kullanılan çok çeşitli kalıplar dikkat çekmektedir. Antik Yunan Döneminden Klasik döneme yansıyan bu kıyafetler çeşitliliği, tasarımcılar tarafından farklı tarzlarda kullanılmış ve tasarlanmıştır. Az sayıda temel ikonik stilin çeşitlendirilmesi ve manipölasyonunda, daha sonra sanatçıların ve ağdaş tasarımcıların Yunan giysisinin giderek daha yaratıcı yorumlarıyla genişleyebildikleri görölmüştür. Antik Yunan kıyafetlerinin vazgeçilmez parçası olan Khitonlar, 20. Yüzyılda karşımıza en güncel hali ile çıkmaktadır(şekil 4.49), (şekil 4.50).

şekil 4.49. 1920’de tasarlanmış Yunan Tarzı Elbise

Kaynak:<https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/1990.152/>

şekil 4.50. Khiton Üzeri Himasyon 1925

Kaynak:<https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/2001.702a/>

Şekil 4.51. 1974 Yılında Halston Tarafından Tasarlanmış Elbise

Kaynak: <https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/1996.498.2a,b/>

Givenchy Haute Couture S/S 1997 by Alexander McQueen defilesinde karşımıza çıkan tasarımlarda, kumaşlardan işlemelere kadar tüm detaylarda Yunan sezgisini görmek mümkündür. Altın ögelerin sıkça kullanıldığı bu koleksiyon (Şekil 4.52.)Helenistik Dönemin zenginliğini günümüze kadar getirmiştir. Yunan antikalarından esinlenen koleksiyon, Alexander Macqueen'in gelecekteki çalışmalarının bir vizyonu gibidir. Görsel bir şölene ev sahipliği yapmış olan defile sonunda gördüğümüz melek figürü Yunan Tanrılarına bir gönderme niteliği taşımaktadır. (Şekil 4.53.)

Şekil 4.52. Givenchy Haute Couture S/S 1997 by Alexander McQueen

Kaynak: http://dresscodehighfashion.blogspot.com/2011/12/retrospective-givenchy-haute-couture-ss_11.html

Şekil 4.53. Givenchy Haute Couture S/S 1997 by Alexander McQueen

Kaynak: http://dresscodehighfashion.blogspot.com/2011/12/retrospective-givenchy-haute-couture-ss_11.html

Dünya devleri arasında yer alan Chanel, 2009 Sonbahar/Kış koleksiyonunda Yunan kıyafetlerinde karşımıza çıkan öğeleri sıkça kullanmıştır. Tüm Chanel işçiliğinin kusursuzluğu ile hazırlanan kıyafetler, markanın imzasını taşıyan dokunuşlar ile birleşerek günümüz tekstil ve moda sektöründe Yunan rüzgarı estirmeyi başarmıştır(Şekil 4.54.)

Şekil 4.54. Chanel 2009 Sonbahar/Kış Couture Koleksiyonu

Kaynak: <http://www.ifitshipitshere.com/the-chanel-fall-0910-haute-couture-collection-debut-at-the-grand-palais/>

Birçok defilesinde Yunan'dan izler taşıyan koleksiyonlar hazırlayan Chanel, özellikle 2018 Cruise defilesinde net bir şekilde Yunan giyim kültüründen etkilenmiş ve aksesuarından ayakkabısına kadar incelikle tasarlanmış bir koleksiyon (Şekil 4.55.) hazırlayarak izleyiciye 'Yunan Rüyası' yaşatmıştır. "Eski Yunan'daki güzellik kriterleri hala geçerli. Daha önce hiçbir zaman kadınların daha güzel temsilleri olmadı" diyen Chanel'in Kreatif Direktörü Karl Lagerfeld, Yunan modasının ve kültürünün günümüze olan yansımalarını net bir şekilde gözler önüne sermeyi başarmıştır. Venüs heykelinden ilham alarak tasarladığı bu koleksiyonda, Helen kültürünün öğeleri olan defneyaprakları, altın bilezikler, khiton biçiminde elbiseler ve mücevheratlara sıkça yer vermiştir. Daha önce hiçbir Yunan Tanrısının dahi giymediği kadar şık ve modern kıyafetler tasarlayarak Helenistik kıyafetlere yeni bir soluk getirmiştir.

Şekil 4.55. Chanel 2018 Cruise Defilesi

Kaynak: <https://wwd.com/fashion-news/fashion-features/chanel-cruise-2018-greece-is-the-word-10880141/>

Valentino'nun 2016 Couture defilesindeki yılan figürü, özellikle pagan dininin Helen kıyafetleri üzerinde ki etkisini bugün bile göstermesine neden olmuştur. Öyle ki koleksiyonda kullanılan kumaşlar, kumaş üzerine incelikle işlenmiş süslemeler ve figürler, kıyafetlerde (Şekil 4.56.) göze çarpan drapeler, göz alıcı vücut aksesuarları ve özellikle başta kullanılan yılan figürlü taçlar (Şekil 4.57.) Helenistik Dönemde bir gezintiye çıkmış etkisi yaratmıştır.

Şekil 4.56. Valentino 2016 Couture Defilesi

Kaynak: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2016-couture/valentino/slideshow/collection#22>

Şekil 4.57. Valentino 2016 Couture Defilesi Aksesuarları

Kaynak: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2016-couture/valentino/slideshow/collection#22>

Dolce Gabbana'nın 2014 İlkbahar Ready To Wear defilesinde(Şekil 4.58.), bu sefer diğerlerinde farklı olarak karşımıza Antik Yunan dünyasına ait resimlerin çıktığını görmekteyiz. Markanın tasarımcıları koleksiyonda, Antik Yunan'ın simgesi haline gelmiş olan Amfi tiyatroların ve sütunların fotoğraflarından baskılar kullanmıştır. Narin elbiseler ile altın detayların birleştiği bu koleksiyonda, en vurucu nokta el işçiliği olmuştur. İzleyiciyi bir anda Agora'da yürüyüşe çıkara bu defile, Antik Yunan'daki mimarinin de tasarım üzerine ki etkisini gözler önüne sermektedir.

Şekil 4.58. Dolce Gabbana 2014 İlkbahar Ready To Wear Defilesi

Kaynak: <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2014-ready-to-wear/dolce-gabbana/slideshow/collection>

Alice+Olivia, Schiaparelli, Paco Rabanne, J.Mendel, Elie Saab gibi daha nice modaya yön veren tasarımcı, moda haftalarına defile hazırlığı yaparken bir şekilde Yunan kültüründen etkilenerek koleksiyon çıkarıyor ve çıkarmaya da devam edileceğinin mesajını veriyor.

Alice+Olivia'nın 2016 İlkbahar koleksiyonu için tasarladığı kıyafetlerin sadeliği ve şıklığının yanı sıra drapeli, tek omuzdan bağlanan ve omuzda bir toka ile tutturulmuş olan elbiselerin detayları incelendiğinde, koleksiyonun (Şekil 4.59.) sanki bir Yunan Tanrıçası için hazırlandığı düşünülebilir. Altın taç ve kol aksesuarlarına (Şekil 4.60.) yer verilen defile, Yunan modasının günümüze minimalist bir yansımasıdır.

Şekil 4.59. Alice+Olivia 2016 İlkbahar Koleksiyonu

Kaynak: <https://stylecaster.com/spring-summer-2016-runway-dresses-wedding-gowns/slide1>

Şekil 4.60. Alice+Olivia 2016 İlkbahar Koleksiyonu 2

Kaynak: <http://forlikeminded.tumblr.com/post/132794350954/alice-olivia-new-york-fashion-week-spring>

Günümüzde kadınlar seremoni için kıyafet tercih yaparken kendilerini Yunan Tanrıçası gibi hissedebilecekleri kıyafetleri (Şekil 4.61.), (Şekil 4.62.) seçiyor. Bu sebepten hazır giyim ve abiye firmaları koleksiyonlarında sıkça Helenistik temalara yer veriyor ve mağazalar bu tarz kıyafetler ile doluyor. Tek omuzdan bağlanan, uçuşan kumaşlardan tasarlanmış, drapeli, bele oturan ve bir kemerle tamamlanan elbiseler kadınların dolaplarının olmazsa olmazı haline gelmiş oluyor. Bu kıyafetleri tamamlayan aksesuarlar da yine kıyafetler gibi kadınlar tarafından sıkça tercih ediliyor.

Şekil 4.61. Schiaparelli
Sonbahar 2015 Couture

Kaynak:<http://leahcultice.tumblr.com/post/123855032089/details-at-schiaparelli-fall-2015-couture>

Şekil 4.62. Paco Rabanne
Koleksiyonu

Kaynak:<http://lifemagazin.hu/szepseg/modernkori-keopatra-paco-rabanne-olympia>

Moda haftalarının yanı sıra birçok gelinlik firması (Şekil 4.63) Yunan giyim kültüründe görmeye alışık olduğumuz kalıp ve biçimleri kullanmaya devam etmektedir. Öyle ki sonsuz çeşitlilikteki bu kıyafet çokluğu arasında seçim yapmak oldukça zorlaşmaktadır. Sadece biçimlerden değil, kumaş, işleme ve motif gibi daha birçok farklı özelliklerinde bir arada olduğu bu kıyafetler günümüzde Helenistik bir rüzgârın esmesine öncü oluyor.

Şekil 4.63. Zuhair Murad Gelinlik Koleksiyonu

Kaynak: <https://www.fashiontranslated.com/zuhair-murad-spring-couture-2013/>

Alexander Macqueen, Givenchy için tasarlamış olduğu 1997 Yaz kadın koleksiyonunu (Şekil 4.64.) Yunan Panteonu'na adanmıştır. Tam olarak tanrıçalara yakışır zariflikte olan bu koleksiyon, çiçekler ve taşlarla süslenmiş, altın detaylarla zenginleştirilmiştir. 1997'de olduğu gibi 2018'de de Jason Wu'nun hazırladığı (Şekil 4.65.) koleksiyonda, Yunan kıyafet kültürüne ait izlere rastlanılmaktadır. Khitonlara benzer elbiselere yer verilen koleksiyon, yıllar geçse de Yunan kıyafetlerinin moda olan etkisinin göz ardı edilemeyeceğinin kanıtı olmuştur. Yıl 1997 de olsa 2018 de olsa hatta ve hatta 2040 dahi olsa bu eşsiz kültürün dokunuşu her daim karşımıza çıkacaktır.

Şekil 4.64. Alexander Macqueen 1997 koleksiyonu

Kaynak:<https://weheartit.com/entry/18886310/via/eros>

Şekil 4.65. Jason Wu 2018 İlkbahar-Yaz Defilesi

Kaynak:<https://vogue.com.tr/defile/jason-wu-2018-ilkbaharyaz-36837/19>

Tasarımcıların kadın koleksiyonlarını oluştururken etkilenmiş olduğu Yunan izlerine, erkek koleksiyonlarında da rastlanılmaktadır. Kadın koleksiyonları kadar fazla olmasa da özellikle bezemelerin (Şekil 4.66.) ve altın işlemlerin kullanıldığı parçalar dikkat çekicidir. Ketten kumaşların (Şekil 4.67.) kullanılması antik döneme bir gönderme niteliğindedir.

Şekil 4.66. Versace 2015
İlkbahar-Yaz Defilesi

Kaynak:<https://forums.thefashionspot.com/threads/versace-mens-s-s-2015-milan.340113/>

Şekil 4.67. Günümüzde Himation
Tarzı Kıyafetler

Kaynak:<http://getyourimage.club/resize-january-7.html>

Sadece defilelerde değil sokak modasında da omzuna Khlamys tarzı pelerin saran erkekler (Şekil 4.68.) sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Trend bir görüntü yakalamak isteyen erkekler geniş bir parçadan oluşan pelerini boyunlarının tek tarafında bağlayarak antik dönem modasını günümüzde yaşatmaya devam ediyor. Modern Khlamysların günümüz modasında kendisine çoktan yer edindiğini söylemek yanlış olmaz.

Şekil 4.68. Modern Khlamys

Kaynak:<https://mf.techbang.com/posts/3988-each-of-the-plaid-classic-2017-could-not-miss-the-3-plaid-items?page=3>

Kıyafetlerin yanı sıra Yunan kültürüne ait olan sandaletlerin evrimleşerek günümüze kadar gelmesi yine Yunanlıların ne kadar ileri görüşlü bir tasarım gücüne sahip olduklarının ispatıdır. Öyle ki birçok ayakkabı firması Yunan sandaletlerinden yola çıkarak tasarımlar (Şekil 4.69.),(Şekil 4.70.) yapmaya devam etmektedir. Kadın ve erkekler için binlerce farklı modelde sandalet ile karşılaşmak mümkündür.

Şekil 4.69. Kadın Sandaleti

Kaynak:https://archzine.fr/mode-et-beaute/mode-femme/les-sandaless-montantes-une-tentation-et-une-tendance-top-pour-lete/?image_id=142432

Şekil 4.70. Erkek Sandaleti

Kaynak:https://www.qnm.it/moda-uomo/fotogallery/scarpe-uomo-autunno-inverno-2016-2017-da-milano-moda_12489.html#12

Tasarımcılar koleksiyonları oluştururken sadece kıyafetlerden değil antik dönem boyunca birçok farklı etkenden etkilenmişlerdir. Mimari, heykel ve resim bunların arasında öne çıkmaktadır. Resimlerden baskılar yapılırken Yunan mimarisinde görmüş olduğumuz eşsiz sütunlar ünlü markalarca ayakkabıları yükseltmek amaçlı kullanılmıştır. Ökçelere taşınan bu sütunlar(Şekil 4.71), (Şekil 4.72.), tapınaklarda ki gibi ince bir işçiliğin eseridir.

Şekil 4.71. Dolce Gabbana 2014 İlkbahar Koleksiyonu

Kaynak:<http://www.livingly.com/runway/Dolce+Gabbana/Milan+Fashion+Week+Spring+2014/Details/CNEZODyROhd>

Şekil 4.72. Chanel 2018 Cruise

Kaynak:<https://www.pursebop.com/chanel-cruise-collection-2018-handbag-highlights/>

Mimaride anlatılmış olan zarif İyon sütunları(Şekil 4.73), bu sefer kıyafet üzerinde baskı olarak (Şekil 4.74.) veya ökçeye işlenmiş nakış olarak (Şekil 4.75.) karşımıza çıkmaktadır. Kuralları kesin olan Yunan mimarisi, tasarımcılar tarafından farklı materyaller ile kullanılmış ve günümüzde defilelerin vazgeçilmez teması haline gelmiştir. Sadece İyon değil ince işçiliği ile göz kamaştıran Korinthos sütunları da ayakkabılar da kullanılan bir detaydır.

Şekil 4.75. İyon Sütunu oymalı ökçe

Kaynak:<https://www.agriniopress.gr/oi-dolcegabbana-vazoyn-archaioellinikes-kolones/>

Şekil:4.73. İyon Sütunu

Kaynak: <http://www.solakkedi.com/mimarlik/roma/06.html>

Şekil 4.74. İyon sütünü baskılı takım

Kaynak:<https://www.agriniopress.gr/oi-dolcegabbana-vazoyn-archaioellinikes-kolones/>

Ayrıca Yunan büstlerinden (Şekil 4.76.) yola çıkılarak tasarlanmış çantalar (Şekil 4.77.) ve kemerler yine Antik Yunan temalı defilelerde karşımıza çıkan aksesuarlardır.

Ayakkabılarda sütunların yanı sıra takılardan alışık olduğumuz Yılan figürü ve Herakles Düğümü de sıkça kullanılan detaydır.

Şekil 4.76. Hellenistik Döneme Ait Bronz Büst

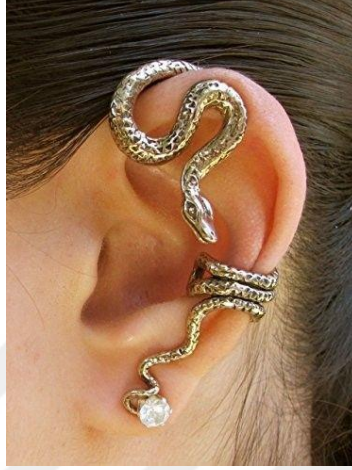
Kaynak: <http://blogs.getty.edu/iris/a-brief-introduction-to-bronze-sculpture-of-the-hellenistic-world/>

Şekil 4.77. Yunan büstülerinden etkilenilmiş altın varak çanta

Kaynak: https://bags.stylosophy.it/foto/borse-dolce-gabbana-primaveraestate-2014_11099.html#15

Yunan kıyafetlerinin sadeliği ve zarifliği bugün bile insanı kendisine hayran bırakacak niteliktedir. İleri görüşlü bir toplum olan Yunanlıların tasarlamış oldukları takılar bugün dahi karşımıza çıkmaktadır. Yılan(Şekil 4.78.), Herakles Düğümü ve defneyaprağı (Şekil 4.79.) figürlerinin sıkça kullanıldığı aksesuarlar günümüzde takı firmalarını etkisi altına almıştır.

Şekil 4.78. Yılan Detaylı Küpe

Kaynak:<https://www.martymagic.com/ear-cuff-special-snake-ear-cuff-combo-bronze-buy-2-get-1-ear-cuff-free/>

Şekil 4.79. Defneyaprağı Saç Aksesuarı

Kaynak:https://www.eonline.com/shows/peoples_choice_awards/photos/14679/best-beauty-looks-at-2015-people-s-choice-awards/448222

Günümüzde Helenistik Döneme ait olan giysilerin izlerine nereye bakarsak bakalım görebilmekteyiz. Öyle ki tasarımcılar dönemi yaşatan her olgudan etkilenmiş ve bunu tasarımlarına taşımıştır. Din, sanat, mimari veya heykel (Şekil 4.80.),(Şekil 4.81.), günümüz moda ve tekstil tasarımını etkilemeyi başarmıştır.

Şekil 4.80. Helenistik Dönem Heykellerinin Yansımaları

Kaynak: <https://fromcavementocouture.wordpress.com/2012/09/14/the-legacy-of-ancient-greece-on-contemporary-fashion/>

Şekil 4.81. Helenistik Dönem Heykellerinin Yansımaları 2

Kaynak: <https://ashartt.files.wordpress.com/2013/11/athena1.jpg>

Şekil 4.82. Victory Heykeli

Kaynak: <https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/17.90.1/>

Şekil 4.83. Madame Gres'e ait Alix isimli Elbisesi

Kaynak: <https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/41.65.2/>

Antik Yunan modayı olduğu gibi film sektörünü de etkilemiş ve bunun üzerine birçok film çekilmiştir. Bu filmler arasında ki en meşhur olanlar; Büyük İskender'in hayatının anlatıldığı 2004 yapımı 'Alexander' ve Helene ile Paris'in aşkının anlatıldığı 'Truvalı Helene'dir(Şekil 4.86.). Bu filmlere bakıldığında dönemde giyilmiş kıyafetler hakkında fikir sahibi olunabilmektedir. Özellikle Helenistik Dönem kıyafetleri (Şekil 4.84), (Şekil 4.85.) ve aksesuarlarının görüldüğü Alexander filmi, dönemi daha iyi anlamak için izlenilmesi gereken filmler arasındadır.

Şekil 4.84. Alexander filminde Khiton ve Himation giyimli erkekler

Kaynak: <https://i.pinimg.com/originals/41/50/36/415036170d017c2fbadcdb5f76e38b82.png>

Şekil 4.85. Büyük İskender Savaş Kıyafeti

Kaynak: http://canvart.club/atmose-01_07_2.html

Şekil 4.86. Truvalı Helene

Kaynak: <https://i.pinimg.com/originals/84/f4/ce/84f4ce9224ed711dbae325a0e8e2a19c.jpg>

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ

5.1. Sonuç

Çalışılmış olan bu tezde de Helenistik Döneme ait kıyafetler incelenmiştir. Bu inceleme sırasında kıyafet üzerinde etkili olan dönemin felsefesine, mimarisine ve sanatına değinilmiştir. Kozmopolit bir çağı temsil eden Helenistik Dönem boyunca yapılmış savaşlar, kazanılan topraklar ve tanılan yeni kültürler, bu dönemin sanatını ve felsefesine olduğu kadar kıyafet kültürünü de etkilemiştir. Günümüze ulaşan heykel ve vazolar sayesinde dönemin kıyafetleri hakkında fikir sahibi olabilmekteyiz.

İnsanlığın doğuşundan itibaren giyim kültürünün nasıl evrimleştiği, ilk uygarlıklar olan Sümer ve Mısırlıların doğuşu, bu uygarlıklar da kullanılan giysiler incelenmiş ve Antik Yunan tarihine giriş yapılmıştır. Bilinen ilk Yunan topluluğu olan Minoslular ve Mikenlilere giriş yapıldıktan sonra Büyük İskender dönemine kadar olan süreç araştırılmıştır Antik Yunan tarihine iz bırakan Büyük İskender'in ve ardından gelmiş olan Helenistik Krallıların döneme olan etkileriyle beraber dönemin bilimi, sanatı, felsefesi, mimarisi ve sosyal yaşantısı incelenmiştir.

Hızla değişen ve gelişen moda kavramı her geçen gün kendisine yeni fikirler aramaktadır. Yılda 4 farklı defile hazırlayan dünya markaları, her defile için yeni ve farklı temalar aramakta ve bunun üzerine çalışmaktadır. Bu yeni fikir arayışları sonucunda, tasarımcıların geçmiş döneme ve modaya olan bağlılıklarını koparmadan 'eskiyi günümüze adapte etme' durumuna sıklıkla tanık olmaktadır. Öyle ki modanın geçmişe dönmesi ve uyarlanması bunun bir nedenidir. Her tasarımcı koleksiyonunda geçmiş dönemlere ait olan izleri kendi yorumu ve imzası ile sunmaktadır.

İleri görüşlü ve modern bir toplum olan Yunanlılar, kıyafetlerindeki zarif duruş ve sadelik ile günümüz modasında kendisine önemli bir yer edinmeyi başarmıştır. Eskiye yönelik tasarımlar yapan tasarımcılar bu modern toplumundan sıkça etkilenmiştir. Sadece defilelerde değil, hazır giyim üzerine çalışan firmalarda

da bu etkiyi görmek mümkündür. Kırmızı halılarda, düğünlerde, mezuniyet törenlerinde karşımıza çıkan Helenistik kıyafetler bunun bir kanıtıdır.

Tez yazımında faydalanılan yazılı ve görsel kaynaklar sonucunda Helenistik Dönemde kullanılmış kıyafet, ayakkabı ve aksesuar bilgilerine ulaşılmıştır. Bu bilgiler eşliğinde, günümüzde modaya ve sektöre yön veren tasarım firmalarının defileleri araştırılmış ve koleksiyonlarda ki Helenistik Dönem etkileri incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda ulaşılan bilgiler çerçevesin de Helenistik dönemin günümüz modasına olan etkisi, yazılı ve görsel araçlarla çalışmaya aktarılmıştır.

Tarihsel dönemler de uygulanan tüm detayların, bilgi ve yöntemlerin günümüzün teknoloji, kumaş, aksesuar tarzıyla yeniden düzenlenerek moda dünyasına katkısı olduğunu kanıtlarıyla ispatlanmıştır.

5.2.Çalışmanın Literatüre Katkısı

Çalışılmış olan bu tezde ele alınan ‘Yunan Tarihinde Helenistik Dönem Yapıtlarının Günümüz Tekstil ve Moda Tasarımında Kullanılması’ başlıklı konu ile ilişkin daha önce yazılmış bir tez olmaması ayrıca tezin tarihi, sosyolojik ve psikolojik bilgiler barındırması nedeni ile döneme ışık tutuyor oluşu eğitime katkı sağlamaktadır.

Helenistik Dönem öncesi Yunan kültürünü etkilemiş olan medeniyetler hakkında kısa bilgilerin verildiği, giyim kavramının doğuşundan Helenistik Döneme kadar ki geliş sürecini, bu süreç içerisinde yaşanan olayların ve bu olayların giysi üzerinde ki etkisinin incelendiği bu tez de; Helenistik Dönem ile ilgili krallık savaş, sosyal yaşam, kadın hakları, felsefe, heykel ve mimari gibi bilgilere ulaşılabilir.

Tüm bu tarihi bilgilerin yanı sıra; dönemin kıyafetleri ve bu kıyafetlerin günümüzde nasıl kullanıldığı hakkında bilgiler barındırıyor olması çalışmanın eğitime katkısını göstermektedir.

KAYNAKÇA

Kitap Kaynakları

- Arslan, Ahmet. *İlkçağ Felsefe Tarihi 4 Helenistik Dönem Felsefesi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2008.
- Conti, Flavio. *Eski Yunan Sanatını Tanıyalım*. İnkilap ve Aka Kitabevleri, 1982.
- Eco, Umberto. «Felsefe.» *Antik Yunan* içinde, yazar Umberto Eco, 337. İstanbul: Alfa Tarih, 2018..
- Friedell, Egon. *Antik Yunan'ın Kültür Tarihi*. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları, 1999.
- Guerrini, Claudia. «Polisin Sanatının Ötesinde: Hellenistik Çağda Heykeltıraşlık Okulları.» *Antik Yunan* içinde, yazar Umberto Eco, 842. İstanbul: Alfa Tarih, 2012.
- Kaya, Ali Mehmet. *Türkiye'nin Eski Çağ Tarihi ve Uygarlıkları 2*. İlya, 2012.
- Long, A.A. *Hellenistic Philosophy: Stoics, Epicureans, Sceptics*. New York, 1974.
- Manetti, Giovanni. «Yunanistan'da Spor ve Oyunlar.» *Antik Yunan* içinde, yazar Umberto Eco, 246. İstanbul: Alfa Tarih, 2018.
- Richter, Gisela. *Yunan Sanatı*. Cem Yayınevi, 1984.
- Roberts, John M. *Kısa Dünya Tarihi*. İnkilap , 1993.
- Rodgers, Nigel. *Antik Yunan*. Türkiye İş Bankası Yayınları, 2011.
- Simeoni, Luca. «Eukleides ve İskenderiye Alimleri.» *Antik Yunan* içinde, yazar Umberto Eco, 1077. İstanbul: Alfa Tarih, 2018.
- Smith, J. Moyr. *Antik Yunan Kadın Kıyafetleri*. Ankara: Midas Kitap, 2013.
- Tanilli, Server. *Uygarlık Tarihi*. Cumhuriyet Kitapları, 2013.
- Tizer, Gönül Bayezit, ve Neriman Sapmaz. *Giyim Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1965.
- Tondo, Isabella . «Gündelik Hayat.» *Antik Yunan* içinde, yazar Umberto Eco, 298. İstanbul: Alfa, 2012.
- Tondo, Isabella. «Gündelik Hayat.» *Antik Yunan* içinde, yazar Umberto Eco. Alfa, 2018.
- Turani, Adnan. *Dünya Sanat Tarihi*. İstanbul : Remzi Kitabevi, 2000.

- Warnen, James. «Epikourosçuluk.» *Antik Yunan* içinde, yazar Umberto Eco. İstanbul: Alfa Tarih, 2018.
- Yıldırım, Ülfet. «Antik Dönemde Kadın ve Süslenme.» *T.C Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji Ana Bilim Dalı Klasik Arkeoloji Programı Yüksek Lisans Tezi*. 23 06 2009.

Dergi Kaynakları

- Akalın, Ayşe Gül. «Eskiçağda Grek Kadının Toplumsal Yaşantısı.» *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 2003: 18.
- Evecen, Arzu, ve Filiz Nurhan Ölmez. «Antik Çağ Ggiysi ve Donatılarında Ekinel Göndermeler.» *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*, 2014

İnternet Kaynakları

- <https://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-2627006/Stone-Age-man-DIDNT-stoned-fun-Prehistoric-societies-took-drugs-drunk-religious-reasons-study-claims.html>
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=T%C4%B0RAN.
- <https://worldarkeoloji.blogspot.com/2017/02/tarihin-en-gorkemli-askeri.html>.
- http://www.academia.edu/19972796/CLOTHING_MATERIALS_DURING_THE_HELLENISTIC_PERIOD.
- https://www.metmuseum.org/toah/hd/god3/hd_god3.htm.
- <https://alishapuri.files.wordpress.com/2014/11/pre2.jpg>
- <http://ancientsumeriansclothingartarch.weebly.com/>
- <https://yolvemacera.com/knossos-sarayi-1300-odali-labirent/>
- <http://www.destinationcrete.gr/archaoi-chronoi/minoikos-politismos>
- <https://www.ancient.eu/image/1235/death-mask-of-agamemnon/>
- <https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/14.130.14/>
- <https://www.britannica.com/topic/agora>
- <http://bejaanfashionclub.blogspot.com/2011/08/spartacus-gods-of-arena-sexiest-dresses.html>
- <https://www.acontestideas.com/new-blog/the-examined-life>
- <https://i.pinimg.com/originals/c8/a8/7a/c8a87acc1525c68cd02d49cd577d315>

a.jpg

- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Charles_Le_Brun,_Le_Passage_du_Granique,_1665.png
- https://www.dunyaninyediharikasi.net/iskenderiye-feneri/iskenderiye_feneri-3/
- <http://www.italianways.com/esquiline-venus-beautiful-without-a-doubt/>
- <https://arkeokultur.com/pergamon-zeus-sunagi/>
- <https://kaynaklarlatarih.blogspot.com/2017/06/iskender-lahdi.html>
- <https://tarihvearkeoloji.blogspot.com/2015/07/francois-vazosunda-truva-savas.html>
- <http://www.aktuelarkeoloji.com.tr/iskender-mozaigi>
- <https://www.sahindogan.com/antik-yunan-mimarisi/dorik-ionik-korinth-sutun-basliklari>
- <https://worldarkeoloji.blogspot.com/2016/03/parthenon-tapnag.html>
- <https://www.videoblocks.com/video/porch-of-caryatids-at-antique-erechtheion-temple-in-athens-ancient-architecture-saflhvk2miof0mjer>
- <https://samothrace.emory.edu/rotunda-of-arsinoe-ii/>
- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:20070510_Epidauros,_Greece_4.jpg
- <http://erkantozluyurt.com/epikuros-mutluluk>
- <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Gymnasion.JPG>
- <http://mitolojikdunya.blogspot.com/2016/03/12-olimpos-tanrs.html>
- https://historum.com/threads/roman-dress-what-did-it-look-like.134799/page-2#lg=_xfUid-3-1546815527&slide=0
- <https://dumielauxepices.net/wallpaper-1685800>
- <https://www.thevintagenews.com/2017/03/17/the-ancient-greeks-and-romans-didnt-wear-pants-because-they-found-them-ridiculous-and-considered-them-to-be-barbarous-garments/>
- <https://gabipaperdolls.blogspot.com/2011/01/grecia-antiga.html>
- <http://kleider.ml/chiton/>
- <https://historum.com/proxy.php?image=http%3A%2F%2Fi68.tinypic.com%2F2j3lmcn.jpg&hash=f5cbcd058d8a6f0950d4a67cac2aa802>

- <http://mir-kostuma.com/ancient-greece/item/28-odezhda-kartinki>
- <https://www.pinterest.cl/pin/171629435772217657/>
- <https://gabipaperdolls.blogspot.com/2011/01/greciaantiga.html>
- <https://historiadeltraje.com/tag/grecia/>
- [https://arachne.unikoeln.de/arachne/index.php?view\[layout\]=objekt_item&search\[constraints\]\[objekt\]\[searchSeriennummer\]=8515](https://arachne.unikoeln.de/arachne/index.php?view[layout]=objekt_item&search[constraints][objekt][searchSeriennummer]=8515)
- <http://mir-kostuma.com/ancient-greece/item/28-odezhda-kartinki>
- <https://color-harmony.livejournal.com/13826.html>
- <https://tr.pinterest.com/pin/478507529137164981/?lp=true>
- <https://wiring.reach-media.co/post/greek-hairstyles>
- <https://topazi.us/period/ancient/greek-amethyst-finger-ring/>
- https://www.metmuseum.org/toah/hd/hjew/hd_hjew.htm
- <https://www.mfah.org/art/detail/44963>
- <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/547938>
- <https://digitalcollections.nypl.org/items/510d47e1-3319-a3d9-e040-e00a18064a99>
- <https://www.pinterest.cl/pin/449937819016334731/>
- <https://www.mfa.org/collections/ancient-world/tour/greek-and-roman-sculpture>
- https://mx.hola.com/moda/tendencias/2015061078449/estilo-ascendencia-griega/?utm_campaign=holamx
- <https://wwd.com/fashion-news/fashion-features/chanel-cruise-2018-greece-is-the-word-10880141/>
- <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2016-couture/valentino/slideshow/collection#22>
- <https://www.vogue.com/fashion-shows/spring-2014-ready-to-wear/dolce-gabbana/slideshow/collection>
- <https://www.fashiontranslated.com/zuhair-murad-spring-couture-2013/>
- <https://mf.techbang.com/posts/3988-each-of-the-plaid-classic-2017-could-not-miss-the-3-plaid-items?page=3>
- <https://www.agriniopress.gr/oi-dolcegabbana-vazoyn-archaioellinikes-kolones/>

- https://bags.stylosophy.it/foto/borse-dolce-gabbana-primaveraestate-2014_11099.html#15
- <https://i.pinimg.com/originals/41/50/36/415036170d017c2fbadcdb5f76e38b82.png>
- http://canvart.club/atmose-01_07_2.html
- <https://fromcavementocouture.wordpress.com/2012/09/14/the-legacy-of-ancient-greece-on-contemporary-fashion/>
- <https://asharttt.files.wordpress.com/2013/11/athena1.jpg>
- <http://arkeolohakkindahersey.blogspot.com/2015/03/agora-nedir.html>.
-

ÖZGEÇMİŞ

19 Ocak 1993 tarihi İstanbul İli Fatih ilçesi doğumluyum. Liseyi Haydar Akçelik Anadolu ve Meslek Lisesinde okudum. Lisede başlamış olduğum tasarım eğitimime Anadolu Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesinde Moda Tasarım bölümünü kazanarak devam ettim. Mezun olduktan sonra Koton Mağazacılık A.Ş 'de Tasarım Asistanı olarak işe başladım. Burada 1 yıl çalıştıktan sonra LC Waikiki Mağazacılık A.Ş'de Tasarım Asistanı olarak işe başladım. Bu sürede Beykent Üniversitesi, Tekstil ve Moda Tasarımı Anasanat Bilim Dalında yüksek lisans eğitim almaya başladım.

Kullanmış olduğum proramlar arasında Adobe İllüstratör, Adobe Photoshop, Adobe Bridge, Microsoft Office programları, Corel bulunmaktadır. Yabancı dilim İngilizcedir.

İlgi alanlarım; müze ve sergi gezmek, farkı yerler keşfetmek, workshoplara katılmak, moda blog ve vloglarını takip etmektir.

Seda KESKİN

İletişim:0539 835 95 96

E-mail: miracsedakeskin@gmail.com